

Članak 3.**(Stupanje na snagu)**

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u „Narodnim novinama Županije Zapadnohercegovačke“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

-VLADA-

Broj: 01-28-1/26-88

Široki Brijeg, 20. siječnja 2026.

Predsjednik
Predrag Čović

9

Na temelju članka 19. stavka (2) Zakona o Vladi Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 15/21), članka 14. stavka (1) točka 3) Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 64/09 i 77/25) i Odluke o donošenju Programa rada za izradu procjene ugroženosti od požara i plana zaštite od požara Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 24/25), Vlada Županije Zapadnohercegovačke, na 88. sjednici održanoj 20. siječnja 2026. godine, donosi

O D L U K U
O DONOŠENJU PROCJENE
UGROŽENOSTI OD POŽARA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE

Članak 1.**(Predmet)**

Ovom Odlukom donosi se Procjena ugroženosti od požara Županije Zapadnohercegovačke.

Članak 2.**(Sastavni dio Odluke)**

Procjena ugroženosti od požara Županije Zapadnohercegovačke iz članka 1. ove Odluke, nalazi se u privitku ove Odluke i čini njen sastavni dio.

Članak 3.**(Prestanak važenja ranije Odluke)**

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o donošenju Procjene ugroženosti od požara Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 3/21).

Članak 4.**(Stupanje na snagu)**

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u „Narodnim novinama Županije Zapadnohercegovačke“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

-VLADA-

Broj: 01-1643-1/25-88

Široki Brijeg, 20. siječnja 2026.

Predsjednik
Predrag Čović

A) PRIKAZ POSTOJEĆEG STANJA**UVOD****Opće odredbe**

Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11) (u daljnjem tekstu: Metodologija za izradu procjene ugroženosti od požara), a u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 64/09 i 77/25), propisan je sadržaj i način izrade Procjene ugroženosti od požara ŽZH, kao i postupak usklađivanja, ažuriranja i čuvanja procjene ugroženosti od požara.

Procjena ugroženosti od požara, kao sastavni dio Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, predstavlja temeljni dokument za izradu Plana zaštite od požara ŽZH, koji su regulirani Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11).

Procjenjivanje ima za cilj da se analiziraju i procjene sva pitanja vezana za izradu plana zaštite od požara i to:

- rizici, odnosno uzroci koji mogu dovesti do nastanka požara na području ŽZH,
- posljedice koje mogu nastati po ljudstvo i materijalna dobra,
- utvrđivanje odgovarajuće organizacije zaštite od požara u cilju sprječavanja nastajanja požara, odnosno na spašavanju ljudi i materijalnih dobara,
- procjena potreba i mogućnosti u osiguranju ljudskih i materijalnih potencijala neophodnih za ostvarivanje procijenjene organiziranosti zaštite od požara i
- druga pitanja kojim se smanjuju rizici i uzroci nastajanja požara.

Procjena ugroženosti od požara izrađena je na temelju svih raspoloživih podataka o požarima koji su se u prethodnom periodu događali ili se mogu dogoditi na području ŽZH, s posljedicama koje su nastajale ili koje mogu nastati, znanstvenim, tehničkim ili drugim saznanjima i dostignućima i drugim stručnim podlogama koje su korištene za izradu Procjene ugroženosti od požara.

Temeljni elementi procjene ugroženosti od požara su:

- A) Prikaz postojećeg stanja;
- B) Stručna obrada podataka;
- C) Stručna mišljenja o postojećem stanju organiziranja zaštite od požara, organiziranja i stanja osposobljenosti profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi po općinama/gradovima, te općinskih odnosno gradskih službi civilne zaštite;
- D) Prijedlog tehničkih i organizacijskih mjera koje je potrebno provesti kako bi se opasnosti od nastajanja i širenja požara smanjila na najmanju moguću razinu;
- E) Zaključak i
- F) Grafički prilozi.

Usklađivanje Procjene ugroženosti od požara

Usklađivanje Procjene ugroženosti od požara vrši se u slučajevima ako su u procjeni ugroženosti više razine, utvrđene određene obveze za niže razine vlasti i to na način što se procjena ugroženosti općina/gradova, usklađuje s procjenom ugroženosti Županije.

U cilju usklađivanja procjene, Uprava civilne zaštite Županije Zapadnohercegovačke (u daljnjem tekstu: Uprava civilne zaštite) dužna je izvod iz Procjene ugroženosti od požara Županije, u odnosu na pitanja koja se odnose na općine i gradove, dostaviti Službama civilne zaštite općina/gradova sukladno s točkom 21. Metodologije za izradu procjene ugroženosti od požara.

Ažuriranje Procjene ugroženosti od požara

Usvojena Procjena ugroženosti od požara podliježe obveznoj analizi najmanje jednom godišnje, pri čemu se ocjenjuje potreba njenog ažuriranja i dogradnje, a ako su na području za koje je donesena Procjena ugroženosti od požara nastupile određene promjene koje bitno utiču na promjenu procijenjenog stanja, ažuriranje se vrši odmah nakon saznanja za nastupanje tih promjena. Ažuriranje Procjene ugroženosti od požara vrši se na isti način i po postupku koji je predviđen za izradu i njenog donošenje po odredbama točaka od 12. do 20. Metodologije za izradu procjene ugroženosti od požara.

Čuvanje Procjene ugroženosti od požara

Procjena ugroženosti od požara čuva se kao poseban dokument uz Plan zaštite od požara i plan zaštite i spašavanja i to u sljedećim tijelima:

- a) za Županiju - u Upravi civilne zaštite;
- b) za grad/općinu - u općinskoj, odnosno gradskoj službi civilne zaštite i vatrogastva.

ZAKONI KORIŠTENI PRI IZRADI PROCJENE UGROŽENOSTI OD POŽARA ŽZH

- 1) Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 64/09 i 77/25);
- 2) Zakon o šumama Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 8/13, 11/17, 6/20 i 19/22);
- 3) Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 23/20);

PRAVILNICI, UREDBE I OSTALI PROPISI*2010. godina*

- 1) Program obuke uposlenika u pravnim osobama, državnim tijelima i drugim institucijama u oblasti zaštite od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 59/10);
- 2) Pravilnik o mjerama zaštite od požara pri izvođenju radova zavarivanja, rezanja i lemljenja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 65/10);

2011. godina

- 3) Uredba o pravilima službe za profesionalne i dragovoljne vatrogasne postrojbe i vatrogasne postrojbe pravnih osoba ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11);
- 4) Uredbu o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11);
- 5) Uredba o uniformi, nazivima funkcija i funkcionalnim oznakama vatrogasaca u profesionalnim i dobrovoljnim vatrogasnim postrojbama, ovlaštenja starješina tih postrojbi, zaštitnoj i radnoj odjeći i opremi vatrogasaca ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11);
- 6) Odluka o utvrđivanju radnih mjesta u profesionalnoj vatrogasnoj jedinici na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju i načinu uplate doprinosa za staž osiguranja u uvećanom trajanju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11);
- 7) Metodologija za izradu procjene ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11);
- 8) Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 23/11);
- 9) Pravilnik o odabiru i održavanju aparata za gašenje početnog požara koji se mogu stavljati u promet s jamstvenim rokom i servisnim rokom ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 46/11);
- 10) Pravilnik o tehničkim normativima za uređaje za automatsko zatvaranje vrata i klapni otpornih prema vatri ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 50/11);
- 11) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije u vatrogasnim postrojbama ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 55/11);
- 12) Pravilnik o uvjetima, osnovama i kriterijima za razvrstavanje građevina u kategorije ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 79/11);

- 13) Pravilnik za zaštitu visokih objekata od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 81/11);
- 14) Pravilnik o zaštiti od požara građevina za javnu upotrebu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 86/11);
- 15) Pravilnik o tehničkim normativima za vanjsku i unutrašnju hidrantsku mrežu za gašenje požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 87/11);

2012. godina

- 16) Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od požara i eksplozije pri čišćenju posuda za zapaljive tekućine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 6/12);
- 17) Pravilnik o tehničkim normativima za sustave za odvod dima i topline nastalih u požaru ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 11/12);
- 18) Pravilnik o tehničkim normativima za uređaje u kojima se nanose i suše premazana sredstva ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 20/12);
- 19) Pravilnik o uvjetima za vatrogasne pristupe i prolaze za stambene i druge zgrade i objekte i za sve prostore koji se smatraju građevinama ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 70/12);
- 20) Uredba o sadržaju, uvjetima, načinu i programu polaganja ispita u oblasti vatrogastva ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 93/12 i 105/14);
- 21) Pravilnik o minimumu tehničke opreme i sredstava i rok korištenja te opreme i sredstava za profesionalne i druge vatrogasne postrojbe ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 104/12);
- 22) Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati objekti za smještaj profesionalnih i dragovoljnih vatrogasnih postrojbi i vatrogasnih postrojbi pravnih osoba i minimum materijalno – tehničkih sredstava potrebitih za održavanje opreme i sredstava tih postrojbi ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 107/12);
- 23) Pravilnik o uvjetima za ispitivanje uvezenih uređaja za dojavu i gašenje požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 112/12);

2013. godina

- 24) Program polaganja ispita za protupožarnu zaštitu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 67/13);
- 25) Pravilnik o kriterijima za kadrovske, tehničke i druge uvjete koje moraju ispunjavati pravne osobe registrirane za obavljanje poslova iz oblasti zaštite od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 69/13);
- 26) Pravilnik o obujmu i postupku provjere i ispitivanja ispravnosti i funkcionalnosti ugrađenog sustava aktivne zaštite od požara, uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje vrše poslove ispitivanja ispravnosti i funkcionalnosti, kao i programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje tih poslova ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 69/13);
- 27) Plan i program obuke za stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 67/13);
- 28) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije obveznika civilne zaštite ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 67/13);

2014. godina

29) Pravilnik o sadržaju i načinu obavljanja poslova inspekcijskog nadzora iz područja zaštite od požara iz nadležnosti Federalnog ministarstva unutarnjih poslova i županijskog ministarstva unutarnjih poslova ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 35/14);

2015. godina

30) Pravilnik o obliku i sadržaju službene iskaznice (legitimacije) profesionalnog vatrogasca ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 37/15);

31) Program obuke i osposobljavanja za dobrovoljne vatrogasce, kao i sadržaj i način polaganja stručnog ispita za dobrovoljne vatrogasce ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 37/15);

32) Uredba o tehničkim uvjetima koje mora zadovoljiti obrazovna ustanova u vezi sa školovanjem vatrogasaca u srednjim školama ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 78/15);

2016. godina

33) Pravilnik o sadržaju i načinu vršenja inspekcijskog nadzora iz područja zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti federalne uprave civilne zaštite ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 22/16);

2017. godina

34) Odluka o uvjetima i načinu korištenja financijskih sredstava ostvarenih na temelju posebne naknade za zaštitu od požara i vatrogastvo ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 5/17)

1.1. Prirodna obilježja

1.1.1. Zemljopisni položaj

Županija Zapadnohercegovačka je utemeljena 1996. godine. Prostorno zauzima 1.362,20 km² ili 5,2% površine Federacije BiH.

Nalazi se u jugozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH). Graniči s Republikom Hrvatskom (u daljnjem tekstu: RH) na njenom jugozapadnom dijelu, s istoka graniči s Hercegovačko-neretvanskom županijom, a na sjeveru s Hercegbosanskom županijom. ŽZH se prostire od sjeverne strane planine Čvrsnice pa sve do granice s Republikom Hrvatskom. Administrativno sjedište je u Širokom Brijegu. Pored gradova Ljubuški i Široki Brijeg, ŽZH obuhvaća i općine Grude i Posušje.

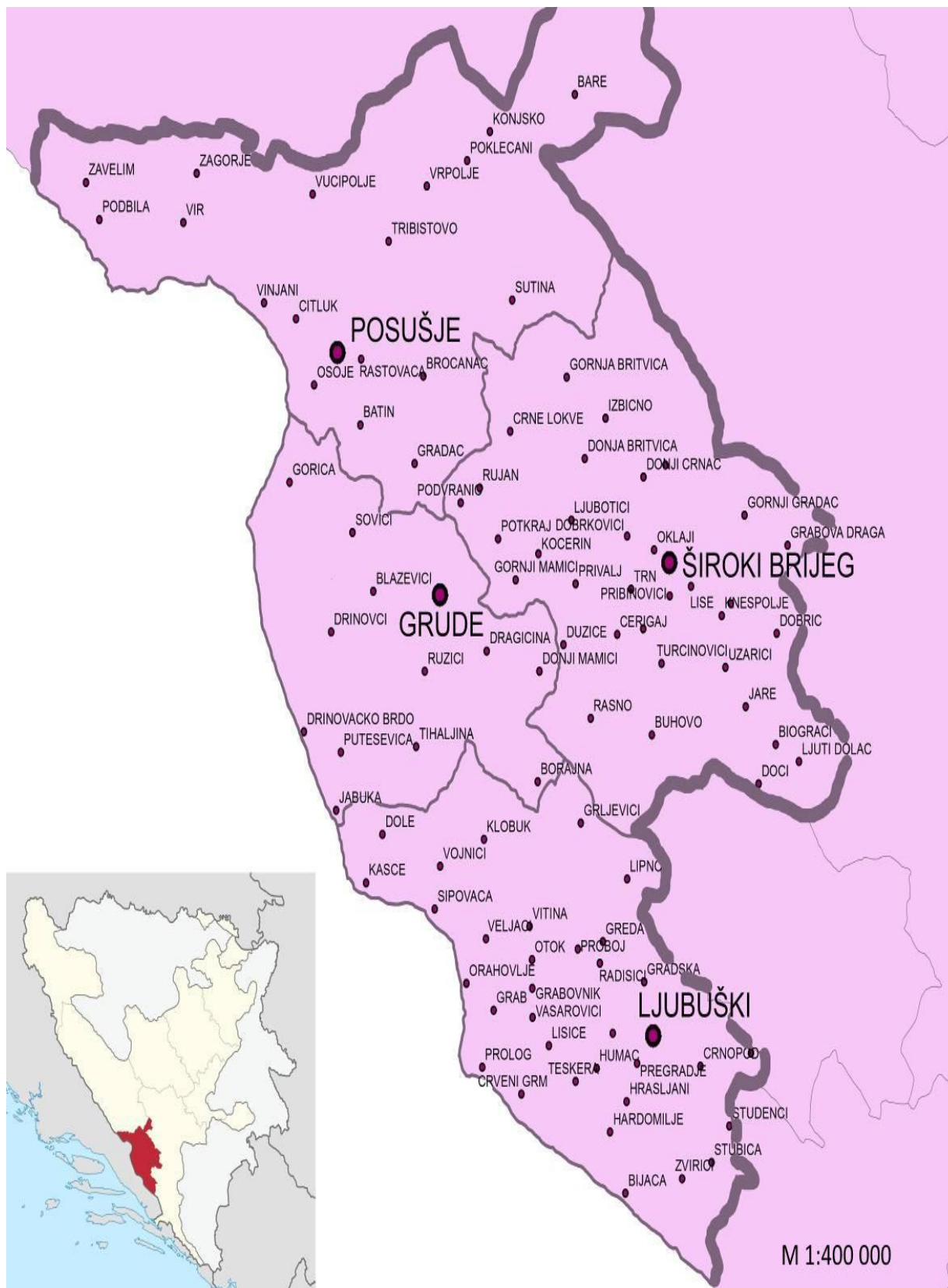
Što se prirodno-zemljopisnog obilježja tiče, ŽZH se nalazi na području kojega obilježavaju plodne doline, ali i visoki planinski masivi: Čvrsnica, Čabulja, Zavelim, Lib i Kušanovac. Najviša među njima je Čvrsnica s vrhom Pločno koji se nalazi na 2.228 m nadmorske visine. Područje Županije karakterizira i velika vertikalna raščlanjenost, obzirom da je riječ o području koji se nalazi na nadmorskim visinama koje se kreću u rasponu od 60 do čak 2.228 m. Sukladno tome, Županija pripada dvjema zemljopisnim cjelinama, a riječ je o niskoj Hercegovini i visokoj Hercegovini.

Općina Grude obuhvaća središnji i zapadni dio ŽZH. Šire općinsko područje Gruda rasprostranjeno je oko Grudskog polja, a samo mjesto smješteno je na južnim i jugozapadnim padinama Vitroše te na sjeveroistočnom rubu Grudskog polja, što mu daje povoljne prostorne uvjete urbanog razvitka.

Grad Ljubuški zauzima krajnji južni dio ŽZH. Zajedno s okolnim naseljima formira gradsko središte koje se nalazi na desnoj strani donjeg toka Neretve, obuhvaćajući rijeku Trebižat i njene pritoke. Susjedni gradovi/općine su Čapljina i Metković na jugu, Čitluk prema istoku, Grude i Široki Brijeg prema sjeveru i Vrgorac prema zapadu.

Općina Posušje se nalazi u sjevernom djelu ŽZH. Gradsko središte je udaljeno 29 km od Širokog Brijega, 54 km od Mostara, 10 km od Imotskog, te 71 km od Makarske.

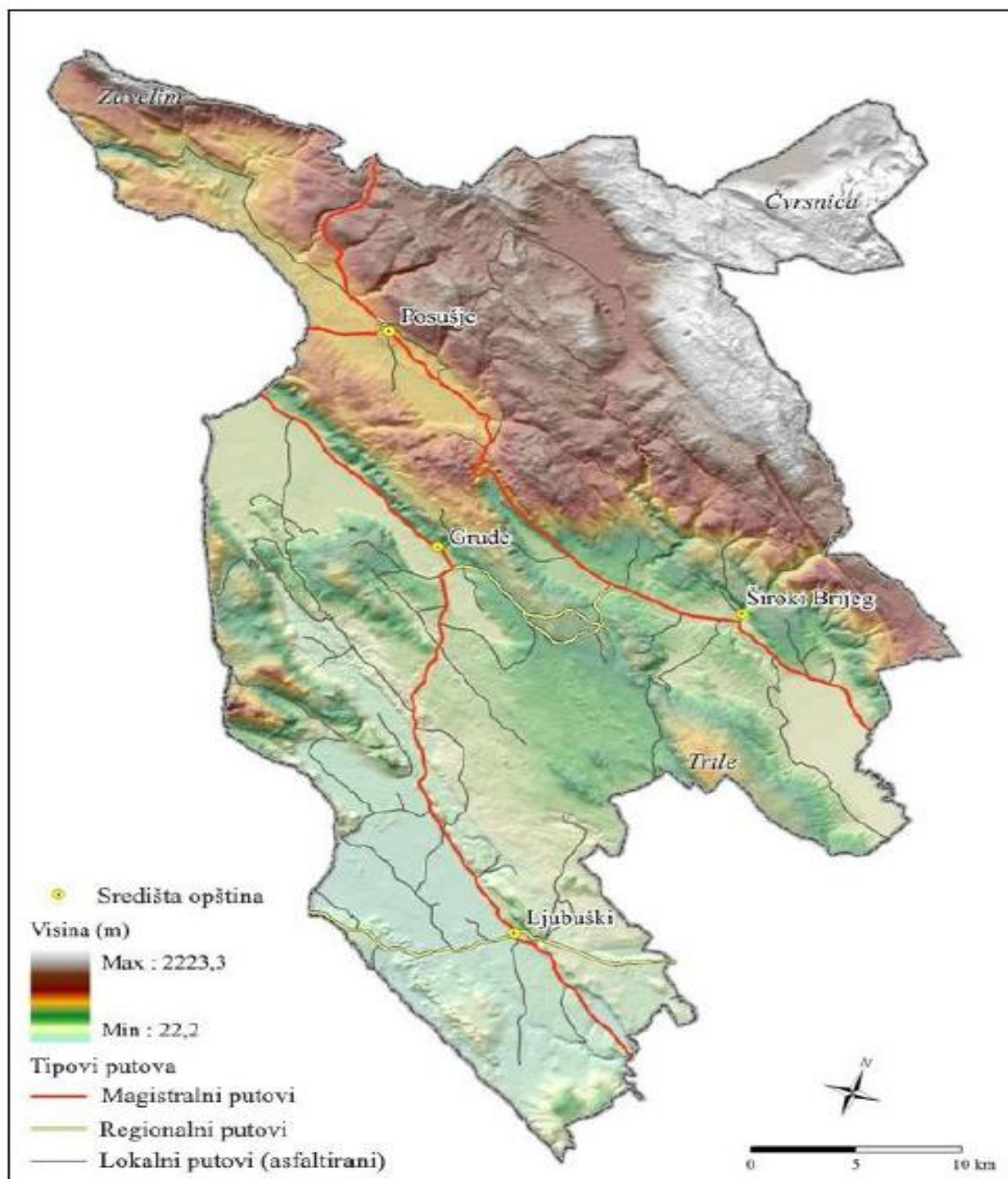
Grad Široki Brijeg nalazi se u južnom dijelu BiH i središte je ŽZH. Grad je smještan na rijeci Lištici i udaljen je 22 km zapadno od Mostara.

Slika 1. Zemljopisni položaj ŽZH unutar BiH, odnosno Federacije BiH

1.1.2. Karakteristike reljefa

Županija Zapadnohercegovačka se nalazi na području Hercegovine koju karakterizira izrazita vertikalna raščlanjenost reljefa (slika 2). Nalazi se u području Dinarida, prirodno-zemljopisnoj cjelini poznatoj po krečnjačkoj podlozi koju, uslijed toga, karakteriziraju, specifični geomorfološki reljefni (kraški) oblici.

Slika 2. Reljef ŽZH

Općina Grude je rasprostranjena oko Imotsko-Bekijskog polja. Ima sve karakteristike relativno zatvorene krške depresije. U morfološkom pogledu teren je podijeljen na tri posebne jedinice i to: sjeveroistočna greda, dinarskog pravca pružanja na nadmorskoj visini od oko 590 m na čijem se jugozapadnom rubu nalazi grad Grude (260 do 330 m/nm), zatim prema jugoistoku se nastavlja depresija Imotsko-Bekijskog polja na nadmorskoj visini od 270 i 250 m čiji se jugoistočni okvir završava s dva manja rta, i to duljeg na kojem se nalazi naseljeno mjesto Drinovci i kraćeg na kojem se nalazi naseljeno mjesto Blaževići. Najviša točka u ovom dijelu ruba Imotsko-Bekijskog polja je 622 m/nv.

Vrela su stalni i povremeni manji izvori: Grudsko Vrilo, Nezdravica, Izvor Tihaljine, Modro Oko, Jakšenica, Bljudina, Stubli, Pišci, Jamine te ponor Šainovac, Džambin ponor, Perkića ponor, Vidrinka ponor, Mikulića ponor, te čitav niz manjih ponora Imotsko-Bekijskog polja.

Reljefom *Grada Ljubuškog* dominira prostrana dolina od Klobuka do Humca odakle se sužava i dijelom pretvara u kanjon od vodopada Kravica do ušća Studenčice u Trebižat. Zapadni dio grada karakteriziraju strmi vapnenački visovi do 900 m/nv u čijim podnožjima su se formirale blage zaravni. Sjeverni i južni dio sačinjavaju nešto blaže horizontalne forme reljefa od prostranih kamenih vapnenačkih zaravni na kojima se izdižu osamljena uzvišenja, humovi. Na cijelom prostoru prisutne su i druge kraške pojave kao što su škrape, uvale, bezdani i ponornice. Cijeli prostor je bogat vodom zahvaljujući činjenici da središnjim dijelom grada prolazi vodotok Tihaljina-Mlade-Trebižat u koji se na jugoistočnom dijelu grada Ljubuškog ulijeva rijeka Studenčica, a cijela dolina obiluje izvorima prilične izdašnosti.

Općina Posušje prostire se u sredini zemljopisnog pojma zapadna Hercegovina uz granicu s Republikom Hrvatskom, odnosno na jugu graniči s općinom Imotski i općinom Grude. Obuhvaća na sjeveru prostor parka prirode Blidinje s Blidinjskim jezerom (površine 3,2 km² i najveće dubine 4,5 m), a nalazi se na 1 180 m/nv i planinom Čvrsnicom kao najvišom planinom cijele Hercegovine, na kojoj se nalazi vrh Pločno na 2.228 m/nv, što je i najviša točka Općine. Posušje kao upravno i administrativno sjedište Općine nalazi se na 670 m/nv. Bitno je napomenuti da je površinska i dublja građa tla na prostoru općine Posušje takve strukture da obiluje krečnjačkim stijenama pogodnim za proizvodnju velikog broja građevinskih materijala ili finalnih proizvoda od različitih vrsta kamena.

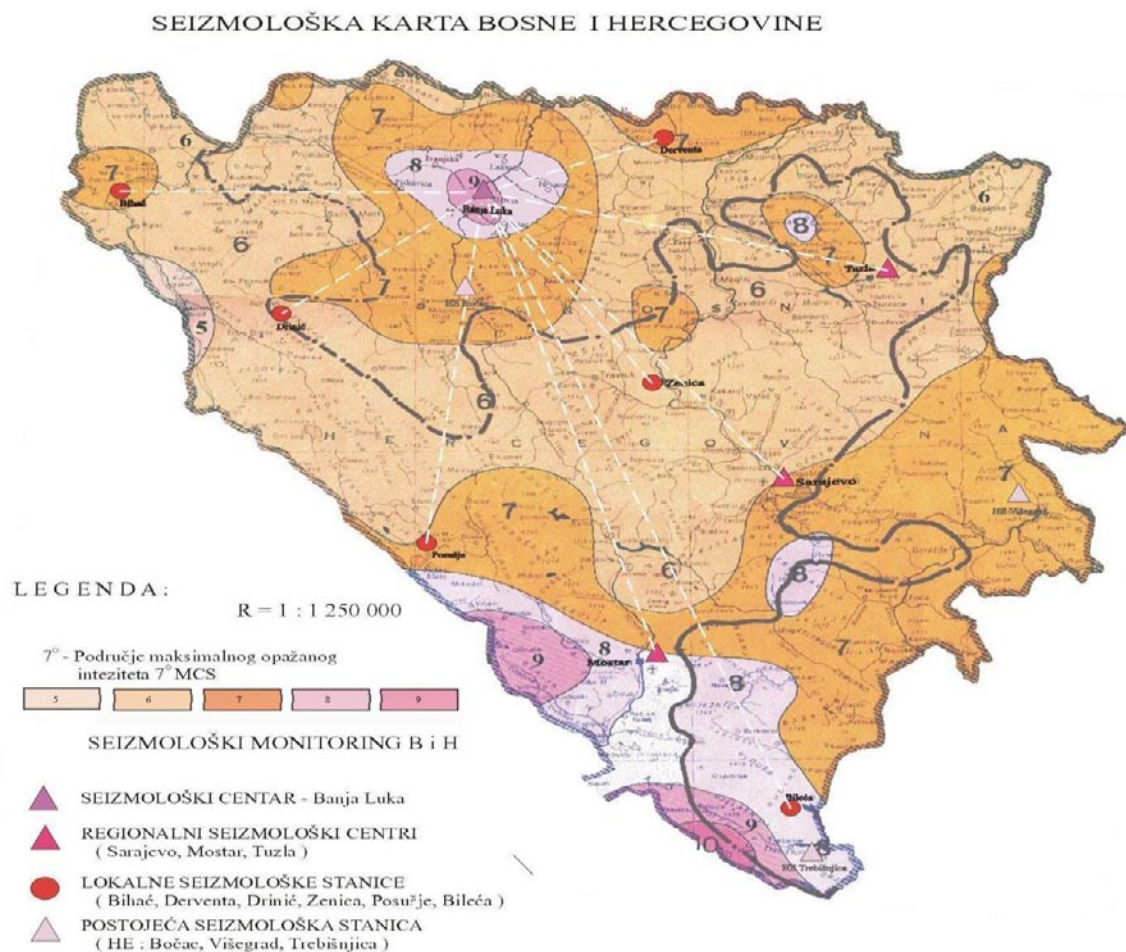
Šire područje *Grada Širokog Brijega* nalazi se na karakterističnim vrlo složenim strukturnim oblicima koji u geotektonskom pogledu pripadaju tzv. Zoni visokog krša. Osnovnu karakteristiku čine vapnenačke stijene koje se odlikuju raznim kraškim oblicima (ponori, jame, ponikve, kraška polja i dr.) i duboko usječenim dolinama povremenih bujičnih tokova. Između nižih planina Varde, Gvozda, Rujna i Trtle (nadmorske visine 600-900 m) nalaze se kraške depresije Kočerinsko, Trnsko, Mokarsko i Ruževo polje, te Mostarsko Blato (nadmorske visine od 220-300 m). Području Širokog Brijega pripadaju karakteristični boksitonosni tereni Crne Lokve - Kidačke Njive, Resnica - Polog i Uzarići - Knešpolje.

1.1.3. Seizmološke karakteristike ŽZH

Teritorija BiH predstavlja jedan od seizmički najaktivnijih dijelova Balkanskog poluotoka, koja ulazi u sastav sredozemno-trans-azijskog seizmičkog pojasa.

Na seizmološkoj karti BiH izdvojene su zone s maksimalnim intenzitetima potresa i zapaža se, da se najveći dio teritorija ŽZH nalazi u zoni 7., 8. i 9. stupnja seizmičkog intenziteta MCS skale. Područje ŽZH je seizmički trusna zona, naime prosječno se godišnje registriraju 3-4

potresa manjeg intenziteta, a prema seizmološkoj karti ovo područje pripada zonama 7. (Posušje), 8. (Ljubuški i Široki Brijeg) i 9. (Grude) stupnja seizmičkog intenziteta MCS skale. Mnoga znanstvena istraživanja govore o tome da je područje Hercegovine vrlo visokog rizika od potresa.

Slika 3. Seizmološka karta BiH

Datum	Vrijeme	Epicentar	Magnituda
2.10.2023.	16:09	Grude	4.6
20.12.2024.	10:08	Široki Brijeg	2.4
2.8.2025.	12:08	Široki Brijeg	3.4
1.10.2025.	22:10	Grude	2.5

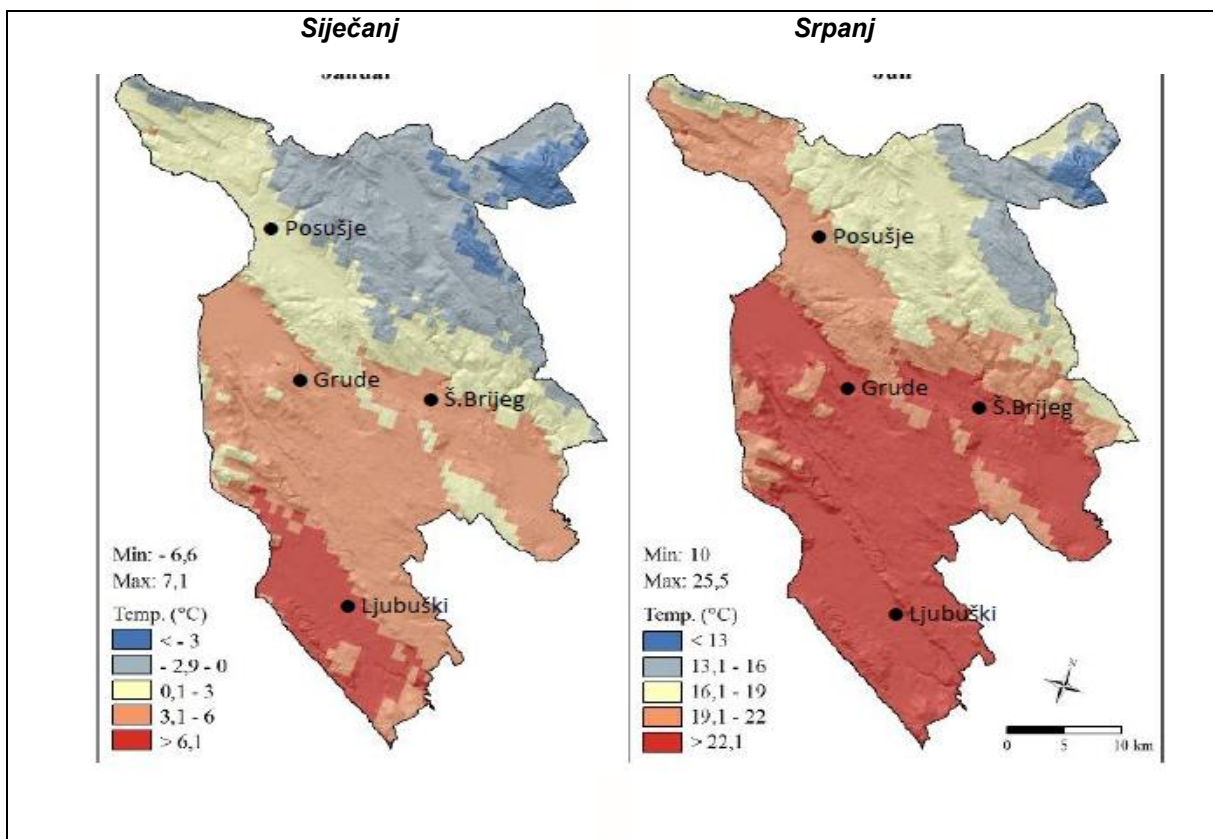
Lista posljednjih potresa ŽZH

1.1.4. Klimatske karakteristike

Klimatska obilježja vrlo su važan prirodno-zemljopisni čimbenik koji se uvelike odražava i na društveno-ekonomske prilike u prostoru. ŽZH nalazi se na području prostiranja mediteranske klime i graniči sa područjima s kontinentalnom klimom.

Temperatura zraka

Prema raspoloživim podacima o temperaturnim vrijednostima dobivenim višegodišnjim praćenjem (1990.-2020.) na mjernim postajama Posušje i Ljubuški, srednja godišnja temperatura zraka na promatranom području iznosi 12,8°C.

Slika 4. Srednja temperatura zraka u ŽZH (1961.-1990.i 1990.-2020.)

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod Bosne i Hercegovine

Općina Posušje je pod utjecajem kontinentalne klime, dok je Grad Ljubuški više izložen utjecajima submediteranske klime što uvjetuje blizina Jadranskog mora. Slijedom navedenog, srednja godišnja temperatura zraka na mornoj postaji Posušje iznosi 11,1°C, dok je u Ljubuškom čak tri stupnja viša i iznosi 14,5°C. Nadalje, maksimalne temperature zraka zabilježene u promatranom periodu javljaju se u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz), a apsolutna maksimalna zabilježena temperatura zraka iznosi 20,8°C (srpanj) u Posušju, te 42,5°C (srpanj i kolovoz) u Ljubuškom.

SREDNJE GODIŠNJE VRIJEDNOSTI		MP-Ljubuški		
Meteorološka pojava	2022.	2023.	2024.	
Srednja temperatura zraka, °C	16,9	16,8	17,7	
Apsolutna max. temperatura zraka, °C	41,5	41,6	42,9	
Apsolutno min. temperatura zraka, °C	-3,7	-1,5	-2,9	

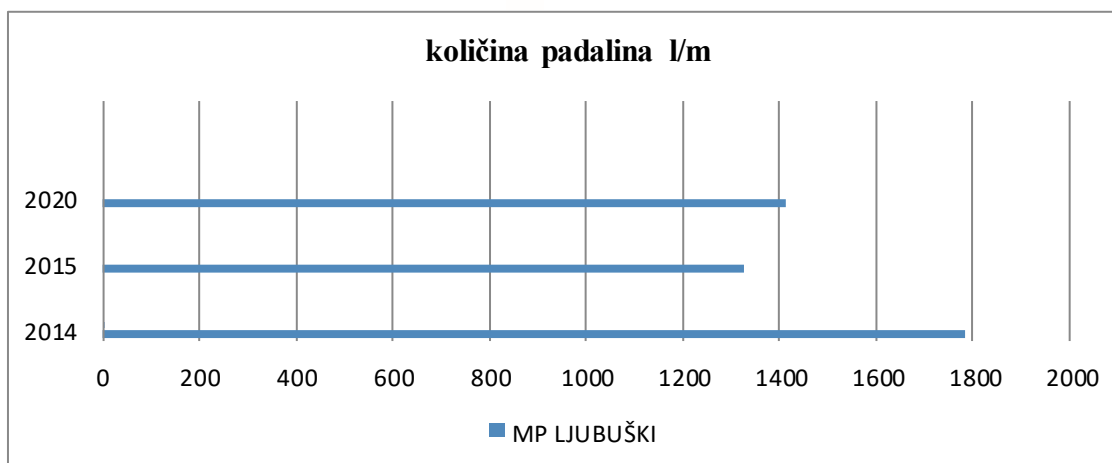
Količina padalina

Tablica 1.1.

Grafikon 1. Količina padalina za period 2014.-2020. godine

SREDNJE GODIŠNJE VRIJEDNOSTI		MP-Ljubuški		
Meteorološka pojava	-	2014.	2018.	2020.
Količina padalina, l/m ²	-	992,0	1531,7	1029,2
Broj dana sa padalinama $\geq 0,1$ mm	-	95	132	125
Broj dana sa snježnim pokrivačem $\geq 1,0$ mm	-	0	1	0
Maksimalna visina snježnog pokrivača, cm	-	0	2	0

Grafikon 1. Količina padalina za period 2014.-2020. godine

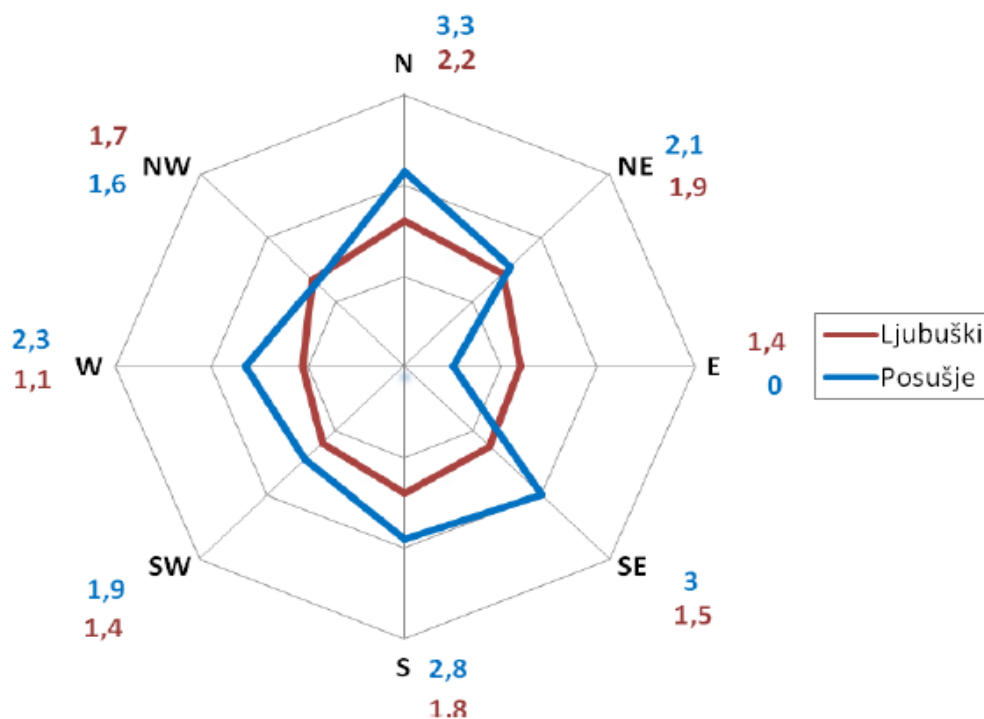
Vjetar

Na području ŽZH raspored vjetrova tijekom godine je neujednačen, a prevladavaju vjetrovi iz sjevernog i južnog kvadranta.

Tablica 1.2. Srednje brzine pojedinih pravaca vjetra

	Ljubuški	Posušje
N	2,2	3,3
NE	1,9	2,1
E	1,4	0,0
SE	1,5	3
S	1,8	2,8
SW	1,4	1,9
W	1,1	2,3
NW	1,7	1,6

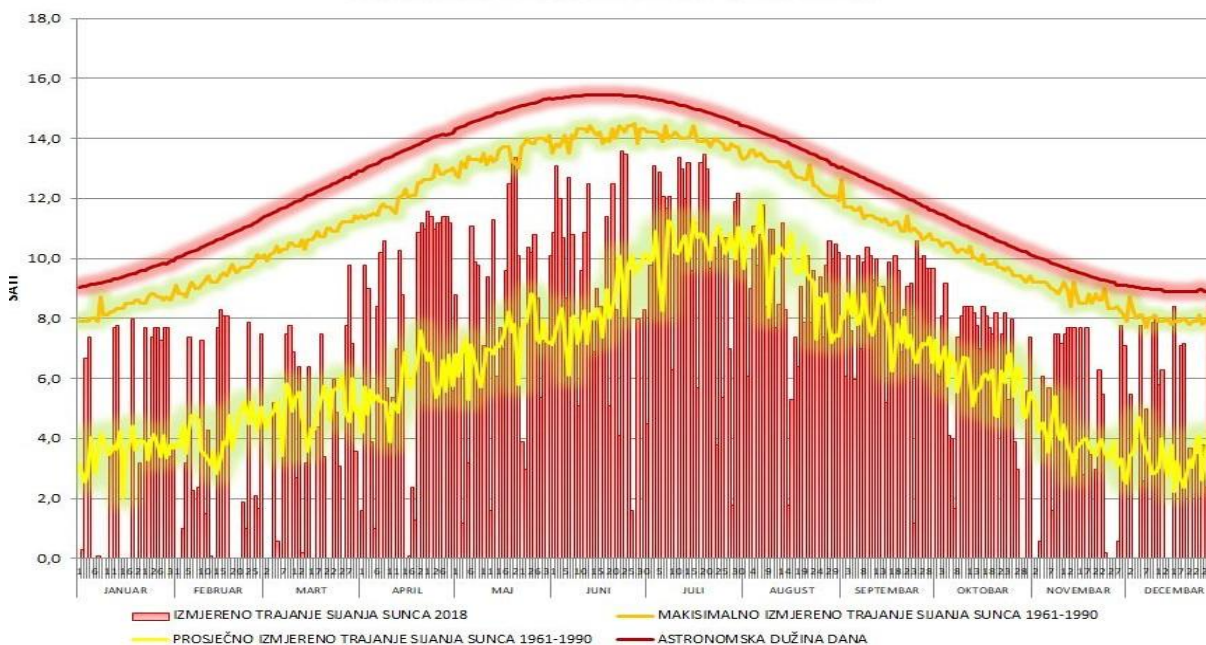
Izvor podataka: Federalni hidrometeorološki zavod

Grafikon 2 . Srednje brzine pojedinih pravaca vjetra na području ŽZH (meteorološke postaje Ljubuški i Posušje)

Insolacija

Monitoring Klime - INSOLACIJA

Grafikon 3. Godišnje vrijednosti insolacije

Ovo se područje odlikuje visokim insolacijama (broj sati sijanja sunca). Na područje ŽZH trajanje insolacije s godišnjim prosjekom je do 2.200 sati.

1.2. Ekonomska razvijenost ŽZH

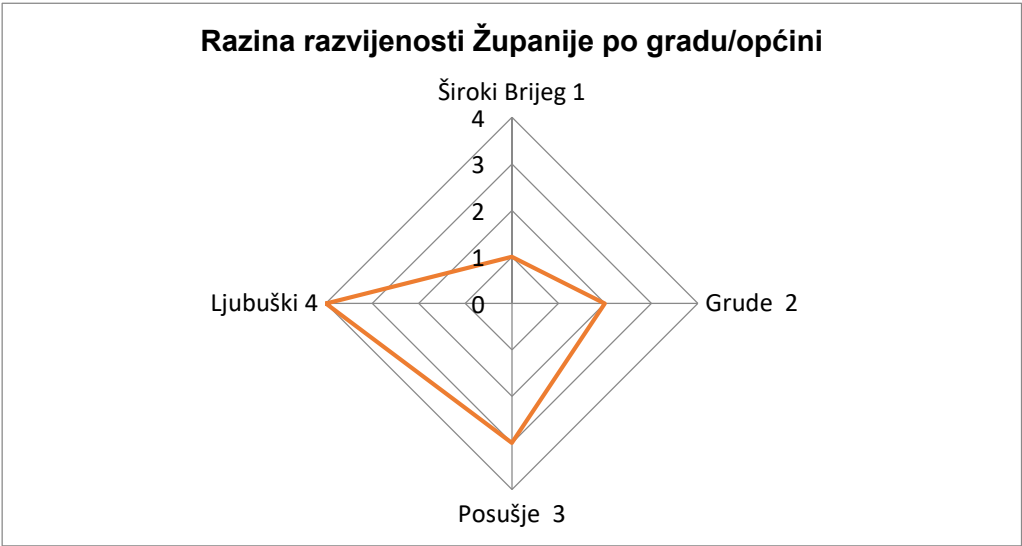
Razina razvijenosti ŽZH

Županija	Stup. zaposlenosti u %	Stup. nezaposlenosti u %	Broj učen. (osn. + sred.) na 1000 stan.	Prihodi po glavi stanovnika	Indeks razvijenosti	Rang
Zapadnohercegovačka	35,5	31	127	164	1,09	2
FBiH	37	32,2	123	156		

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja (FZZPR),.

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2024. godini ŽZH je na 2. mjestu po rangi razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH), a Kanton Sarajevo je na prvom mjestu.

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2024. godini na 1. mjestu po rangi razvijenosti unutar ŽZH je Grad Široki Brijeg (11. mjesto u FBiH), Grude (17. mjesto u F BiH), Posušje (26. mjesto u FBiH), te Grad Ljubuški (34. mjesto u FBiH).

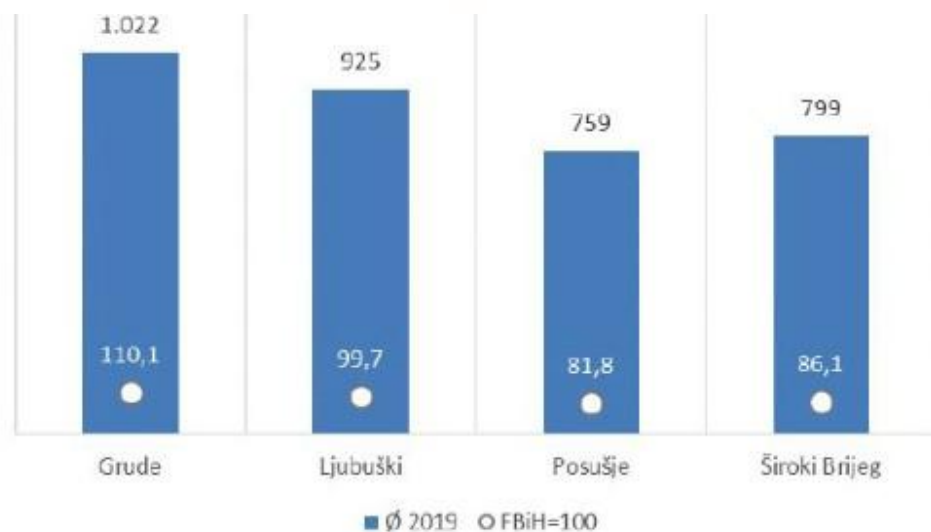

Grafikon 4. Razina razvijenosti ŽZH po općinama i gradovima
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja 2024.

Tržište radne snage/
Pregled broja zaposlenih, nezaposlenih

U 2024. godini u FBiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 547.660, što je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine više za 2,2 % ili 11.683 zaposlenih osoba. U ŽZH prosječan broj zaposlenih u 2024. godini iznosio je 22.247, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 763 ili za 3,6 %. Broj zaposlenih u ŽZH sudjeluje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 4,1 %. Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u svim općinama/gradovima ŽZH, najviše u Grudama za 4,6 %, u Ljubuškom 4 %, Širokom Brijegu za 3,3 % i Posušju za 3 %. Prosječan broj nezaposlenosti u ŽZH u 2024. godini iznosi 9.721 osoba, što je manje za 401 osobu ili 4 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ŽZH u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH je 3,8 %.

Smanjenje broja nezaposlenih registrirano je u svim općinama/gradovima, najviše u Gradu Širokom Brijegu za 6,9 %, u Općini Posušje 5,2 %, u Općini Grude za 4,9 %, dok je u Gradu Ljubuškom zabilježen porast od 0,4 %.

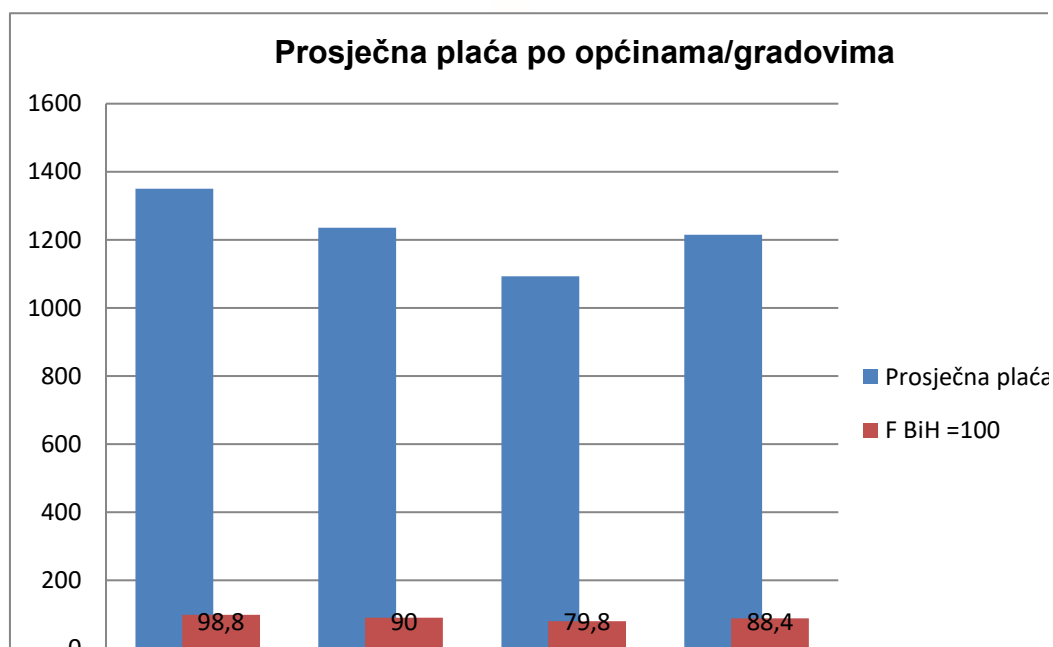

Grafikon 5. Indeks razvijenosti u ŽZH

Prosječna neto plaća i mirovina

U 2024. godini u FBiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosila je 1.373,00 KM ili 5 % je veća u odnosu na prethodnu godinu. U ŽZH prosječna neto plaća u 2024. godini iznosila je 1.222,00 KM (podaci Federalnog zavoda za statistiku).

Najveću prosječnu neto plaću u ŽZH u 2024. godini bilježi općina Grude. Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja prosječna neto plaća u ovoj općini iznosila je 1.350,00 KM, slijede Ljubuški s 1.235,00 KM, Široki Brijeg sa 1.215,00 KM, te Posušje sa 1.093,00 KM.

Grafikon 6. Pregled prosječnih plaća po općinama i gradovima u ŽZH 2024.

Ukupan broj umirovljenika u FBiH u prosincu 2025. godine iznosio je 462.491.

Broj umirovljenika je u promatrane posljednje tri godine također u porastu. U zadnje dvije godine broj umirovljenika je porastao za 120, što u postotku iznosi 1,05%.

Broj umirovljenika			
	2022.	2023.	2024.
ŽZH	11.818	11.958	12.729
FBIH	444.666	453.900	462.491

Tablica 1.3. Broj umirovljenika (Izvor: FZS)

Prosječna mirovina za ŽZH u 2024. godini iznosila je 690,35 KM, što je povećanje od 7,80 % u odnosu na 2023. godinu. Najviši iznos isplaćene mirovine kroz sve tri promatrane godine bio je u Širokom Brijegu, a u 2024. godini prosječna mirovina je iznosila 715,95 KM. Slijede Grude s prosječnom mirovinom u 2024. godini od 699,54 KM. Ljubuški je na trećem mjestu, a prosječna mirovina u 2024. godini iznosila je 6683,89 KM. Najmanji iznos prosječne mirovine bilježi Posušje, i to u iznosu od 681,81 KM u zadnjoj promatranoj godini.

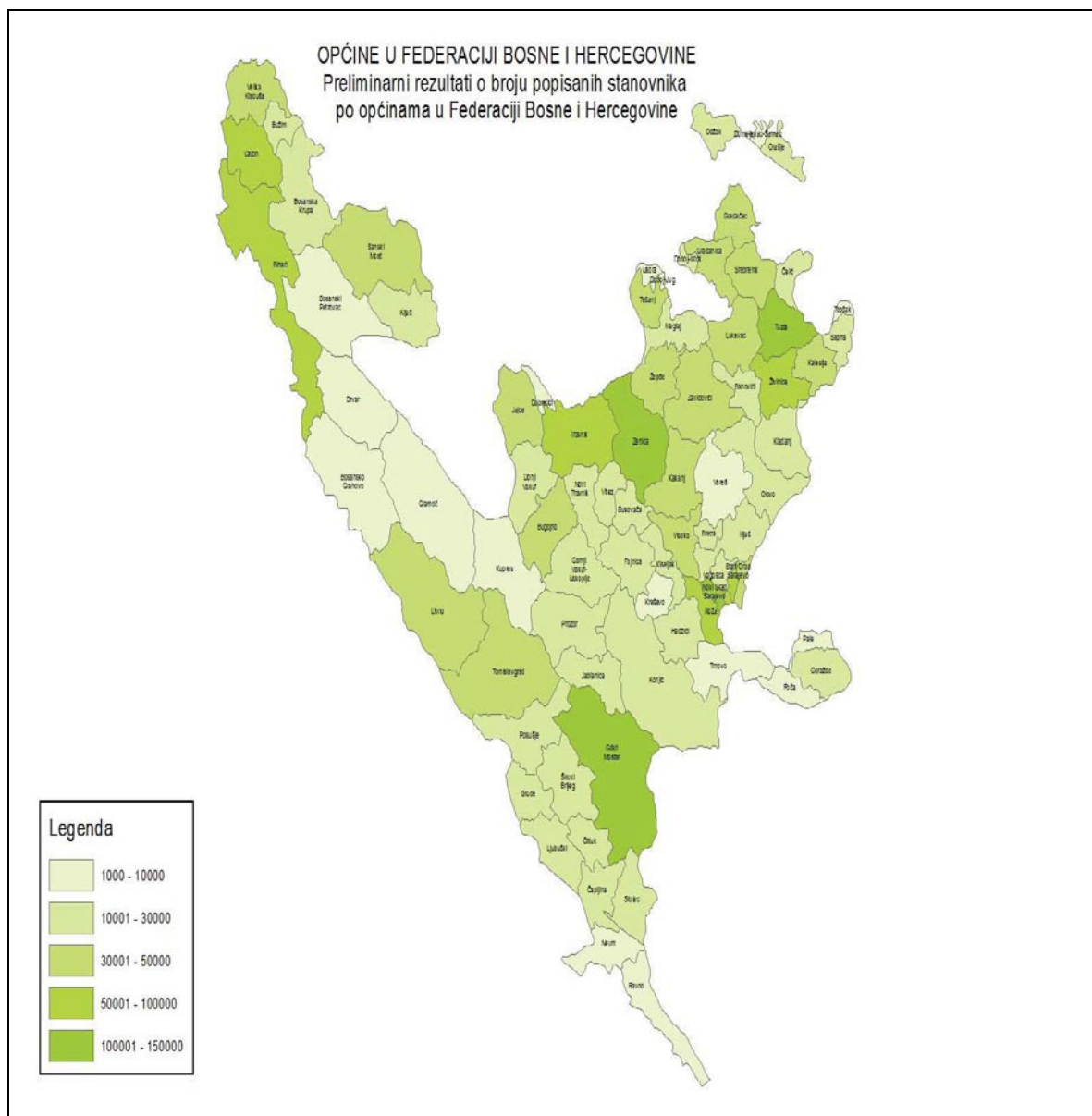
Što se tiče odnosa broja zaposlenih na jednog umirovljenika, najviši je u Grudama, potom u Posušju i Širokom Brijegu. Najmanji broj zaposlenih na jednog umirovljenika ima Ljubuški. Prosječan broj zaposlenih na jednog umirovljenika u 2024. godini u ŽZH je 1,75, a u usporedbi s brojem zaposlenih na jednog umirovljenika u F BiH, ŽZH je iznad prosjeka. Naime, u F BiH broj zaposlenih na jednog umirovljenika u 2024. godini iznosio je 1,3.

1.3. Broj stanovnika

U BiH je proveden popis stanovništva od 1. do 15. 10. 2013. godine na temelju Zakona o Popisu stanovništva, domaćinstava/kućanstava i stanova u BiH 2013. godine ("Službeni glasnik BiH", broj: 10/12 i 18/13). Prema rezultatima popisa ukupan broj popisanih osoba za područje ŽZH prikazan je u sljedećoj tablici:

	Ukupno popisanih osoba	Broj popisanih domaćinstava/kućanstava	Broj popisanih stanova
FEDERACIJA BOSNA I HERCEGOVINA	2.219.220	721.199	991.384
Županija Zapadnohercegovačka	94.898	25.156	31.634

Izvor: Statistički bilten, Sarajevo, 2013.

Na području ŽZH nalaze se četiri jedinice lokalne samouprave čiji se broj stanovništva kreće od 15.001 - 30.000 stanovnika.

1.3.1. Površina Županije, općina/gradova i gustoća naseljenosti

Tablica 1.3.1. Površina ŽZH, općina/gradova i gustoća naseljenosti

Županija, općina/grad	Ukupno popisanih osoba	Površina cca km ²	Broj stanovnika na km ²
Županija Zapadnohercegovačka	94.898	1.362,2	71,9
GRUDE	17.308	220,8	80,9
LJUBUŠKI	28.184	292,7	100,7
POSUŠJE	20.477	461,1	44,9
ŠIROKI BRIJEG	28.929	387,6	79,9

Izvor: Statistički bilten, Sarajevo, 2013.

1.4. Pregled naseljenih mjesta

Administrativno sjedište ŽZH je Grad Široki Brijeg, zajedno s Gradom Ljubuškim i preostala dva općinska centra, Posušjem i Grudama, formirali su se povijesno gledajući duž glavnih trgovačkih putova, na nižim područjima, gdje su reljefne karakteristike bile povoljnije za kretanje. Ostala se pak naselja formiraju u dolcima i poljima uz vrijednije obradive površine ili u brdskim područjima viših nadmorskih visina

U nastavku će najprije biti prikazana koncentracija stanovništva po naseljenim mjestima u ŽZH (tablica 1.4.), zatim i po veličinskim grupama naseljenih mjesta i tipovima naselja.

Tablica 1.4. Pregled naseljenih mjesta

Županija, općina	Ukupno popisanih osoba	Broj naseljenih mjesta	Broj nenaselejenih mjesta
Županija Zapadnohercegovačka	94.898	4	-
Broj naseljenih i nenaselejenih mjesta po općinama			
GRUDE	17.308	13	-
LJUBUŠKI	28.184	35	-
POSUŠJE	20.477	18	2
ŠIROKI BRIJEG	28.929	35	-
Ukupno:		101	2

Naselja na području ŽZH možemo podijeliti u tri glavna tipa temeljem njihove geneze i prostorne strukture:

- linearna naselja uz rubove prometnica, često s jedne strane uz rub brdskog područja, odnosno uz rub polja, dakle u kontaktnoj zoni krških predjela i obradivih poljoprivrednih površina;
- druga su poluzbijena naselja koja ne posjeduju velike okućnice i gravitiraju poljoprivrednim posjedima, a karakterizira ih prisustvo manjeg broja društvenih sadržaja;
- treća su raštrkana naselja koja karakteriziraju razbacana kućanstva unutar pripadajućeg mu poljoprivrednog područja.

1.4.1. Pregled naseljenih mjesta po općinama i gradovima

Tablica 1.4.1. Pregled naseljenih mjesta po općinama i gradovima

OPĆINA GRUDE			
Naseljeno mjesto	Ukupno popisanih osoba	Broj popisanih domaćinstava	Broj popisanih stanova
BLAŽEVIĆI	167	39	52
BORAJNA	211	56	73
DONJI MAMIĆI	1.529	421	516
DRAGIČINA	851	218	220
DRINOVAČKO BRDO	396	91	101
DRINOVCI	2.569	640	780
GORICA	1.123	271	308
GRUDE	4.347	1.139	1.458
JABUKA	73	91	23
PUTEŠEVICA	117	33	39
RUŽIĆI	1.688	452	537
SOVIĆI	2.771	776	895
TIHALJINA	1.466	367	480
UKUPNO:	17.308	4.524	5.482

GRAD LJUBUŠKI			
Naseljeno mjesto	Ukupno popisanih osoba	Broj popisanih domaćinstava	Broj popisanih stanova
BIJAČA	175	41	61
CERNO	355	106	162
CRNOPOD	180	45	76
CRVENI GRM	885	201	258
DOLE	188	67	85
GRAB	1.155	289	374
GRABOVNIK	423	102	139
GRADSKA	145	36	122
GREDA	115	29	48
GRLJEVIĆI	315	82	129
HARDOMILJE	889	206	240
HRAŠLJANI	798	187	218
HUMAC	2.775	725	881
KAŠĆE	55	18	27
KLOBUK	1.232	362	501
LIPNO	223	81	134
LISICE	652	163	208
LJUBUŠKI	4.023	1.287	1.890
MILETINA	376	111	149
MOSTARSKA VRATA	491	137	180
ORAHOVlje	216	57	74
OTOK	590	140	155
PREGRAĐE	861	219	275
PROBOJ	701	163	228
PROLOG	667	159	196
RADIŠIĆI	2.363	652	793
STUBICA	305	70	87
STUDENCI	1.143	274	320
ŠIPOVAČA	643	149	187
TESKERA	396	90	97
VAŠAROVIĆI	801	210	269
VELJACI	1.249	301	347
VITINA	1.951	534	680
VOJNIĆI	576	131	150
ZVIRIĆI	272	65	75
UKUPNO	28.184	7.489	9.815
OPĆINA POSUŠJE			
Naseljeno mjesto	Ukupno popisanih osoba	Broj popisanih domaćinstava	Broj popisanih stanova
BARE	-	-	-
BATIN	721	191	224
BROČANAC	1.209	295	364
ČITLUK	1.165	303	325
GRADAC	801	173	192
KONJSKO	-	-	9
MASNA LUKA	1	-	18
OSOJE	707	185	208
PODBILA	146	45	57
POKLEČANI	949	227	239
POSUŠJE	6.267	1.601	1.856
RASTOVAČA	2.605	633	644
SUTINA	848	231	292
TRIBISTOVO	178	52	113
VINJANI	1.423	335	420
VIR	1.626	415	494
VRPOLJE	919	207	241
VUČIPOLJE	10	4	44
ZAGORJE	694	188	246

ZAVELIM	208	65	73
UKUPNO:	20.477	5.150	6.220
GRAD ŠIROKI BRIJEG			
Naseljena mjesta	Ukupno popisanih osoba	Broj popisanih domaćinstava	Broj popisanih stanova
Biograci	800	208	263
Brig	cca 800	210	
Buhovo	408	113	150
Crne Lokve	142	39	109
Čerigaj	178	46	93
Dobrič	630	196	268
Dobrkovići	563	154	203
Doc	189	47	63
D. Britvica	169	55	71
D. Crnač	569	159	309
D. Gradac	672	211	302
Duboko Mokro	-	-	-
Dužice	615	164	234
G. Britvica	58	24	47
G. Crnač	183	58	142
G. Gradac	208	76	124
G. Mamići	602	150	200
Grabova Draga	45	14	45
Izbično	196	59	77
Jare	880	259	342
Knešpolje	1.322	387	459
Kočerin	1.195	292	339
Lise	2.025	570	642
Ljubotići	875	228	322
Ljuti Dolac	1.479	431	523
Mokro	1.411	151	412
Oklaji	1.116	286	355
Podvranić	150	37	44
Potkraj	424	104	130
Pribinovići	-	-	-
Privalj	413	114	134
Rasno	621	165	196
Rujan	141	34	52
Široki Brijeg	6.149	1.768	2.053
Trn	2.487	626	752
Turčinovići	669	171	177
Uzarići	1.349	387	485
UKUPNO:	28.929	7.993	10.117

Za potrebe kategorizacije naselja, tipove naselja (seoska, urbana) prema veličinskom kriteriju sva naselja iz skupine od 1-1.000, te takozvane prijelazne skupine naselja od 1.001-2.000 svrstana su u seoska naselja, a naselja iz skupina od 2.000-20.000 i više u urbana naselja.

Pregled veličine naselja po skupinama naselja i stanovnika brojčano

Tablica 1.4.2. Pregled po skupinama naselja i stanovnika brojčano za ŽZH

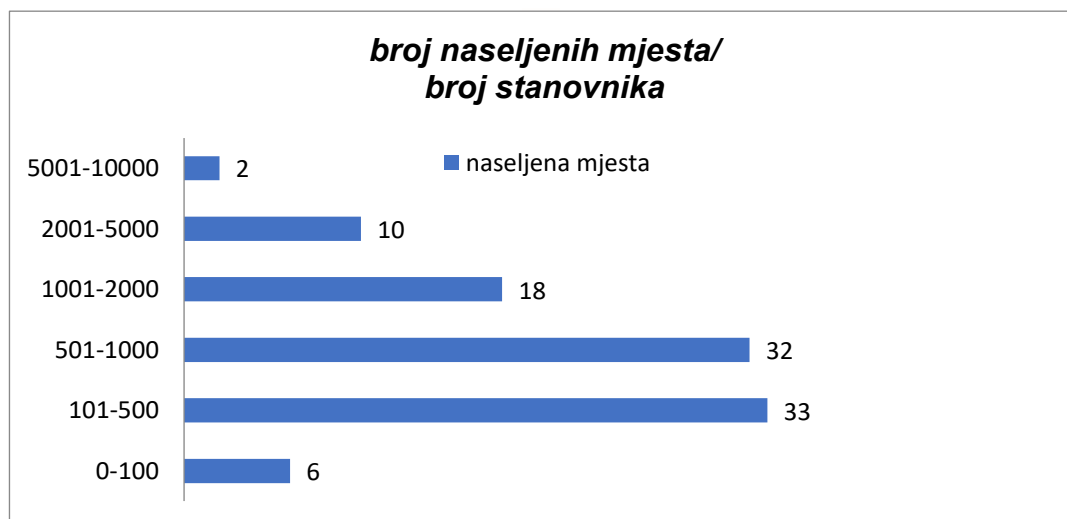
Veličina n. mjesta prema broju stanovništva	Broj naseljenih mjesta	Nazivi naseljenih mjesta	Broj stanovnika	Postotak
do 500	39	Jabuka, Puteševica, Blaževići, Borajna, Drinovačko Brdo, Bijača, Cerno, Crnopol, Dole, Greda, Grabovnik, Gradska, Grljevići, Kašće, Lipno, Miletina, Orahovlje, Stubica,	8.671	8,8 %

		Teskera, Zvirići, Masna luka, Podbila, Tribistovo, Vučipolje, Zavelim, Buhovo, Britvica, Crne Lokve, Čerigaj, D. Britvica, Doci, G. Crnač, G. Gradac, Grabova Draga, Privalj, Podvranić, Potkraj, Rujan, G. Izbično		
od 500 do 1.000	32	Dragićina, Crveni Grm, Hardomilje, Hrašljani, Lisice, Mostarska Vrata , Otok, Predgrađe, Proboj, Prolog , Šipovača, Vašarovići, Vojnići, Batin, Gradac, Osoje, Poklečani, Sutina, Vrpolje, Zagorje, Biograci, Brig, Dobrič, Dobrkovići, D. Crnač, D. Gradac, Dužice, G. Mamići, Jare, Ljubotići, Rasno, Turčinovići,	22.984	23,5%
od 1.000 do 2.000	18	Ružići, Donji Mamići, Tihaljina, Gorica, Grab, Klobuk, Studenci, Veljaci, Vir, Vinjani, Čitluk, Broćanac, Knešpolje, Kočerin, Mokro, Oklaji, Uzarići, Ljuti Dolac	24.624	25,2%
preko 2.000	12	Drinovci, Sovići, Grude, Humac , Radišići, Vitina, Ljubuški, Rastovača, Posušje, <i>Široki Brijeg</i> , Lise, Trn	41.614	42,5%
	101		97.893	100 %

Broj stanovnika / broj naselja	1-100	101-500	501-1.000	1.001-2.000	2 001-5.000	5.001-10.000	10.001-15. 000
GRUDE	1	4	1	4	3	-	-
LJUBUŠKI	1	14	12	4	4		
POSUŠJE	2	3	7	4	1	1	
ŠIROKI BRIJEG	2	12	11	6	2	1	
Ukupno:	6	33	32	18	10	2	
	71			18	12		

Kategorije naselja do 1.000 stanovnika obuhvaća 71 naseljeno mjesto, odnosno 32,9 % Prelaznu grupu naselja (od 1.001 do 2.000 stanovnika) čini 18 naselja (25 %), odnosno 57, % ukupnog broja naselja ŽZH čine kategoriju seoskih naselja.

Urbana naselja čine grupe iznad 2.000 stanovnika odnosno 12 naselja što obuhvaća 42,1 % stanovništva ŽZH.

Grafikon 7. Koncentracija stanovništva u ŽZH po veličinskim skupinama

1.5. Gospodarski pokazatelji

Prema podacima iz poslovne baze Dun&Bradstreet u ŽZH je u 2023. godini završne račune predalo 1.387 poslovnih subjekata, što u odnosu na 2022. godinu predstavlja porast za 115 poslovnih subjekata, odnosno porast oko 9 %. Pregled financijskog poslovanja ovih subjekata u 2023. godini u odnosu na prethodnu 2022. godinu pokazuje povećanje prihoda za 11 %, povećanje neto dobiti za 38 % te povećanje broja zaposlenih za 4,3 %. Pokazatelji iz baze Dun&Bradstreet temelje se samo na podacima iz završnih financijskih izvješća za 2023. godinu.

Ukupni financijski podaci ŽZH	2021.	2022.	2023.
Ukupni prihodi	4.109.032.303,18	4.990.028.564,15	5.541.271.871,21
Neto dobit	318.240.798,43	378.403.636,45	523.775.634,68
Broj poduzeća	1.194	1.272	1.387
Broj zaposlenih	15.552	16.230	16.932

Tablica 1.5. Pregled ukupnih financijskih podataka za ŽZH (Izvor: Dun&Bradstreet)

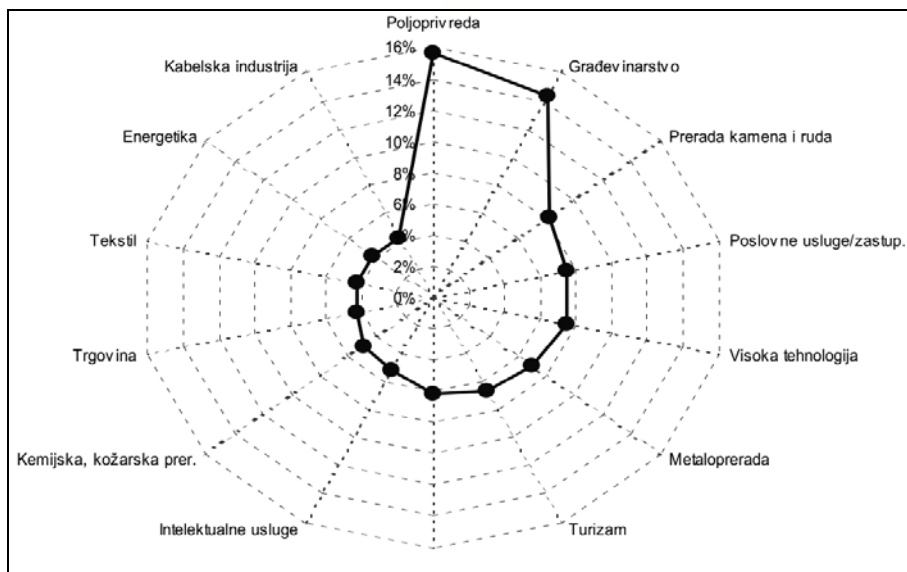
Najveći ukupni prihod na razini ŽZH ostvarili su poslovni subjekti iz Širokog Brijega, potom iz Posušja, Gruda te Ljubuškog. Najveću neto dobit u 2023. godini prema podacima baze Dun&Bradstreet bilježe subjekti iz Širokog Brijega, potom iz Gruda, slijede poslovni subjekti iz Posušja i Ljubuškog. Najviše zaposlenih imaju poslovni subjekti koji su predali završne račune iz Širokog Brijega, potom iz Posušja te Gruda. Najmanji broj zaposlenih prema bazi Dun&Bradstreet bilježi Ljubuški.

Poslovni subjekti u Širokom Brijegu bilježe rast prihoda u 2023. godini za oko 9%, neto dobit je povećana za oko 25% a broj zaposlenih za 3,6% u odnosu na 2022. godinu. U Ljubuškom su se poslovni prihodi povećali za 15,7%, a neto dobit za 16,7%. Broj zaposlenih je veći za 5% u odnosu na 2022. godinu.

Poslovni subjekti u Posušju su zabilježili smanjenje prihoda u 2023. godini za oko 10%. Negativan tren je zabilježen i u slučaju neto dobiti u odnosu na prethodnu 2022. godinu. Neto dobit je smanjena za oko 25%. Broj zaposlenih u subjektima koji su predali završne račune je manji za 1,3% u odnosu na 2022. godinu. Poslovni subjekti u Grudama u 2023. godini bilježe

povećanje prihoda za oko 9% u odnosu na 2022. godinu, dok neto dobit bilježi povećanje za oko 27,7%. Broj zaposlenih je u 2023. godini veći za 1,2% u odnosu na 2022. godinu.

Najviše gospodarskih subjekata u 2023. godini u ŽZH, koji su predali završne financijske račune, bavilo se trgovinom na veliko i malo oko 36%, a ista djelatnost broji i najveći broj zaposlenih ok 40%. Na drugom mjestu s najviše gospodarskih subjekata je prerađivačka industrija 17,6%, u kojoj je zaposleno oko 27,7% od ukupnog broja zaposlenih osoba prema podacima iz Dun&Bradstreet baze. Na trećem mjestu po broju poslovnih subjekata je građevinarstvo, u postotku broj subjekata koji se bavi tim djelatnostima je 8,5%.

Sektorska analiza gospodarskih djelatnosti za ŽZH

Izvor: Studija razvoja poslovnih zona u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja za 2023. godinu, po broju poduzeća na 1.000 stanovnika, ŽZH se nalazi na trećem mjestu u FBiH. Više poduzeća na 1.000 stanovnika ima samo Sarajevska i Hercegovačko-neretvanska županija. U usporedbi prihoda po glavi stanovnika, ŽZH se nalazi na četvrtom mjestu, iza Sarajevske, Bosansko-podrinjske i Hercegovačko-neretvanske županije.

U **Grudama** se razvila proizvodnja higijenskih proizvoda i grafička industrija. Osim njih, treba spomenuti proizvodnju svijeća.

U **Ljubuškom** se razvila industrija, tvornica za proizvodnju žbuke, tvrtka za obradu plastike, a prisutne su i industrije namještaja, metala, itd.

Kada je **Posušje** u pitanju ističe se razvoj prehrambene industrije orijentirane na stočarstvo, kroz razvoj pogona za proizvodnju mesa i mesnih prerađevine, kao i za proizvodnju stočne hrane. Prisutan je i razvoj tvornica za proizvodnju PVC cijevi, te raznih trgovačkih i građevinskih poduzeća. Važan segment gospodarstva općine Posušje je i eksploatacija mineralnih sirovina, prvenstveno boksita, te tehničkog i ukrasnog kamena.

U **Širokom Brijegu** izniman razvoj doživjela je aluminijska industrija i proizvodnja aluminijskih profila, proizvoda od aluminijskih profila, te proizvodnja niskonaponskih kabela. Uz ovu proizvodnju u Širokom Brijegu razvila se i prehrambena industrija, kao i trgovine na veliko i malo, građevinske tvrtke, tvrtke za grafičke djelatnosti, proizvodnja obuće, elektroničke opreme, sigurnosnih sustava i dr.

1.6. Pregled pravnih osoba u gospodarstvu u smislu povećane opasnosti za nastajanje i širenje požara i tehnoloških eksplozija

Na području ŽZH ima više registriranih pravnih osoba koje zbog tehnološkog procesa predstavljaju povećanu opasnost za nastajanje i širenje požara i povećane opasnosti od tehnoloških eksplozija.

Tablica 1.6. Prikaz benzinskih crpki na području Županije Zapadnohercegovačke:

Red.b r.	Naziv benzinske pumpe	Mjesto	Adresa
1.	TI OIL d.o.o. Stara Bila SILOS 1 d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Ulica hrvatskih branitelja 13
2.	TI OIL d.o.o. Stara Bila SILOS 2 d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 2
3.	G-Gas d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Veljaci 3
4.	PERIĆ d.o.o.	Ljubuški	Međugorska ulica 36
5.	MB IVANIĆ d.o.o.	Ljubuški	Hrašljani 4
6.	MINA d.o.o. Grude	Ljubuški	Klobuk 462
7.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo	Ljubuški	Ulica Hrvatskih kraljeva 67a
8.	ANTUNOVIĆ AGS d.o.o. Orašje B.C. Ljubuški	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 28
9.	K-BENZ d.o.o.	Ljubuški	Teskera 20
10.	DŽAJIĆ PETROL d.o.o.	Ljubuški	Bana Josipa Jelačića
11.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autocesta A1) – lijevo Zvirici 76
12.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autocesta A1) –desno Zvirici 77
13.	PERIĆ d.o.o. Vitina	Ljubuški	Vitina 483
14.	TI OIL-Auro BP Gorica	Grude	Gorica
15.	Dakma Oil d.o.o. BP Drinovci	Grude	Plavilo bb
16.	HIFA – PETROL Sarajevo	Grude	Sovići
17.	PAPIĆ d.o.o.	Grude	Dr. Franje Tuđmana 58
18.	PERIŠIĆ BENZ d.o.o. BP2	Grude	Dr. Franje Tuđmana 122
19.	PERIŠIĆ d.o.o.	Grude	Blage Zadre 2
20.	GRAFOTISAK d.o.o.	Grude	Gojka Šuška 7
21.	KONCEPT STATION d.o.o.	Š. Brijeg	Privalj bb
22.	BAGARIĆ d.o.o.	Š. Brijeg	Visoka Glavica 4
23.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (B. crpka II Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Visoka Glavica 7
24.	TIOIL d.o.o. Stara Bila	Š. Brijeg	Trnska cesta 189
25.	G- PETROL d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Trnska cesta 8a
26.	PETROL BH OIL COMPANY d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Pobijenih franjevac 7
27.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (Benzinska crpka I Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Fra Didaka Buntića 55

28.	MEPAS d.o.o.	Š. Brijeg	Fra.D.Mandića 1
29.	MIŠKIĆ BUS d.o.o.	Š. Brijeg	Buhovo
30.	ABC PETROL d.o.o. BP 2	Š. Brijeg	Mokro bb
31.	ABC PETROL d.o.o.	Š. Brijeg	Stjepana radića 44
32.	Gudelj d.o.o.	Š. Brijeg	Provo b.b.
33.	Jozo-Benz d.o.o.	Š. Brijeg	Uzarići
34.	Vaske d.o.o.	Š. Brijeg	Ljuti Dolac
35.	ZDB d.o.o.	Š. Brijeg	Jare
36.	Zoimpex d.o.o.	Š. Brijeg	Knešpolje
37.	MIS BENZ d.o.o.	Posušje	Put za Batin
38.	LAGER d.o.o.	Posušje	Južna obilaznica
39.	BGL COMMERCE d.o.o.	Posušje	Put Imotskog
40.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (BC Posušje)	Posušje	Fra Grge Martića
41.	HIFA-PETROL d.o.o.	Posušje	Čitluk bb
42.	TIOIL d.o.o. Stara Bila (B.C. Posušje)	Posušje	Ante Starčevića
43.	BAVIPP (B.C. Vican benz)	Posušje	Rastovača bb
44.	DRAVEL d.o.o. Posušje (Dragoja benz)	Posušje	Ante Starčevića bb
45.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. Posušje (Benzinska crpka I)	Posušje	Rakitno
46.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. Posušje (Benzinska crpka II)	Posušje	Vrpolje
47.	TONI BENZ d.o.o.	Posušje	Vir bb
48.	F1 d.o.o.	Posušje	Zagrebačka bb

Tablica 1.6.1. Prikaz pravnih osoba koje skladište eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu

Red. br.	Naziv pravne osobe	Mjesto	Adresa skladišta
1.	KIWI – ŠPORT d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Hrašljani 8, k.č. 54 k.o. Hrašljani i k.č. 11/10 k.o. Hrašljani (jedno veliko skladište na K.Č. 54 i dva manja na k.č. 11/10) Veliko je preko puta poslovnog objekta a ova dva manja su iza poslovnog objekta
2.	GEOMIB d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Crveni Grm 1, Ljubuški Skladišti u skladištu u krugu kamenoloma INKA, Crveni Grm Ljubuški i u krugu kamenoloma Cerov Dolac - Grude
3.	TIM – Z d.o.o. Široki Brijeg	Š. Brijeg	Studena Vrla, Posušje
4.	KTM – BRINA	Posušje	Studena Vrla, Posušje
5.	Rudnici Boksita	Š. Brijeg	Crne Lokve, Široki Brijeg

6.	Rudnici Boksita	Posušje	Studena Vrla, Posušje
7.	ENIGMA d.o.o. Grude	Posušje	Studena Vrla, Posušje

Na području ŽZH postoji jedna punionica plina:

- LIQUIVEX d.o.o. Ljubuški, Proboj 77 i 78.....2x 60 m³

Tablica 1.6.2. Prikaz ostalih gospodarskih subjekata u smislu povećane opasnosti od požara

GRUDE		
Naziv gospodarskog društva	Lokacija	Vrsta djelatnosti
Violeta d.o.o.	Grude	Tvornica higijenskih proizvoda
Violeta d.o.o.	Dubrava, Grude	Tvornica higijenskih proizvoda
M.A.L. Grizelj d.o.o.	Sovići	Trgovački centar
Prodex d.o.o.	Gorica	Trgovački centar
Hotel Otok- Dine d.o.o.	Grude	Restoran/Svadbena sala
Grafotisak d.o.o.	Grude	Poduzeće grafičkih proizvoda
Franck Trgovina d.o.o.	Ružići	Proizvodnja i prerada kave
Lumen d.o.o.	Drinovci	Proizvodnja svijeća
Antonio trade d.o.o.	Grude	Skladište i prodaja pića
Bilotrade d.o.o.	Grude	Prodaja okova, boja i lakova
Bili Brig d.o.o.	Grude	Uvoz, distribucija i prodaja brendova pića
Toming d.o.o.	Drinovci	Građevinsko poduzeće
Auto Ana d.o.o.	Grude	Prodaja ulja i maziva
AutoBat d.o.o.	Sovići	Prodaja ulja i maziva
DeLuxe d.o.o.	Grude	Proizvodnja aluminijskih žaluzina
Putovi Grude d.o.o.	Cerov Dolac	poduzeće za izgradnju i održavanje cesta
Thop d.o.o.	Grude	trgovinu i usluge
TSP Tehnofilter d.o.o.	Grude	proizvodnju sustava za otpušivanje
STP Agram d.d.	Grude	Stanica za tehnički pregled vozila
Testing centar d.o.o.	Ružići	Stanica za tehnički pregled vozila
HT Eronet	Grude	Telekomunikacijska tvrtka
Orbiter d.o.o.	Grude	Trgovina elektoničkom robom
Elcor d.o.o.	Grude	Trgovina elektoničkom robom
Vita d.o.o.	Grude	Dom za stare i nemoćne
TP Drinovci d.o.o.	Grude	Usluge distribucije
Vino Duhan Voće d.o.o.	Grude	Poljoprivredna zadruga
Motel Kiwi d.o.o. Grude	Grude	
Starački dom Vita	Grude	Dom za starije i nemoćne
Hotel kod Barića	Grude	hotel
Motel Dorin	Grude	
LJUBUŠKI		
Naziv gospodarskog društva	Lokacija	Vrsta djelatnosti
Namex d.o.o.	Ljubuški	Prodajni centar
Namex d.o.o.	Vitina	Prodajni centar
Konzum d.o.o.	Ljubuški	Prodajni centar
Robot d.o.o.	Ljubuški	Prodajni centar
Cerno-Planinić d.o.o.	Ljubuški	Prodajni centar
Cerno-Planinić d.o.o.	Vitina	Prodajni centar
T.G. Ferimport d.o.o.	Ljubuški	Vodoinstalaterska oprema
Jur Prom d.o.o.	Ljubuški	Auto-dijelovi
Nuić d.o.o.	Crnopod	Auto-dijelovi
Unitrade d.o.o.	Ljubuški	Auto-dijelovi
R.P.M. GLOB TRADE d.o.o.	Ljubuški	Uvoz, distribuiranje i prodaja guma i
M.R.M. export-import d.o.o.	Ljubuški	Auto-salon

AS-KRAMAR d.o.o.	Ljubuški	Auto-salon
Liprad export-import d.o.o.	Ljubuški	Protektirnica hladnim protektom gume
International d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja prikolica i poluprikolica
Elvis Auto d.o.o.	Ljubuški	Servis teretnog programa vozila
IMA - Stroj d.o.o.	Ljubuški	Prodaja i servis rabljenih viličara
P.T.D. BRAVAR d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja PVC i alu stolarije
DEMAG-M d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja PVC i alu stolarije
Stolarija MGI-EKUS d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja proizvoda od drveta
Gojan d.o.o.	Ljubuški	Salon namještaja
Favorit d.o.o.	Ljubuški	Salon namještaja
TehnoFeniks d.o.o.	Cerno	Salon namještaja
NMS-COMMERCE d.o.o.	Cerno	Salon namještaja
Kjara d.o.o./Gojan	Ljubuški	Poslovni objekt
Favorit/Ševo/Procolor	Ljubuški	Poslovni objekt
ES Interijer d.o.o.	Crveni Grm	Proizvodnja namještaja po mjeri
Vinogradi Nuić d.o.o.	Crnopol	Vinarija
Dom sv.Josip Radnik	Ljubuški	Dom za stare i nemoćne
Starački dom Ljubuški	Ljubuški	Dom za stare i nemoćne
Starački dom Grubišić	Ljubuški	Dom za stare i nemoćne
Dom zdravlja Ljubuški	Ljubuški	Zdravstvena ustanova
Edukacijsko- rehabilitacijski	Ljubuški	Edukacijsko- rehabilitacijski centar
ASA CENTRAL OSIGURANJE	Ljubuški	Osiguravajuća kuća
CROATIA OSIGURANJE D.D.	Ljubuški	Osiguravajuća kuća
Agram d.d.	Ljubuški	Osiguravajuća kuća
Hotel Bigeste d.o.o.	Ljubuški	Hotelsko poslovni kompleks
Hotel Hum d.o.o.	Ljubuški	Poslovni hotel
Motel Most	Humac	Ugostiteljski objekt
Svadbeni salon Antonela d.o.o.	Ljubuški	Svadbena sala
Svadbeni salon Ohio	Ljubuški	Svadbena sala
AG Frigo d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja zamrznute hrane
VT Commerce d.o.o.	Ljubuški	Trgovina tehničke robe
AT Kerametal d.o.o.	Ljubuški	Prodajni centar
Džajić Commerce d.o.o.	Ljubuški	Uvoz, distribucija i prodaja robe
Binvest d.o.o.	Ljubuški	Uvoz, distribucija i prodaja robe
EU HGB	Bijača	Poduzetnički inkubator
Mucić & Co d.o.o.	Ljubuški	Građevinsko poduzeće
Rofix d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja i prodaja građevinskog
MB Ivanić d.o.o.	Ljubuški	Trgovina građevinskog materijala
Inka d.o.o.	Crveni Grm	Proizvodnja i prerada kamena
Kiwi šport d.o.o.	Ljubuški	Prodaja oružja, streljiva, eksploziva,
EKOFILM d.o.o.	Ljubuški	Reciklažni centar i proizvodnja plastike
Elektro Milas d.o.o.	Ljubuški	Trgovina električne opreme
Eurocompany 99 d.o.o.	Ljubuški	Proizvodnja suhog voća i povrća
Sjemenarna d.o.o.	Ljubuški	Distributer sjemenske robe, sadnog
Mate Commerce d.o.o.	Ljubuški	Vrtni centar
Karliko d.o.o.	Ljubuški	Mesna industrija
Julius Meinh BH d.o.o.	Ljubuški	Uvoznik i distributer čaja i kave
Immovest d.o.o. Mostar (FIS)	Ljubuški	Prodajni centar
FEAL d.o.o. Široki Brijeg	Ljubuški	Projektiranje aluminijskih sustava i proizvodnja aluminijskih profila
MIBP d.o.o. Čitluk	Ljubuški	proizvodno-skladišni objekt
Salon namještaja Ivanković	Ljubuški	Prodaja namještaja
Laser d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Reklamni materijal, digitalni tisak
Terra Hercegovina	Ljubuški	restoran

POSUŠJE		
Naziv gospodarskog društva	Lokacija	Vrsta djelatnosti
Welplast d.o.o.	Rastovača	Proizvodnja plastičnih proizvoda
Ktm Brina d.o.o.	Vinjani zona Vlake	Proizvodnja građ.proizvoda i asfalta
Mrvelji d.o.o.	Čitluk	Proizvodnja agregata za beton i asfalt,
Lončarplast d.o.o.	Vinjani zona Vlake	Proizvodnja plastičnih masa
Vamant d.o.o.	Vinjani zona Vlake	Proizvodnja auto guma
Miviko d.o.o.	Rastovača	Proizvodnja elektro kabela
Šišović mesna industrija d.o.o.	Rakitno	Proizvodnja mesnih prerađevina
Dušić d.o.o.	Rakitno	Proizvodnja mesnih prerađevina
Šišović farma muzivih krava	Rakitno	Proizvodnja mlijeka
Megle d.o.o.	Posušje	Industrija mlijeka i mliječnih proizvoda
Bgl Farma muzivih krava	Osoje	Proizvodnja mlijeka
Branck caffe d.o.o.	Broćanac	Proizvodnja proizvoda od kave
Farma land d.o.o.	Rastovača	Proizvodnja stočne hrane
Farma koka nosilica d.o.o.	Rastovača	Proizvodnja jaja
Lukatom d.o.o.	Rastovača	Sušionica drveta i trgovina drveta
Pilana Boban d.o.o.	Batin	Proizvodnja rezana građe
FEMIS d.o.o.	Batin	Proizvodnja građevinskih armatura
Modelia d.o.o.	Posušje	Trgovina kućanskim potrepštinama
Trgometal d.o.o.	Posušje	Proizvodnja proizvoda od lima, kao i
Euromaterijali d.o.o.	Posušje	Dobavljač građevinskog materijala
Lager d.o.o.	Posušje	Dobavljač građevinske opreme
Divna d.o.o.	Posušje	Trgovački centar
Oli d.o.o.	Posušje	Trgovački centar
Ivka d.o.o.	Posušje	Trgovački centar
Binvest d.o.o.	Čitluk	Uvoz, distribucija i prodaja robe
Vokel d.o.o.	Vinjani	Uvoz, izvoz i prodaja materijala za
Prodomo d.o.o.	Put za Imotski	Proizvodnja i prodaja namještaj i
Iveral d.o.o.	Južna obilaznica	Proizvodnja namještaja
Tehnostar d.o.o.	Fra Grge Martića	Trgovina elektroničkom robom
Svadbena sala Bagušić	Posušje	Svadbena sala
Svadbena sala Viktorija	Posušje	Svadbena sala
Svadbena sala Stević	Sjeverna Obilaznica	Svadbena sala
Gaudamus	Vukovarska	Noćni klub
Basic Commerce d.o.o.	Put za Imotski	Veleprodaja obuće i odjeće
Planet d.o.o.	Posušje	Distribuciju robe široke potrošnje
ŠIROKI BRIJEG		
Naziv gospodarskog društva	Lokacija	Vrsta opasnih materija
Feal d.o.o.	Trnska cesta 146	Projektiranje aluminijskih sustava i
Suton d.o.o.	Varaždinska 2a	Tiskara
Logotip d.o.o.	Vaganska 5	Tiskara
Print Grupa d.o.o.	Trnska cesta 10	Tiskara
Euro papier-Hercegtisak d.o.o.	Varaždinska 2a	Tiskara
Soldo metali d.o.o.	Fra.D.Mandića 2b	Proizvodnja PVC i alu stolarije
Nevals d.o.o.	Knešpolje b.b.	Zastupnici sustava AL i PVC
Modra Stijena d.o.o.	Visoka Glavica b.b.	Trgovina
Emerus d.o.o.	Knešpolje bb	Proizvodnja i trgovina
Pavković Paneli d.o.o.	Trnska cesta b.b.	Trgovina PVC I ALU profila
I-Form d.o.o.	Provo b.b.	Proizvodnja alata i dijelova od lima
FBD d.o.o.	Varaždinska 2	Proizvodnja obuće
Metalac d.o.o.	Fra. D. Mandića 26	Metaloprerađivačka industrija
Team Mandeks d.o.o.	Varaždinska 2	Tvrtka za obradu plastike
Hedal d.o.o.	Stjepana Radića 55	Proizvodnja valovitog papira i kartona te

TT kabeli d.o.o.	Knešpolje bb	Proizvodnja i trgovina kabela
Chemo Commerce d.o.o.	Privalj	Proizvodnja boja, lakova
Ataco d.o.o.	Pobijenih franjevac 11	Trgovina i distribucija proizvoda
Hotel Park (Sanifi d.o.o.)	Trg dr. Ante Starčevića	Hotelsko poslovni kompleks
Svadbena sala Jabuka	Pobijenih franjevac 12	Svadbena sala
Svadbena sala La Viva	Trn-Zavoznik	Svadbena sala
Svadbena sala Sunce	Knešpolje	Svadbena sala
Nomeks d.o.o. /7	Trnska cesta 123	Trgovački centar
Nomeks d.o.o. /34	Trnska cesta 42	Trgovački centar
Nomeks d.o.o. /4	Fra D. Buntića 90	Trgovački centar
Aldi d.o.o.	Fra D. Buntića 128	Supermarket
Podravka d.o.o.	Varaždinska 8	Trgovina na veliko
SMT Mepas d.o.o.	Fra.D.Mandića 26	Trgovački centar
Berny	Visoka Glavica 2	Veletrgovac voćem i povrćem
Tehnički pregled Parts	Pobijenih franjevac 8a	Stanica za tehnički pregled
Auto centar d.o.o.	Fra Didaka Buntića 77	Stanica za tehnički pregled
Auto kuća Bošnjak d.o.o.	Fra D. Mandića 23	Auto dijelovi
Sjemenarna d.o.o.	Fra D. Buntića 160a	Distributer sjemenske robe, sadnog
Vibar d.o.o.	Visoka Glavica 10	Prodaja i montaža guma
Desetka d.o.o.	Visoka Glavica 11	Salon namještaja
Boma d.o.o.	Fra D. Mandića 17a	Salon namještaja
MCI d.o.o.	Visoka Glavica 2c	Distributivno logistička organizacija
Stolarija Zovko d.o.o.	Oklajska 42	Proizvodnja i prerada drvene ambalaže,
Kraš d.o.o.	Visoka Glavica 15	Veletrgovac konditorskim proizvodima
EZ-Engineering d.o.o.	Dobrič	Inženjerske djelatnosti
Hedal d.o.o.	Stjepana Radića 55	Reciklaža polimernih materijala
Lukas TP Nakić d.o.o.	Fra D. Mandića 19	Korporativni ured
Modra stijena d.o.o.	Visoka Glavica bb	Trgovina
K. S. TUAREN d.o.o. Široki Brijeg	Industrijska zona Knešpolje	Proizvodnja PVC i aluminija

1.7. Pregled gospodarskih zona po općinama/gradovima

Gospodarske zone su jedan od glavnih oblika gospodarsko-poslovne infrastrukture koje u mnogočemu određuje poslovni ambijent na određenom prostoru. Gospodarska zona kao prostorna cjelina omogućava odvijanje različitih poslovnih djelatnosti pod upravom specijaliziranog tima stručnjaka, a unutar organiziranog i osmišljenog razvojnog koncepta određenog prostora ili regije. Pregled gospodarskih zona po gradovima/općinama dat je u slijedećoj tablici:

Tablica 1.7. Pregled gospodarskih zona po općinama/gradovima

Red.br.	Gospodarska zona	Lokacija	Bruto površina (ha)
1.	Gospodarska zona Grude – Pogana Vlaka	Grude	
2.	Gospodarska zona Grafotisak		
3.	Gospodarska zona Grude - Jug		
4.	Gospodarska zona Violeta - Dubrava		
1.	Mostarska Vrata	Grad Ljubuški	32,91
2.	Zvirici		174,67
			207,58
1.	GZ „Trn“,		127,88
2.	Poslovna zona „Pecara“		19,027
3.	GZ „Knešpolje“		16,24

4.	Mikroindustrijska zona Knešpolje	Grad Široki Brijeg	
5.	Turčinovići		
6.	Buhovo		
7.	Dužice		
1.	Zona Vlaka	Posušje	30
2.	Zona Topala		
3.	Zona Osrdak		12
4.	Zona Vicanov Brig		
5.	Gospodarska zona uz južnu zaobilaznicu put		
6.	Gospodarska zona Osoje		
7.	Gospodarska zona Vinjanski Dom		

Izvor: Prostorni plan Županije Zapadnohercegovačke

U planovima i programima za otvaranje gospodarskih zona treba prvenstveno voditi računa o prometnoj povezanosti područja s naseljem, mogućnostima širenja zone u budućnosti, okolišnim čimbenicima i proizvodnim potrebama. Svaka zona mora imati izgrađene prometnice (izvan i unutar zone) za potrebe eventualne vatrogasne intervencije, potrebnu infrastrukturu (struja, vodovod, kanalizacija, sustav oborinskih voda, itd.).

1.8. Promet i prometna infrastruktura ŽZH

Kad je u pitanju povezanost ŽZH s drugim državama, te županijama unutar BiH, onda je zbog njenog graničnog položaja u prvom redu upućena na povezivanje i usuglašavanje s cestovnom mrežom RH, a unutar BiH to su susjedne Hercegovačko-neretvanska, Hercegbosanska i Srednjobosanska županija.

Auto-cestovni pravci na koje se ŽZH treba dobro povezati su autocesta na koridoru Vc u BiH i Jadransko-jonska autocesta u budućnosti (Trst-RH- BiH-Crna Gora-Albanija-Grčka), a sada A1 u RH.

Povezivanje centara unutar ŽZH i susjednih općinskih centara se vrši mrežom magistralnih, regionalnih i lokalnih cesta.

1.8.1. Cestovni promet

Prostorna osnova Plana ŽZH pruža informacije o postojećoj cestovnoj mreži. Zakon o Cestama Federacije BiH, javne ceste razvrstava na:

- AC - autoceste (u nadležnosti JP "Autoceste Federacije BiH");
- BC - brze ceste (u nadležnosti JP "Autoceste Federacije BiH");
- MC - magistralne ceste (u nadležnosti JP "Ceste Federacije BiH");
- RC - regionalne ceste (u Županijskoj nadležnosti);
- LC - lokalne ceste (u Općinskoj nadležnosti).

Dionica Bijača-Zvirovići, duljine 10,22 km, **autoceste na Koridoru Vc** prolazi ŽZH u duljini cca 8 km. U području ŽZH je jedno čvorište, i to čvorište Zvirovići, te granični prijelaz Bijača. Na dionici autoceste je i odmorište, te prateći uslužni objekt Kravica, obostrano postavljen u odnosu na autocestu. Petlja Zvirovići spaja regionalnu cestu R423 na autocestu. Autocesta je projektirana s dva kolnika odvojena razdjelnim pojasom. Projektna brzina iznosi 120 km/h. Projektirani objekti ove dionice na području ŽZH su:

- most Studenčica, L = 590,00 m / 590,00 m;

- vijadukt Pavlovići, L = 387,00 m /382,00 m;
- tunel Bijela Vlaka, L = 485,69 m / 483,00 m;
- most Trebižat, L = 380,00 m /370,00.

Magistralne ceste:

U Prostornoj osnovi Plana ŽZH predstavljeno je cca 176,973 km magistralnih cesta.

Pregled magistralnih cesta po općinama i gradovima dat je sljedećom tablicom.

Tablica 1.8.1

Općina Grude					
Red. br.	Broj ceste	Dionica	Duljina [km]	Opće stanje	
1.	M 17.5	Dužice (granica sa Širokim Brijegom) – Grude – Granica s Posušjem	14,75	Uvjetno dobra	
2.	M	Granica s Ljubuškim – Gorica (granica sa RH)	20,50	Uvjetno dobra	
		Ukupno:	35,25	Uvjetno dobra	
Grad Ljubuški					
Red. br.	Stara oznaka /nova oznaka	Naziv ceste	Duljina [km]	Širina kolnika	Podaci o Kolniku
1.	M6	Granica s Čaplinom – granica s Grudama	27,01		Uvjetno dobri
2.	M 17.4	Cerno (granica Županije) – Crveni Grm (granica sa RH)	14,25		
		Ukupno:	41,26		
Grad Široki Brijeg					
Red.br.	Broj ceste	Dionica	Duljina	Opće stanje	Planirano
POSTOJEĆE STANJE					
1.	M6.1	Polog (granica Županije) – Podvranić (granica s Posušjem)	27,18	Geometrija uvjetno dobra, loše stanje zbog prolaska kroz gusta naselja	Redovno održavanje
2.	M 17.5	Privalj – Medovići (granica s Grudama)	4,75		
		Ukupno:	31,93		
Općina Posušje					
Red. br.	Oznaka	Naziv ceste	Duljina [km]	Širina kolnika	Podaci o Kolniku
1.	M 6.1	Podvranić (granica sa Širokim Brijegom) – Studena Vrila (granica sa HBŽ)	23,90		
2.	M 17.5	Granica s Grudama – Posušje – Blidinje (granica sa HNŽ)	41,65		
		Ukupno:	65,55		

Regionalne ceste:

Županijom Zapadnohercegovačkom prolazi cca 161,48 km **regionalnih cesta**, prikazanih u tablici:

Tablica 1.8.2

Općina Grude				
Red.br.	Broj ceste	Dionica	Duljina	Opće stanje
1.	R 421	Sovići - Drinovci - Tihaljina– Klobuk	19,08 km	uvjetno dobro

2.	R420A	Ledinac – Dužice (granica sa Širokim Brijegom)	2,897		
3.	R421A	Sovići (Bobanova Draga) - Drinovci(R421) - Sebišina(gr. RH)	11,30		
		Ukupno:	33,277		
Grad Ljubuški					
Red.br.	Oznaka	Naziv ceste	Duljina(km)	Širinakolnika	
1.	R421	Tihaljina-Klobuk	1,62	5,0	
2.	R422	Vitina – Orahovlje (granica sa RH)	5,33		
3.	R423	Orahovlje(R 422) - Teskera - Bijača(granica RH)	20,60		
4.	R423A	križanje M17.4 i ul. Sv. Leopolda Mandića(Ljubuški) -Hardomilje(R-423)	4,70		
5.	R425A	Prolaz kroz Miletinu	1,00		
6.	R425B	Mostarska vrata - Lipno – Hamzići (granica s Čitlukom)	9,80		
		Ukupno:	43,05		
Grad Široki Brijeg					
Red.br.	Broj ceste	Dionica	Duljina	Opće stanje	Planirano
1.	R 419	Široki Brijeg(Trn) – Izbično – Britvica – Granica s Posušjem	18,597	Uvjetno dobro	redovito održavanje
2.	R420A	Dužice – Ledinac (granica s Grudama)	2,103		
3.	R425	Hamzići (granica s Čitlukom) – Široki Brijeg	15,05		
4.	R424	Knešpolje(M6.1) - Uzarići - Jare - Biograci - Ljuti Dolac - Podgorje(M17.5) (granica s Mostarom)	13,50		
		Ukupno:	49,25		
Općina Posušje					
Red.br.	Broj ceste	Dionica	Duljina	Opće stanje	
1.	R420	Osoje (M15) – Posušje (Trg pape Ivana Pavla II.) – kružni tok Ričina (križanje M15 i M6.1) – Čitluk(M6.1) – Vir – Zavelim (granica Županije)	26,3		
2.	R 419	Granica sa Širokim Brijegom – Rakitno	9,603		
		Ukupno:	35,903		

Lokalne ceste:

Županijom Zapadnohercegovačkom prolazi cca 450 km **lokalnih cesta**.

Ukupan prikaz cestovne mreže u ŽZH

Cesta	Duljina u km
Brza/magistralna	0

Magistralne ceste	176,973
Regionalne ceste	161,48
Lokalne ceste	450

Slika 5. Model razvitka cestovne mreže

1.9. Pregled turističkih naselja

Područje Općine **Grude** ima uvjete za razvoj turizma zasnovanog na prirodnim ljepotama, kao što su izvorišni krak rijeke Tihaljine i prostor u Imotsko-Bekijskom polju. U oba navedena područja su karakteristični vodeni objekti, vrela i vrlo čisti tokovi voda Vrlike i Tihaljine. Pored njih tu su jezero Krenica, Ravlića pećina, koja se nalazi neposredno u kojoj se nalaze ostaci neolitske kulture, Cvitanjske stine, ušće Nezdravice, kupalište Copacabana, te prirodni fenomen Vrbina. Na području Gruda jedini primjer seoskoga turizma koji nudi usluge smještaja i prehrane, kao i dodatne aktivnosti je Marića gaj, pored ceste Grude-

Ljubuški, gdje se na imanju površine 40 ha nude dodatne aktivnosti i mogućnost aktivnoga odmora u prirodi družeći se s domaćim životinjama, jašući ili šetajući uređenim stazama. Za uslugu smještaja renovirana je stara kamena kuća iz 1920. godine s apartmanima opremljenim rustikalnim namještajem.

Općina Gruda ima slijedeće smještajne kapacitete:

- Hotel „Otok“ (62 ležaja u 23 sobe),
- „Marića gaj“ (24 ležaja),
- Hotel „Kod Barića“ (20 ležaja),
- Motel "Dorin".

Prostor Grada **Ljubuskog** prepoznatljiv je po prirodnim ljepotama rijeke Trebižat i njenih pritoka Studenčice i Vrioštice. Specifičnosti ovih rijeka čine područja uz njihova korita pogodnim za turizam i rekreaciju. Razvojni turistički potencijal Grada Ljubuskog čine sljedeći lokaliteti:

- gornji tok rijeke Trebižat (poviše slapa Koćuša);
- slap Kravica;
- rodna kuća bl. Petra Barbarića
- vjerski vrh Markovište
- brdo Klobuk
- lokalitet Kajtazovina;
- lokalitet Staro Hardomilje;
- podnožje Klobuka;
- lokalitet Žabar;
- tvrđava Herceg Stjepana
- naselja Vodice, Dole, Greda
- Muzej na Humcu
- Rimski logor Gračina

Na području Miletina na prostoru od 111,36 ha uz vjerski turizam Međugorja planirana je T1 zona za turizam. U Gradu Ljubuškom izdvajamo tri smještajna objekta, to su:

- Poslovni hotel „Hum“ (8 soba, dvije manje konferencijske dvorane s ukupnog 65 sjedećih mjesta, restoran)
- Motel „Most“ (4 jednokrevetne sobe, 4 dvokrevetne sobe i 2 trokrevetne sobe)
- Hotel Bigeste (28 soba i apartmana, 2 restorana, gradska kavana, svečana dvorana).

Općina **Posušje** ima i svoje prirodne ljepote, kao što su: visoka planinska ljepotica Čvrsnica (mnm) s njezinim impresivnim obroncima te endemima, Blidinjsko jezero (1.200 mnm), Šumsko područje Masna Luka s više bistrih planinskih izvora i prekrasnom jelovom i borovom šumom, akumulacija Tribistovo, Brina, zanimljiv krški, te donedavno čovjeku nepristupačan kanjon Ričine, kao i izvor Žukovice u Zagorju.

Prostor Grada **Širokog Brijega** ima značajne, ali relativno malo iskorištene mogućnosti za razvoj turizma. Lokalitet Borak već predstavlja jednu od dosta poznatih prirodnih hercegovačkih destinacija u neposrednoj blizini grada. Lokalitet Grabova draga, sjeveroistočno od Širokog Brijega, u paleontološkom smislu predstavlja možda i najznačajniji lokalitet, odnosno nalazište fosila, ne samo na ovim prostorima već i u široj regiji.

Turistički potencijali Širokog Brijega:

- Kanjon rijeke Lištice „Borak“
- Zavod Svete Obitelji
- Riznica Franjevačke galerije Široki Brijeg
- Franjevačka galerija Široki Brijeg
- Nekropole stećaka: Lipovci, Sajmište, Šarampovo, Barevište, Izbično itd.
- Crkva u Kočerinu i Kočerinska ploča
- Aleja hrvatske ćirilice
- Mokriskik i bazilika iz V. stoljeća u Mokrom
- Zvonigrad, stari ilirski grad
- Blato

Hoteli u Širokom Brijegu:

- Hotel „Park“

1.9.1. Pregled kulturnih dobara (nacionalnih spomenika) po općinama/gradovima

Broj proglašanih nacionalnih spomenika u ŽZH iznosi 8, što je oko 1% spomenika u BiH, odnosno 2% spomenika u F BiH, iako je prostor Županije naseljen od prapovijesnih vremena. Od toga, u graditeljske cjeline svrstana su 4 nacionalna spomenika, uz 4 arheološka i povijesna područja, bez povijesnih građevina i spomenika, te bez pokretnih dobara.

„N“ - **NACIONALNI SPOMENICI**

„PL“ - **PRIVREMENA LISTA NACIONALNIH SPOMENIKA**

Tablica 1.9.1. Broj nacionalnih spomenika u ŽZH

Grad / Općina	Nacionalni spomenik				Privremena lista nacionalnih spomenika
	Povijesne građevine i spomenici	Graditeljske cjeline	Arheološka i povijesna područja	Ukupno	
Grude	0	0	0	0	3
Ljubuški	0	3	3	6	3
Posušje	0	0	1	1	4
Široki Brijeg	0	1	0	1	3
ŽZH:	0	4	4	8	13

GRUDE

Oznaka	Naziv	Naseljeno mjesto
PL1	Crkva sv. Katarine	Grude
PL2	Crkva sv. Mihovila	Drinovci
PL3	Crkva sv. Stjepana Prvomučenika	Gorica

LJUBUŠKI

Oznaka	Naziv	Naseljeno mjesto
N2	Džamija Ali-bega Kapetanovića - graditeljska cjelina ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 97/07);	Vitina
PL1	Župna crkva sv. Paškala- povijesna građevina	Vitina

PL2	Katolička crkva – sakralna povijesna građevina,	Veljaci
PL3	Franjevačka crkva i samostan– graditeljska cjelina	Humac
Kulturno - povijesna dobra		
N1	Lalića kula s dvorima - graditeljska cjelina ("Sl. glasnik BiH", broj: 50/10);	Ljubuški
N3	Antički vojni logor na Gračinama- arheološki lokalitet	Humac
N4	Nekropola sa stećcima Bijača-- povijesno područje ("Sl. glasnik BiH", broj: 53/11);	Ljubuški
N5	Nekropola sa stećcima Mramorje- povijesno područje ("Sl. glasnik BiH", broj: 86/08);	Gornji Studenci
N6	Stari grad Ljubuški - graditeljska cjelina ("Sl. glasnik BiH", broj: 43/03).	Ljubuški

POSUŠJE

Oznaka	Naziv	Naseljeno mjesto
N	Nekropola stećaka	Donje Bare
PL1	Crkva Bezgrešnog začeća BDM	Posušje
PL2	Crkva Uznesenja BDM	Gradac
PL3	Crkva sv. Ivana Nepomuka	Rakitno
PL4	Crkva sv. Jure	Vir

ŠIROKI BRIJEG

Oznaka	Naziv	Naseljeno mjesto
N1	Franjevački samostan i crkva, graditeljska cjelina	Široki Brijeg
PL1	Crkva sv. Petra i Pavla;	Kočerin
PL2	Crkva sv. Ane	Ljuti Dolac
PL3	Nekropola stećaka	Mokro

Na području ŽZH djeluje nekoliko gradskih knjižnica koje su dobro opremljene naslovima, kao i nekoliko muzeja i galerija: *Franjevačku galeriju* u Širokom Brijegu, *Muzej franjevačkog samostana na Humcu*, *Umjetničku galeriju TMT* u Ljubuškom, *Galeriju u Masnoj Luci*, *Hrvatska arheološka zbirka Svetog Stjepana Prvomučenika u Gorici*, *Etnografski muzej u Gorici*, te HKUD *Hercegovac* koje okuplja kulturno-umjetnička društva iz svih općina Županije.

1.9.2. Zaštićena prirodna područja ŽZH

Na području ŽZH nalazi se jedan (upravljeni) prirodni rezervat - Šumsko područje Masna Luka, te 12 spomenika prirode, od čega jedan geološki - Sedrena područja oko vodopada Kravice i 11 geomorfoloških spomenika: Blidinje jezero, jezero Krenica kod Gruda, vrelo Tihaljine kod Peć Mlina, vrelo Lištice kod Borka, vrelo Vrioštice u Vitini, vodopadi Kravica, Koćuša i Bučine na rijeci Trebižatu, te pećina Hardomilje kod Ljubuškog, Rajina i Šabića pećina (Butrovica), Vrbine kod Kongore (Grude) i Pravčeva pećina kod vrela Lištice (Široki Brijeg).

Prema Prostornom planu Općine **Grude** (2012.), u prirodnu baštinu u općini Grude ubrojeni su kao prirodni rezervati izvorišni krak rijeke Tihaljine i prostor u IB polju. U oba navedena područja su karakteristični vodeni objekti vrela i vrlo čisti tokovi voda Vrlike i Tihaljine. U kulturno-povijesnu baštinu spada Ravlića pećina.

Prema Prostornom planu Grada **Ljubuškog** (2015.), „kao predio prirodnog naslijeđa, odnosno prirodne ljepote, koja imaju kulturno i znanstveno značenje utvrđuju se i zaštićuju sljedeća područja“:

- Vodopad „Kravica“ na rijeci Trebižat;
- Geološko-sedreno područje oko vodopada „Kravica“;
- Vodopad „Koćuša“ na rijeci Trebižat u Veljacima;
- Vrelo Vrioštica u Vitini;
- Vodopad „Bučine“ na Trebižatu;
- Vrelo Klokun u Klobuku;
- Vrelo Daupovina u Studencima;
- Pećina Hardomilje i
- Dolina rijeke Trebižat.

Prema Prostornom planu Općine **Posušje** (1990.), posebno zaštićeni prostori su:

- Glacijalno Blidinje jezero na Čvrsnici, glacijalni cirkovi i vale ;
- Slivno područje umjetne akumulacije Tribistovo ;
- Područje eksploatacijskog prava Rudnika boksita;
- Površina retencije Rastovača ;
- Površina planirane akumulacije Ričica na dijelu Općine Posušje

Prema Prostornom planu Grada **Širokog Brijega** (2012.), prostori koji se prema prirodnim vrijednostima ističu i koji su kao takvi zaštićeni su:

- Vrelo Borak (Lištica) s neposrednom okolinom, kao prirodna znamenitost i vrijednost;
- Hrast pred Franjevačkom crkvom u Širokom Brijegu, koji ima posebnu prirodnu vrijednost.

1.10. Pregled elektroenergetskih građevina za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije

1.10.1. Proizvodnja električne energije

HIDROELEKTRANE		MINI HIDROELEKTRANE
1.	HE Peć Mlini	MHE „Buk“
2.	HE Mostarsko blato	

HE Peć Mlini, na području općine Grude, energetske koristi vode rijeke Tihaljine na prirodnoj visinskoj razlici od 107 m između Imotsko-Bekijskog polja - Nuga i strojarnice u podnožju brda Petnik na lokaciji Peć Mlini. Elektrana je financirana kombiniranjem vlastitog kapitala i kredita. Puštena je u rad 2004. godine, 70 GWh srednje godišnje proizvodnje s dva agregata od 15,3 MW, ova HE opravdala je projektna rješenja stara više od pola stoljeća. Instalirani protok elektrane je 30 m³/s, dok je srednji godišnji dotok elektrane 197,4 m³/s.

HE Mostarsko blato koncipirana je kao višenamjenski, energetsko-vodoprivredni objekt regulacije cijelog krškog područja Mostarsko blato, između Mostara i Širokog Brijega. Koristi vode slivova rijeka Lištice i Ugrovače, na prirodnom padu između akumulacijskog jezera Mostarsko blato i Bišća polja, odnosno rijeke Neretve. Očekivana godišnja proizvodnja je oko 170 GWh.

MHE „Buk“, započela je s radom 1991. godine, a dozvolu za rad-licencu „FERK-a“ je dobila 2011. godine. Francisova turbina, instalirane aktivne snage 140 kW, ima projektiranu godišnju proizvodnju električne energije od 0,75 GWh.

1.10.2. Prijenos i opskrba električnom energijom

Prijenosnu mrežu ŽZH čine:

- Nadzemni vodovi 110, 220 i 400 kV naponske razine
- Transformatorske stanice 400/x kV, 220/x kV i 110/x kV i
- Rasklopna postrojenja.

Opskrba električnom energijom na području Općine **Grude** ostvaruje se iz jednog elektroenergetskog postrojenja TS 110/35/10 kV Grude, napaja 163 TS x/0,4 kV. Područjem Općine prolaze i u pogonu su četiri 110 kV dalekovoda, te dva 35 kV dalekovoda od kojih jedan (Grude-Kočerin) radi s 10 kV pogonskim naponom.

Opskrba Grada **Ljubuškog** se ostvaruje iz pojne TS 110/35/10(20) kV Ljubuški. Preko teritorija Grada prelaze 110 kV-ni nadzemni vodovi: DV 110 kV TS Ljubuški- TS Čitluk (8,0 km), DV 110 kV TS Ljubuški-TS Čapljina (8,4 km), DV 110 kV TS Ljubuški-TS Vrgorac (11,5 km - koji radi pod 35 kV).

Opskrba na području Općine **Posušje** ostvaruje se iz istoimene TS 110/35/10 kV, koja preko mreže 10 kV napaja 159 TS 10/0,4 kV, dva 110 kV dalekovoda, jedan 35 kV dalekovod te 2x220 kV dalekovod dijelom u pogonu na 35 kV.

Opskrba Grada **Širokog Brijega** se ostvaruje iz pojmih TS: TS 110/2x10/10 kV Široki Brijeg i TS 110/35/10(20) kV Grude. Prvenstveno se koristi TS 110/2x10/10 kV Široki Brijeg koja sadrži dva transformatora nazivne snage transformacije 20/20/14 MVA. Za potrebe opskrbe TSA SN/0,4 kV koje se nalaze na izvodu Kočerin koristi se dio postojećeg 35 kV dalekovoda Grude-Široki Brijeg, ukupne duljine 15,2 km.

110 i 35 kV elektroenergetski objekti u općinama/gradovima ŽZH

	Naziv objekta	Instalirana snaga u transformaciji [MVA]	Spojni vodovi
Grude	TS 110/35/10 Grude	TR 110/35/10 kV; 20/14/14 MVA TR 110/35/10 kV; 16/16/10,7 MVA	DV 110 kV Imotski – Grude DV 110 kV Široki Brijeg - Grude DV 110 kV HE Peć Mlini – Grude DV 35 kV Posušje – Grude
	HE Peć-Mlini		DV 110 kV Posušje - HE Peć Mlini DV 110 kV Grude - HE Peć
Ljubuški	TS 110/35/10 (20) Ljubuški	TR 110/35/10(20) kV; 20/14/20 MVA TR 110/10(20)/35 kV; 20/20/14 MVA	DV 110 kV Ljubuški-Čitluk DV 110 kV Ljubuški-Čapljina DV 110 (35) kV Ljubuški-Vrgorac
Posušje	TS 110/35/10 Posušje	TR 110/35/10(20) kV; 20/14/20 MVA TR 110/35/10(20) kV; 20/14/20 MVA	DV 110 kV Tomislavgrad-Posušje DV 110 kV Grude-Posušje DV 35 kV Grude-Posušje
	TS 35/10 kV Blidinje	TR 35/10 kV 2,5 MVA	DV 35 kV HE Rama-Brana HE Jablanica DV 2x220 kV (35) Rama-Posušje DV 35 kV Grude-Posušje
Š.Brijeg	TS 110/2 x 10/10 kV Š. Brijeg	110/10(20)/10 kV; 20/20/14 MVA 110/10(20)/10 kV; 16/16/10,7 MVA	DV 110 kV Široki Brijeg-Grude DV 110 kV Široki Brijeg-Mostar 4

10 i 20 kV vodovi i TS 10(20)/0,4 kV

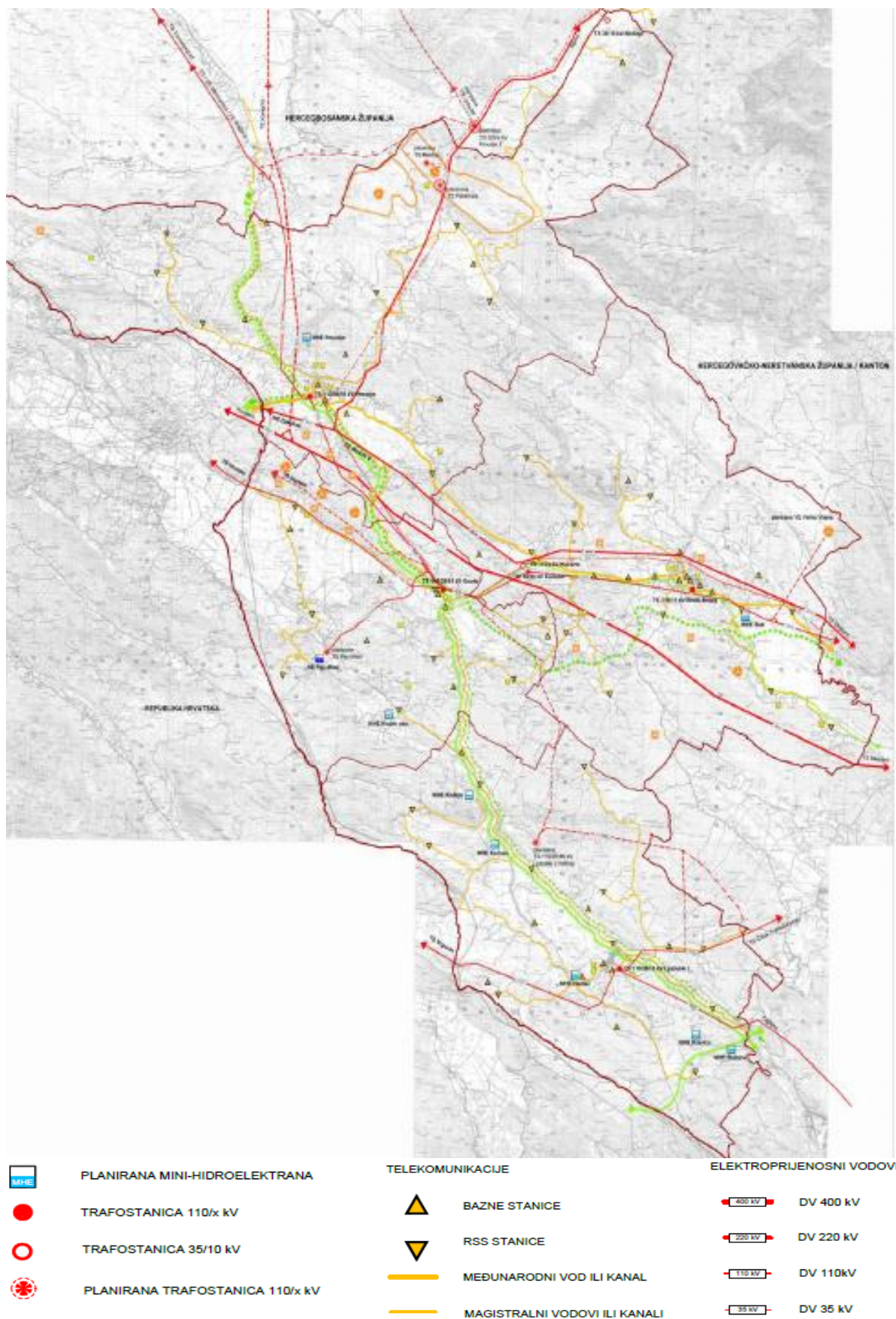
Grude - TS 110/35/10 kV napaja devet 10 kV izvoda, od kojih je jedan Kočerin koji električnom energijom opskrbljuje TS x/0,4 kV u gradu Široki Brijeg. Ukupna duljina svih vodova 10 kV pogonskog napona u opskrbnom području TS 110/35 kV Grude, osim 10 kV izvoda Kočerin koji napaja TS x/0,4 kV u Širokom Brijegu, je 142,81 km. Pri tome je ukupna duljina kabelskih dionica 30,679 km, a nadzemnih dionica 109,457 km. Najveći broj TS x/0,4 kV opskrbljuje izvod Drinovci (35), a potom Pivovara-Tihaljina (28). Najmanji broj TS x/0,4 kV opskrbljuje izvod Boboška (Grutex), njih šest.

Grad Ljubuški - Postojeća TS 110/35/10(20) kV Ljubuški je 110 kV-tnim dalekovodima povezana s TS 110/x kV Čapljina i Čitluk i TS 35/10 kV Vrgorac, čime je zadovoljen (n-1) kriterij. Duljina dalekovoda od TS Ljubuški do TS Čitluk je cca 13 km, dok je duljina dalekovoda od TS Ljubuški do TS Čapljina cca 18,4 km. Opskrba potrošača na području Grada realizirana je putem trinaest 10(20) kV izvoda. Svim su izvodima početne dionice izvedene kabelski. Šest izvoda je potpuno kablirano, a u sedam izvoda dominiraju nadzemne (zračne) mreže.

Posušje - Iz TS 110/35/10 kV Posušje izlazi deset izvoda 10(20) kV, od čega pet u potpunosti kabelskih (Durmišuša, Meljakuša, Marasov Brig, Jug i Femis) za napajanje električnom energijom gradskog područja Posušja, te pet većinom nadzemnih (Zavelim, Rakitno, Broćanac, Studena Vrla i Lipovice) za napajanje električnom energijom okolnih naselja. Izvodi 10 kV Zavelim i Rakitno su izrazito dugački, s odcjepima preko 43 km. Relativno dugački su i izvodi 10 kV Broćanac i Studena Vrla, s odcjepima 23 km, odnosno 24 km.

Grad Široki Brijeg - Prema podacima iz *Studije kratkoročnog i srednjoročnog razvoja distribucijske mreže i postrojenja 2006.-2010. godina s projekcijom do 2020. Za područje grada Široki Brijeg* (2008), od 14 izvoda u opskrbnom području na 9 izvoda (Ljuti dolac, Polog, Gradac, Rasno, Dužice, Crnač, Crne lokve, Kočerin i Trn) dominiraju nadzemne dionice (njima pripada i izvod Trn za kojeg je svojstvena nešto veća duljina kabelskih dionica). Na preostalim izvodima, na njih 5 (Stadion, Lištica 6, Hotel, FEAL, Lišto) dominiraju kabelske dionice. Pogonski napon svih izvoda je 10 kV. Ukupna duljina svih izvoda je 241.855 km. Pri tome je duljina kabelskih dionica 52,019 km (21,5%), a duljina nadzemnih dionica 189,836 km (78,5%). Moguće je zaključiti kako u opskrbnom području prevladavaju nadzemni vodovi.

TSA SN/0,4 kV u opskrbnom području podijeljene su u tri grupe: Gospodarstvo (7), Usluge i kućanstva – ruralno (190), te Usluge i kućanstva – urbano (25). Prepoznate su sljedeće gospodarske zone: Zona Knešpolje (put za grad Mostar) – izvod Knešpolje, Zona Trn – izvod Feal, izvod Visoka Glavica i Izvod Zona Trn iz TS 35/10(20) Kočerin.

Slika 6. Elektroenergetske građevine za proizvodnju i prijenos električne energije

1.11. Pregled lokacija na kojima su uskladištene veće količine zapaljivih tekućina i plinova, eksplozivnih tvari i drugih opasnih tvari

Red.br.	Naziv benzinske pumpe	Mjesto	Adresa
1.	TI OIL d.o.o. Stara Bila SILOS 1 d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Ulica hrvatskih branitelja 13
2.	TI OIL d.o.o. Stara Bila SILOS 2 d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 2
3.	PERIĆ d.o.o.	Ljubuški	Međugorska ulica 36
4.	MB IVANIĆ d.o.o.	Ljubuški	Hrašljani 4
5.	MINA d.o.o. Grude	Ljubuški	Klobuk 462
6.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo	Ljubuški	Ulica Hrvatskih kraljeva 67a
7.	ANTUNOVIĆ AGS d.o.o. Orašje BP Ljubuški	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 28
8.	K-BENZ d.o.o.	Ljubuški	Teskera 20
9.	DŽAJIĆ PETROL d.o.o.	Ljubuški	Ulica hrvatskih kraljeva 25
10.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autoput A1) – lijevo Zvirici 76
11.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autoput A1) –desno Zvirici 77
12.	PERIĆ d.o.o. Vitina	Ljubuški	Vitina 483
13.	TI OIL-Auro d.o.o. BP Gorica	Grude	Gorica
14.	Dakma Oil d.o.o. BP Drinovci	Grude	Plavilo b.b.
15.	HIFA – PETROL Sarajevo	Grude	Sovići
16.	PAPIĆ d.o.o.	Grude	Dr. Franje Tuđmana 58
17.	PERIŠIĆ d.o.o. BP2	Grude	Dr. Franje Tuđmana 122
18.	PERIŠIĆ d.o.o.	Grude	Blage Zadre 2
19.	GRAFOTISAK d.o.o. (Benzinska crpka)	Grude	Gojka Šuška 7
20.	GRAFOTISAK d.o.o. (Plinska stanica preko puta posl. zgrade)	Grude	Gojka Šuška 7
21.	Violeta d.o.o.	Grude	Dragićina
22.	Franck d.o.o. Sarajevo	Grude	Ružići
23.	KONCEPT STATION d.o.o.	Š. Brijeg	Privalj bb
24.	BAGARIĆ d.o.o.	Š. Brijeg	Visoka Glavica 4
25.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (BP II Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Visoka Glavica 7
26.	TI OIL d.o.o. Stara Bila	Š. Brijeg	Trnska cesta 189
27.	G- PETROL d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Trnska cesta 8a
28.	PETROL BH OIL COMPANY d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Pobijenih franjevac 7

29.	Lukas TP Nakić d.o.o.	Š. Brijeg	Fra.Dominika Mandića 19a
30.	Feal d.o.o.	Š. Brijeg	Trnska cesta 146
31.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (BP I Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Fra Didaka Buntića 55
32.	MEPAS d.o.o.	Š. Brijeg	Fra D.Mandića 1
33.	MIŠKIĆ BUS d.o.o.	Š. Brijeg	Buhovo
34.	ABC PETROL d.o.o. BP2	Š. Brijeg	Mokro bb
35.	ABC PETROL d.o.o.	Š. Brijeg	Stjepana radića 44
36.	Gudelj d.o.o. Vitez	Š. Brijeg	Provo b.b.
37.	Jozo-Benz d.o.o.	Š. Brijeg	Uzarići
38.	Vaske d.o.o.	Š. Brijeg	Ljuti Dolac
39.	ZDB d.o.o.	Š. Brijeg	Jare
40.	Zoimpex d.o.o.	Š. Brijeg	Knešpolje
41.	MIS BENZ d.o.o.	Posušje	Put za Batin
42.	LAGER d.o.o.	Posušje	Južna obilaznice
43.	BGL COMMERCE d.o.o.	Posušje	Put Imotskog
44.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (BP Posušje)	Posušje	Fra Grge Martića
45.	Hifa Petrol d.o.o.	Posušje	Čitluk bb
46.	TIOIL d.o.o. Stara Bila (BP Posušje)	Posušje	Ante Starčevića
47.	BAVIPP d.o.o. (BP Vican benz)	Posušje	Rastovača bb
48.	DRAVEL d.o.o. Posušje (Dragoja benz)	Posušje	Ante Starčevića bb
49.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. (BP I)	Posušje	Rakitno
50.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. (BP II)	Posušje	Vrpolje
51.	TONI BENZ d.o.o. Posušje	Posušje	Vir bb
52.	F1 d.o.o.	Posušje	Zagrebačka bb
53.	FEAL d.o.o. (IMA VELIKU PLINSKU SATNICU I TEHNIČKE PLINOVE)	Široki Brijeg	Trnska cesta 146
54.	Emerus d.o.o.	Široki Brijeg	Knešpolje
55.	MCI d. o. o.	Široki Brijeg	Visoka Glavica

Tablični prikaz pravnih osoba koje skladište eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu:

Red. br.	Naziv pravne osobe	Mjesto	Adresa skladišta
1.	KIWI – ŠPORT d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Hrašljani 8, k.č. 54 k.o. Hrašljani i k.č. 11/10 k.o. Hrašljani (jedno veliko skladište na K.Č. 54 i dva manja na k.č. 11/10) Veliko je preko puta poslovnog objekta a ova dva manja su iza poslovnog objekta

2.	GEOMIB d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Crveni Grm 1, Ljubuški Skladišti u skladištu u krugu kamenoloma INKA, Crveni Grm Ljubuški i u krugu kamenoloma Cerov Dolac - Grude
3.	TIM – Z d.o.o. Široki Brijeg	Š. Brijeg	Studena Vrila, Posušje
4.	KTM – BRINA	Posušje	Studena Vrila, Posušje
5.	Rudnici Boksita	Š. Brijeg	Crne Lokve, Široki Brijeg
6.	Rudnici Boksita	Posušje	Studena Vrila, Posušje
7.	ENIGMA d.o.o. Grude	Posušje	Studena Vrila, Posušje

Na području ŽZH postoji jedna punionica plina:

1. LIQUIVEX d.o.o. Ljubuški, Proboj 77 i 78.....2x 60 m³

1.12. Pregled vatrogasnih domova i broja dragovoljnih i profesionalnih vatrogasnih postrojbi

Grude

U sklopu Službe za gospodarstvo, inspekcijski nadzor i civilnu zaštitu djeluje Profesionalna vatrogasna postrojba (u daljnjem tekstu: PVP) Grude. PVP Grude je na adresi Andrije Šimića 4, broji devet profesionalnih vatrogasaca. Dragovoljno vatrogasno društvo Gorica ima 11 dobrovoljnih vatrogasaca, a Dobrovoljno vatrogasno društvo (u daljnjem tekstu: DVD) Tihaljina 12 dobrovoljnih vatrogasaca.

Ljubuški

U sklopu Službe civilne i protupožarne zaštite djeluje PVP Ljubuški čija djelatnost obuhvaća aktivnosti na gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom i eksplozijom, pružanju tehničke pomoći u nezgodama i opasnostima izazvanim prirodnim i drugim nepogodama, sudjelovanje u provođenju preventivnih mjera zaštite od požara i eksplozija, te obavljanje drugih poslova vezanih za zaštitu i gašenje požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom. Vatrogasna postrojba broji 9 vatrogasaca, Na području Grada Ljubuškog djeluje i DVD Trebižat sa 15 dobrovoljnih vatrogasaca.

Posušje

U sklopu Službe za civilnu zaštitu i gospodarstvo formiran je Odsjek za civilnu zaštitu, vatrogastvo, motrenje i uzbunjivanje u sklopu kojega djeluje PVP Posušje. U PVP Posušje je 10 vatrogasaca. Ova postrojba pokriva cijelo područje općine Posušje. Sjedište postrojbe je u Posušju u tzv. privremenom Vatrogasnom domu, koji se nalazi u istočnoj zgradi branitelja na Meljakuši II. Na području Općine Posušje djeluje i DVD Rakitno sa 13 dobrovoljnih vatrogasaca.

Široki Brijeg

U sklopu Službe za civilnu zaštitu djeluje PVP Široki Brijeg sa 14 vatrogasaca. U središtu gradu je smješten vatrogasni dom (Zorićevina) u ulici Bana Jelačića bb. Na području grada djeluje pet DVD-ova i to: Mokro sa osam, Kočerin sa 24, Jare sa 14, Ljuti Dolac sa devet i Crnač sa 17 dobrovoljnih vatrogasaca.

Tablica 1.12. Pregled broja profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca i vatrogasnih domova

Grad /općina	Vatrogasna postrojba	Adresa	Broj profesionalnih vatrogasaca	Broj dragovoljnih vatrogasaca	Vatrogasni dom
Grude	PVP Grude	Andrije Šimića	9	-	+
	DVD Gorica	Gorica	-	11	+
	DVD Tihaljina	Tihaljina	-	12	-
Ljubuški	PVP Ljubuški	Ulica kraljice Katarine Kosača 2	9	-	+
	DVD Trebižat	Lisice 5	-	15	-
	DVD Ljubuški	Ulica kraljice Katarine Kosača 2	-	-	-
Posušje	PVP Posušje	Meljakuša 2	10	-	+
	DVD Rakitno		-	13	-
Široki Brijeg	PVP Široki Brijeg	Bana Jelačića bb	14	-	+
	DVD Mokro	Mokro	-	8	-
	DVD Kočerin	Kočerin	-	24	
	DVD Jare	Jare	-	14	-
	DVD Ljuti Dolac	Ljuti Dolac		9	-
	DVD Crnač	Crnač	-	17	-
Ukupno vatrogasaca:			42	123	

Sukladno Uredbi o organiziranju službi zaštite i spašavanja u ŽZH, Služba zaštite i spašavanja - služba za zaštitu od požara je formirana u DVD-ovima Gorica, Mokro, Kočerin, Rakitno, Jare, Tihaljina, Trebižat, Ljuti Dolac i Crnač.

Pripadnici ove službe su pripadnici navedenih DVD-ova, ukupno 123 dobrovoljna vatrogasca.

U pravnoj osobi Violeta d. o. o. Grude formirana je vatrogasna postrojba, odnosno vatrogasni sektor Violeta d. o. o. sa 15 vatrogasaca koji su položili ispit za dobrovoljnog vatrogasca.

1.12.1. Pregled materijalno- tehničkih sredstava koje posjeduju PVP i DVD

Tablica 1.12.1. Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju PVP i DVD

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju PVP		
PVP Grude-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
FAP 1314	1986.	Cisterna 8000 L
TAM 130T	1982.	Cisterna 4000L
MERCEDES 1320	1998.	Cisterna 5000L
VOLKSWAGEN TRANSPORTER T6	2018.	Višenamjensko vozilo za tehničke intervencije
Ostala oprema		
Hidraulična kliješta za pomoć pri spašavanju unesrećenih u prometu		1
Visokotlačna prijenosna pumpa za gašenje požara		1
Cijevi (A, B, C, D)		1.000 m
Naprtnjače		15
Interventna odjela		9
Šumska odjela		9

Dišni aparati	9
Pumpe za čistu vodu	5

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Gorica**DVD Gorica-postojeće stanje****Vozila**

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
MERCEDES 1113	1980.	Navalno vozilo/2.500 l
MERCEDES 1017	1986.	Navalno vozilo/1.600 l
TAM 130	1991.	Cisterna/4.500 l
LADA NIVA	1988.	Osobno vozilo – terensko
CITROEN C3	2012.	Osobno vozilo

Ostala oprema

Vatrogasne pumpe/crpke-Magirus	2
Agregat 5.5 kw	1
Cijevi A, B, C, D	500 m
Agregat 5,5 KW	1
Motorna pila	1
Radio-stanica u vozilu	2
Motorole	3
Naprtnjače	20
Dišni aparati	2
Pumpe	2
Metalna metla	10
Svjetiljke	8
Odjelo za prilaz vatri TIP 3	3
Interventna odijela	25
Šumska odijela	6
Vatrogasna mlaznica sa slavinom	45
Vatrogasna mlaznica bez slavine	4
Vatrogasna mlaznica za raspršivanje	2
Teške mlaznice za pjenu	2
Srednje teška mlaznica za pjenu	1
Među-miješalice za stvaranje pjene	2
Trodijelni razdjelnik	4
Turbo-mlaznica	1
Mlaznica Velikog dometa	1
Osobna zaštitna oprema vatrogasaca	40
Ljestve rastegače dužine do 15m	1
Ljestve sastavljače dužine do 12m	1
Zaštitni respiratorni uređaj sa komprimiranim zrakom	2
Vatrogasni aparat- Prah	7
Vatrogasni aparat- CO2	1
Vanjski reflektori	4

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Tihaljina**DVD Tihaljina-postojeće stanje****Vozila**

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
MAN 281	1984.	Cisterna 12.000 l
DENNIS	1986.	Navalno vozilo 1.200 l

Ostala oprema DVD Tihaljina

Interventna odijela	0
Šumska odijela	5
Dišni aparati	1

Pumpe	1
Cijevi (A, B, C, D)	200 m
Naprtnjače	5

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduje vatrogasna postrojba u pravnoj osobi		
Vatrogasni sektor Violeta d. o. o. Grude-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
VOLKSWAGEN CADDY	2020.	Interventno
Ostala oprema		
Vatrogasna odijela		15
Dišni aparati		6
Aparati za početno gašenje požara		20
Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju PVP		
PVP Ljubuški		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
TAM 110T T10	1979.	Cisterna 4700L
FIAT DUCATO	2003.	Kombi vozilo
LADA NIVA	2005.	Terensko vozilo
VOLKSWAGEN T6	2018.	Višenamjensko vozilo za tehničke intervencije
MERCEDES 1220	1990.	Navalno vozilo
Ostala oprema		
CIJEVI (A, B, C, D)		2.000 m
ŠUMSKA ODIJELA		14
NAPRTNJAČE		20
PUMPA HONDA GX 160 WB 30 XT		2
MLAZNICA TURBOUNIVERSAL		2
MLAZNICA VISOKOTLAČNA		1
MLAZNICA TURBOJET		1
MLAZNICA Ø25		3
MLAZNICA Ø25 SA ZASUNOM		3
MLAZNICA Ø52		4
MLAZNICA Ø52 SA ZASUNOM		5
MLAZNICA Ø75 SA ZASUNOM		2
USISNA CIJEV Ø 75		1
MLAZNICA ZA PJENU		3
MJEŠAČ ZA PJENU		1
CRIJEVO ZA MJEŠAČ PJENE		2
PJENA ZA GAŠENJE 15L		4
NAPRTNJAČA ZA GAŠENJE POŽARA „V - 25“		27
ODJELA ZA RAD NA VISOKIM TEMPERATURAMA		3
DIZALICA ZA VOZILO		1
VATROGASNI REFLEKTOR		3
VATROGASNA NOSILA		1
LJESTVE ALUMINIJSKE - PRISLANJAČE		2
LJESTVE ALUMINIJSKE - KUKAČE		2
HIDRAULIČNA-HOLMATRO PUMPA		1
HIDRAULIČNE-HOLMATRO ŠKARE		1
HOLMATRO RASTEZIVAČ		1
ŠKARE NA VISOKI NAPON		1
CRIJEVO Ø75 2M ZA PUNJENJE CISTERNE		3
LJESTVE ALUMINIJSKE – TODJELNE L=8,90		1
LJESTVE DRVENE - KUKAČE		1
AGREGAT 220 380		1

DIZALICA VIŠETONSKA	1
VATROGASNA BATERIJA	8
APARAT ZA DISANJE „MSA – AUER 300BAR“ KOMPLET	2
INTERVENTNA ODIJELA	4
RADIOSTANICA „MOTOROLA“ CP 140	9
KOMPRESOR „BALMA“ 24L	1
PRETAKAČ ZA DUŠIK SA PRIBOROM SA PUNJENJE	1
NAPRAVA ZA PUNJENJE BOCA „CO2“	1
KACIGA SA VIZIROM „ROSENBANER“	8
ŠLJEM ZA ŠUMSKI POŽAR MSA	8
REZERVNA BOCA 300BAR „DREGER“	40
KACIGA STIHL	1
MLAZNICA PIŠTOLJ VISOKOTLAČNA Ø52	1
MLAZNICA PIŠTOLJ VISOKOTLAČNA Ø45	1
NASTAVCI MLAZNI „VODENI ŠTIT“	5
MOTORNA PILA MS 260	1
APARAT ZA GAŠENJE 6KG PRAH P6	6
APARAT ZA GAŠENJE UGLJIČNI DIOKSID 10KG (CO2)	2
APARAT ZA GAŠENJE UGLJIČNI DIOKSID 5KG (CO2)	2
APARAT ZA GAŠENJE S6	4

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Trebižat**DVD Trebižat-postojeće stanje****Vozila**

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
MERCEDES BENZ 813	1981.	Spec. vozilo pauk
MAGIRUS DEUTZ 192	1978.	Navalno vozilo 2.400 l
STEYR 15/26	1992.	Navalno vozilo 4.000 l
DAF 1800	1983.	Navalno vozilo 3.700 l
MAGIRUS DEUTZ 170	1978.	800 l
STAR	1985.	2500 l
MERCEDES BENZ	1996.	2000 l vode 250 l pjene 750 kg praha

Ostala oprema

Interventna odjela	25
Šumska odjela	12
Dišni aparati	1
Pumpe	1
Cijevi (A, B, C, D)	700 m
Naprtnjače	14
Agregat 7kw	1
Motorna pila Sthil	1
Motorni puhač Sthil ručni	1
Kaciga za šumske požare	11
Kacige za unutarnje požare	25
Čizme za šumske požare	15
Motorna pila električna	1
Kutija sa alatom	2
Razdjelnica trodjelna	4
Turbo mlaznica Ø 52	4
Turbo mlaznica Ø 25	2

Mlaznica obična	8
Baterijske svjetiljke	10
Regulator tlaka	2
Ljestve aluminijske razvlačne	2
Kamionska dizalica	1
Pjenilo	6 bidona
Ventilator za izdimljavanje	1

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju PVP		
PVP Posušje-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
SCANIA	1986.	Navalno vozilo
PICK-UP“MITSUBISHI“L200	1999.	Terensko vozilo
VW TRANSPORTER T6	2018.	Višenamjensko vozilo za tehničke intervencije
RENAULT T150	1985.	Navalno vozilo
Vatrogasna cisterna		Vozilo za tehničke intervencije
Ostala oprema		
Hidraulična kliješta za pomoć pri spašavanju		1
Naprtnjače		20
Motorna pila „STIHL“018		1
Vatrogasne pumpe		5
Aparati za disanje		2
Aparati za gašenje		6
Aparati za gašenje CO2		2
Elektrogenerator		1
Aku fleksarica		1
Aku bušilica		1
Interventna odjela		10
Šumska odjela		10
Dišni aparati		6
Cijevi (A, B, C, D)		400 m

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Rakitno		
DVD Rakitno-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
LADA NIVA	2011.	Terensko vozilo 300 l
STEYR 690 4X4	1984.	Navalno vozilo 2.000 l
MAGIRUS 4X4	1975.	Cisterna 6.500 l
Ostala oprema		
Interventna odjela		0
Šumska odjela		20
Dišni aparati		4
Motorne pumpe		2
Cijevi (A, B, C, D)		850 m
Naprtnjače		40
Agregat 3kw		1
Motorna puhaljka STHIL		2
Motorna pila STHIL		2
PP aparati 9kg		6
Radio stanica za vezu		4
Metle za gašenje požara		6
Kacige		12

Aluminijske ljestve 15m	1
-------------------------	---

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju PVP**PVP Široki Brijeg****PVP Široki Brijeg-postojeće stanje****Vozila**

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
MERCEDES 1113	1977.	Navalno/cisterna 2400 l
MERCEDES 1213	1986.	Cisterna 5000 l
MERCEDES ATEGO 1025	2002.	Navalno/cisterna 3000 l
NISSAN NAVARA	2011.	Pick-up
VW TRANSPORTER T6	2018.	Višenamjensko vozilo za tehničke intervencije 400 l

Ostala oprema

Kliješta Weber	1
Mlaznica	5
Naprtnjače	20
Motorna pila Stihl	1
Pumpe za vodu Honda	3
Osobna zaštitna oprema vatrogasaca:	
Odijelo za šumske požare	14
Odijelo za unutarnje požare	12
Kacige	11
Obuća za šumske požare	11
Obuća za unutarnje požare	10
Izolacijski aparat	4
Potkapa	10
Sjekira	1
Poluga	1
Kompresor za punjenje izolacijskih boca	4
Cijevi (A, B, C, D)	500 M

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Moko**DVD Moko-postojeće stanje****Vozila**

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
PEUGEOT EXPERT	2006.	Kombi vozilo

Ostala oprema

Dvodijelna vatrogasna odijela „Pyroman“	4
Vatrogasna potkapa	2
Vatrogasne rukavice	2+2
Vatrogasne kacige „Helmet“	2
Obuća za vatrogasce	5
Pumpa za čistu vodu (protok preko 500 l/min.)	1
Ušisna košara	1
Spojnice za crijeva	2
Cijevi (A, B, C, D)	70 m
Šumska odijela	8
Naprtnjače	8

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Kočer**DVD Kočer-postojeće stanje****Vozila**

--	--

Tip	God. Proizvodnje	Karakteristike/litara
VOLVO FL 10	1988.	Navalno vozilo 4.000 l
TAM 150 T11	1989.	Navalno vozilo 3.500 l
HYUNDAI IX 35	2015.	Zapovjedno vozilo

Ostala oprema	
Šumska odjela	20
Dišni aparati	4
Pumpe	1
Cijevi (A, B, C, D)	500 m
Naprtnjače	20
Kacige	15
Rukavice	15
Potkape	10
Lampe	15
PP aparati Co2 i Prah	10
Motorna pila	2
Mlaznice	3

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Jare		
DVD Jare-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
Ford tranzit	1987.	Kombi vozilo

Ostala oprema	
Interventna odijela	8
Šumska odijela	13
Vatrogasne kacige	13
Dišni aparati	2
Cijevi A, B, C ,D	350 m
Naprtnjače	12
PP aparat	4

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Ljuti Dolac		
DVD Ljuti Dolac-postojeće stanje		
Vozila		
Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
-	-	-
Ostala oprema		
Vatrogasna odijela	12	
Majice	12	
Naprtnjače	8 kom (4 neispravne)	
Trimer	1	
Kacige	10	
Naočale	10	
Vatrogasne rukavice	10	
Lopata	2	
Sjekira	1	
Kariola	1	
Puhač	2	

Pregled materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju DVD Crnač		
DVD Crnač-postojeće stanje		
Vozila		

Tip	God. proizvodnje	Karakteristike/litara
MAZDA	2000.	Terensko vozilo 400l

Ostala oprema	
Interventna odjela	15
Šumska odjela	10
Dišni aparati	2
Pumpe	1
Cijevi (A, B, C, D)	200 m
Naprtnjače	6
Kacige	20
Vatrogasne čizme	1
Majice	20
Radio stanice	4
Lopate-metlarice	3

1.13. Pregled mjesta na kojima postoji stalno vatrogasno dežurstvo

Tablica 1.13. Pregled mjesta na kojima postoji stalno vatrogasno dežurstvo

OC	lokacija	telefon
Operativni centar CZ ŽZH	Grude	121, 039 661 377
PVP Grude		123, 063 328 500, 039 662-182
DVD Gorica		063 146 551
Operativni centar CZ	Ljubuški	121, 039 831 826
PVP Ljubuški		123, 039 831-826*
Operativni centar CZ	Posušje	121, 039 681 985
OC PVP Posušje		123
Operativni centar CZ	Široki Brijeg	121, 039-706-964, fax 039-706-952
OC PVP Široki Brijeg		123,039-703-086
DVD Mokro		063/321-334
DVD Kočerin		063/882-271

*privatni brojevi dežurnih vatrogasaca/koji se dostavljaju u PVP i nadležnu PU.

1.14. Pregled prirodnih crpilišta vode koji se mogu upotrebljavati za gašenje požara

Stalni izvori za opskrbu stanovništva u ŽZH su: Lištica („Borak“) za Široki Brijeg, Vrioštica za Vitinu i Ljubuški, Tihaljina/Mlade/Trebižat za navodnjavanje i energetiku, Klokun za Klobuk, Studenčica za Studence, Grudsko vrilo za Grude, Crnašnica za Knešpolje, Orovnik za Donji Gradac, Žvatić za Dobrič, vrela Ugrovače za Rakitno i umjetna akumulacija Tribistovo za Posušje. Pored ovih veoma vrijednih izvora vode veće praktično značenje u Županiji ima: stalno jezero Blidinje na granici ŽZH i Herceg-bosanske županije, Krenica u općini Grude i povremeno poplavljene površine polja – Mostarsko blato, Imotsko-Bekijsko polje, Mokro polje, Trn, Kočerinjsko polje, Jezero kod Izbična, Dobrinj u Crnču i brojna druga krška polja koja tijekom kišne sezone poplavi voda (Izvor: Geotehnički fakultet Varaždin).

Tablica 1.14. Pregled izvorišta podzemnih voda

Naziv izvorišta	Grad/Općina izvorišta	Naselje koje se opskrbljuje	Minimalna izdašnost 20-god. Rang pojave $Q_s(l/s)$	Sliv u kojem se izvorište nalazi
Grudsko vrilo	Grude	Grude	30	Neretva i Trebišnica $\Sigma Q = 7725 l/s$
Vrelo Lištice	Široki Brijeg	Široki Brijeg	950	
Vrioštica	Ljubuški	Ljubuški-Vitina	1050	
Studenci	Ljubuški	Ljubuški-Studenci	2000	
Ukupno:			4030	

Izvor: Studija ranjivosti prostora FBiH.

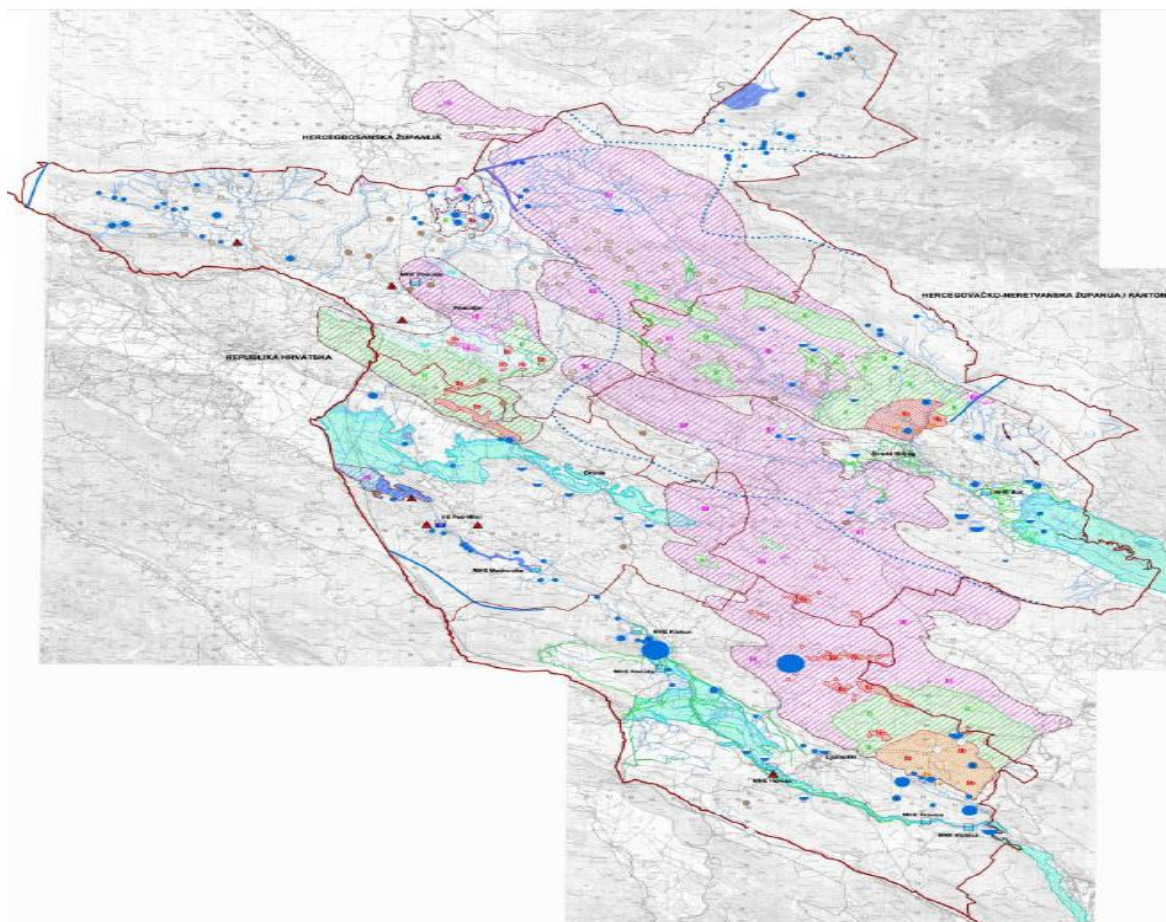
Potencijalne lokacije vodocrpilišta povoljnih za zrakoplove i helikoptere

Vodocrpilište je mjesto-vodena površina, sa koje se može uzimati voda vjedrom iz helikoptera, ili slijetanjem zrakoplova na tu površinu, radi uzimanja vode glisiranjem. Način i uporaba zračnih snaga u gašenju požara otvorenih prostora, zavisi od mogućnosti i načina vodoopskrbe zrakoplova. Na teritoriji Županije postoje vodene površine (rijeke i jezera), kao potencijalna vodocrpilišta za uzimanje vode vjedrom iz helikoptera.

Tablica 1.14.1 Karakteristike Blidinjskog jezera

Karakteristike Blidinjeg jezera		
1.	POLOŽAJ	Zemljopisno: 22 km jugozapadno od Jablanice; Topografski: planinsko jezero, smješteno između planina Čvrsnica i Vran; Oblik: eliptičan, sa smjerom istok-zapad; Koordinate: 43°36'41" N, 017°29'31" E;
2.	DIMENZIJE I KAPCITET	- Površina: 5,25 km²; - Dužina: 2,5 km; - Širina: 2,1 km - Dubina: prosječna dubina oko 0,5 metra, na pojedinim mjestima je oko 4,5 metra; - Oscilacije vodostaja: do 1 m; - Objekti: nema.
3.	PRILAZI JEZERU	- Kopneni: preko Jablanice, ili preko Posušja; - Zračni: najpovoljniji iz pravca Jablanice, SZ-JI.
4.	MOGUĆNOSTI ZA GAŠENJE POŽARA	- Uređenje hidrodroma: nepovoljno za hidrodrom; - Vodocrpilište: povoljno za helikoptere.

Izvor: Studija gašenja požara otvorenih prostora.

STALNI IZVORI
(ISPREKIDANO AKO JE
NESIGURNO)

POVREMENI IZVORI
(ISPREKIDANO AKO JE
NESIGURNO)

KAPTIRANI IZVORI

IZVOR NEPOZNATE IZDAŠNOSTI

Slika 7. Vodoopskrbni sustav ŽZH

1.15. Pregled vanjske hidrantske mreže i pregled naselja i dijelova naselja u kojima je izvedena vanjska hidrantska mreža

Općina Grude

Dispozicija po ulici/naselju, broj i vrsta hidranata Općina Grude

<i>Ulica/mjesto :</i>	<i>Nadzemni hidrant</i>	<i>Podzemni hidrant</i>	<i>Ukupno hidranata</i>
ulica Silvija Strahimira Kranjčevića (Konzum)	2	0	2
ulica dr. Franje Tuđmana	2	0	2
ulica hrvatskih branitelja	2	0	2

ulica Gojka Šuška	1	0	1
ulica Blage Zadre	1	0	1
Sovići (Hifa benz)	1	0	1
Gorica (DVD Gorica)	1	0	1
Ružići (Vino duhan voće)	1	0	1
Drinovci (Eurobenz)	2	0	2
Drinovci (Dubrava/Lumen)	1	0	1
Drinovci (Tegrad)	1	0	1
Grude (SuperNova)	3	0	3
Područna škola Gorica	2	0	2
JU ERC Sovići	2	0	2
Grude (Bili Brig)	1	0	1
Ukupno nadzemni hidranata:		23	
Ukupno podzemni hidranata:		0	
Sveukupno hidranata		23	

Općina Posušje

Dispozicija po ulici/naselju, broj i vrsta hidranata u Općini Posušje

<i>Ulica/mjesto :</i>	<i>Nadzemni hidrant</i>	<i>Podzemni hidrant</i>	<i>Ukupno hidranata</i>
ulica Fra Grge Martića		3	3
Mostarska ulica		1	1
ulica Ante Starčevića		3	3
ulica Ivana Mažuranića		1	1
ulica Kralja Tomislava		1	1
ulica Domovinskog rata		1	1
ulica Marka Marulića	1	1	2
ulica Fra Didaka Buntića		1	1
Vir (Osnovna škola France Dallera)		1	1
Broćanać (groblje Kljenak)		1	1
Vranić		1	1
Rakitno (Osnovna škola Ante Bruno Bušić)		1	1
Sutina (Osnovna škola)		1	1
Ukupno nadzemni hidranata:		1	
Ukupno podzemni hidranata:		17	
Sveukupno hidranata		18	

Napomena:

Za ostale mjesne zajednice Općine Posušje, hidranti su u šahtovima na glavnim čvorovima magistralnih i lokalnih vodovoda.

Naselja koja imaju vodovodnu i hidrantsku mrežu su:

-Posušje, Rastovača, Broćanac, Vranić, Gradac, Batin, Osoje, Čitluk, Vinjani, Rakitno, Vir.

Naselja koja nemaju vodovodnu ni hidrantsku mrežu su:

- Zagorje, Podbila, Zavelim, Tribistovo i Masna Luka.

Grad Široki Brijeg

Dispozicija po ulici/naselju, broj i vrsta hidranata Grad Široki Brijeg

<i>Ulica/mjesto :</i>	<i>Nadzemni hidrant</i>	<i>Podzemni hidrant</i>	<i>Ukupno hidranata</i>
ulica fra Didaka Buntića	4	0	4
trg Ante Starčevića	1	0	1
ulica Antuna Mihanovića	2	0	2
Trnska Cesta	4	0	4
ulica Augusta Šenoe	1	0	1
ulica Stjepana Radića	2	0	2
ulica S.S Kranjčevića	1	0	1
krug Duhanske stanice	4	0	4
ulica Pobijenih Franjevac	2	0	2
zgrade na Puringaju	4	0	4
ulica Herceg Stjepana	1	0	1
ulica Kralja Tomislava	3	0	3
industrijska zona Pecara	6	0	6
ulica Kardinala A. Stepinca, Gradska mrtvačnica	2	0	2
Buhovo	1	0	1
Zorićevina	4	0	4
Kočerin (kod škole)	1	0	1
Knešpolje - Namex	1	0	1
Ukupno nadzemni hidranata:		44	
Ukupno podzemni hidranata:		0	
Sveukupno hidranata		44	

Grad Ljubuški

Dispozicija po ulici/naselju, broj i vrsta hidranata Grad Ljubuški

<i>Ulica/mjesto :</i>	<i>Nadzemni hidrant</i>	<i>Podzemni hidrant</i>	<i>Ukupno hidranata</i>
Dole	1		
Radišići Gornji	1		
POV Ljubuški	1		
Brljica	1		
Vitina	1		
Klobuk (farma)	1		
Crveni Grm (Radalj)	1		
Kravica	3		
Ukupno nadzemni hidranata:		10	

<i>Ukupno podzemni hidranata:</i>	0
<i>Sveukupno hidranata</i>	0

1.16. Pregled građevina u kojima stalno ili povremeno boravi veći broj osoba

1.16.1. Predškolske ustanove

Tablica 1.16.1. Klasifikacija ustanova za predškolski odgoj u ŽZH (po JLS) prema vlasništvu

po JLS		Ukupan broj ustanova		
Ustanove	Općina	Javne	Privatne	Humanitarne
Predškolske ustanove	Grude	2	5	-
	Ljubuški	3	7	-
	Posušje	2	4	-
	Široki Brijeg	2	11	-
Ukupno:		9	27	-

IZVOR: Procjena ugroženosti od požara općina u ŽZH

Red. broj	Naziv i mjesto objekta	Naseljeno mjesto/adresa
Grude		
1.	Dječji vrtić „Grude“	Ivana Alilovića 3
2.	Dječji vrtić „Grude“ Ispostava Drinovci	Središte 203
3.	Dječji vrtić „Sunce“	Hrvatskih branitelja 39
4.	Dječji vrtić „Poni“	Stjepana Radića 25
5.	Dječji vrtić „Smokvica“	Kralja Tomislava bb
6.	Dječji vrtić „Kockica“	Hrvatskih branitelja 41
7.	Dječji vrtić "Filip Neri"	Hrvatskih branitelja bb
Ljubuški		
1.	Dječji vrtić "Ljubuški"	Hercega Stjepana Kosače 17
2.	Dječji vrtić "Ljubuški"	Petra Barbarića 26
3.	Dječji vrtić "Ljubuški"	Vitina 200
4.	Dječji vrtić "Petar Pan"	Hrvatskih branitelja 34
5.	Dječji vrtić "Oblačić"	Kardinala Alojzija Stepinca 5
6.	Dječji vrtić "Bubamara"	Mostarska Vrata 52
7.	Dječji vrtić „Veseli boravak“	Jadranska cesta 50, Humac
8.	Dječji vrtić „Studenci“	Studenci 270
9.	Dječji vrtić „Sveta Rita“	Sv. Leopolda Mandića 34
10.	Dječji vrtić „Pahuljica“	Nikole Kordića 39
Posušje		
1.	Dječji vrtić „Bajka“ Posušje	Kralja Zvonimira 9
2.	Dječji vrtić „Bajka“ (podružnica)	Vir
3.	Dječji vrtić "Ma ma"-Posušje	Šimice Karamatića 12.
4.	Dječji vrtić „Šapica“	FraPetra Bakule 16
5.	Dječji vrtić „Veseli školarac“	Put za Grude bb.
6.	Dječji vrtić „Veseli školarac“(podružnica)	Rakitno
Široki Brijeg		
1.	Dječji vrtić TRNORUŽICA	Bana Jelačića 9
2.	Dječji vrtić TRNORUŽICA Ispostava	Fra Zdenka Galića 1
3.	Dječji vrtić Maslačak	Kraljice Jelene 26
4.	Dječji vrtić Sunčica	N. Š. Zrinjskog 24

5.	Dječji vrtić Osmjeh	Obilazna cesta 58
6.	Dječji vrtić Koko	Fra Didaka Buntića 109
7.	Dječji vrtić Mali Hrast	Privalj bb
8.	Dječji vrtić Svijet Mašte	Knešpolje bb
9.	Dječji vrtić Zlatna ribica	Frane Grbešića 2
10.	Dječji vrtić Junior	Biokovska 4
11.	Dječji vrtić Mali sanjari	Provo bb
12.	Dječji vrtić Sretna lica	Knešpolje bb
13.	Dječji vrtić Sretna lica	Vaganska 5

1.16.2. Osnovnoškolske ustanove

Tablica 1.16.2. Broj središnjih i područnih škola u ŽHŽ

Ustanove	Grad/Općina	Broj matičnih škola	Broj područnih škola	Broj učenika
Osnovnoškolske ustanove	Grude	4	9	1.209
	Ljubuški	4	15	1.799
	Posušje	5	7	1.573
	Široki Brijeg	5	21	2.578
Ukupno:		18	53	7.159

Izvor: Procjena ugroženosti od požara općina/gradova u ŽHŽ

Grude			
Red. broj	Naziv i mjesto objekta	Kapacitet	Mjesto/adresa
1.	OŠ Ruđera Boškovića	I.-IX. 629	Grude
PŠ (5)	Vrućice, Ledinac, Dragićina, Pogana Vlaka, Ružići	I.-V. 103	Vrućice, Ledinac, Dragićina, Pogana Vlaka, Ružići, Borajna
2.	OŠ Antuna Branka i Stanislava Šimića	I.-IX. 194	Drinovci
PŠ (2)	Tihaljina, Drinovačko Brdo	I.-IX. 73	Tihaljina, Drinovačko Brdo
3.	OŠ fra Stipana Vrljića	I.-IX. 184	Sovići
PŠ (1)	Gorica	I.-V. 26	Gorica
4.	Osnovna glazbena škola		dr. Franje Tuđmana 14
Ljubuški			
1.	Osnovna škola Marka Marulića	I.-IX. 863	Ulica hrvatskih branitelja 31
PŠ (4)	Miletina, Cerno, Donji Radišići, Gornji Radišići	I.-V. 61	Miletina 77, Cerno 108, Radišići 647, Radišići 120
2.	Osnovna škola Tina Ujevića	V.-IX. 240	Vitina 200
PŠ (6)	Klobuk, Grab, Veljaci, Šipovača Vojnići, Grljevići	I.-IV. 106	Klobuk 123, Grab 190, Veljaci 46, Šipovača 73, Vojnići bb, Grljevići 82
3.	Osnovna škola Ivane Brlić Mažuranić	I.-IX. 473	Jadranska cesta
PŠ (4)	Studenci, Vašarovići, Crveni Grm, Prolog	I.-V. 56	Studenci, Vašarovići, Crveni Grm, Prolog
4.	Osnovna glazbena škola		Zrinsko-frankopanska bb
Posušje			
1.	Osnovna škola „Ivana Mažuranića“	1143	Šimuna Čuture 16, Posušje
PS (3)	Vinjani, Čitluk, Batin	120	Vinjani, Čitluk, Batin
2.	Osnovna škola Ante Brune Bušića	152	Poklečani 24, 88245 Rakitno
PS (1)	Sutina	10	Sutina
3.	Osnovna škola Franice Dallera Vir	42	Mečet 19, 88247 Vir

PS (2)	Zagorje, Dubrava	10	Zagorje, Dubrava
4.	Osnovna škola Vranić	55	Vranić 13, 88243 Vranić
PS (2)	Broćanac, Gradac	41	Broćanac, Gradac
5.	Osnovna Glazbena škola Posušje		fra Grge Martića bb, Posušje
Široki Brijeg			
1.	Prva OŠ Široki Brijeg	I.-IX.	Augusta Šenoa 6
Područne škole I.-V.(8)	Središnja	479	Klanac
	Mala škola, Turčinovići, Buhovo, Rasno, Trn, Mokro, Dužice, Čerigaj	631	kod Silosa, Turčinovići Buhovo, Rasno, Trn, Mokro Dužice, Čerigaj
2.	Druga OŠ Široki Brijeg	I.-IX.	Fra Didaka Buntića 27
Područne škole I.-V. (7)	Središnja	771	
	Uzarići, Knešpolje, Provo, Dobrkovići, Izbično, Donji Crnač, Gornji Crnač	209	Uzarići, Knešpolje, Provo, Dobrkovići, Izbično, Donja Britvica, Donji Crnač, Gornji Crnač
3.	OŠ Kočerín	I.-IX.	Kočerín bb
PŠ (3)	Središnja	215	
	Podvranić, Ljubotići, Privalj	39	Podvranić, Ljubotići, Privalj
4.	OŠ Biograci	I.-IX.	Biograci bb
	Središnja	144	
PŠ (2)	Ljuti Dolac, Jare	90	Ljuti Dolac, Jare
5.	Glazbena škola Široki Brijeg		Matije Gupca 1

1.16.3. Srednjoškolske i visokoškolske ustanove

Tablica 1.16.3. Srednjoškolske i visokoškolske ustanove u ŽZH

Red. br.	Naziv i mjesto objekta	Kapacitet	Mjesto / adresa
Grude			
1.	Srednja škola „Antuna Branka Šimića“	590	dr. Franje Tuđmana
Ljubuški			
1.	Gimnazija Ljubuški	272	Ulica sestara milosrdnica 4
2.	Srednja strukovna škola Ruđera Boškovića	541	Ulica sestara milosrdnica 2
Posušje			
1.	Gimnazija fra Grge Martića	238	Posušje
2.	Srednja strukovna škola	576	Posušje
Široki Brijeg			
1.	Srednja strukovna škola*	594	Kardinala Alojzija Stepinca 24
2.	Gimnazija fra Dominika Mandića*	345	Kardinala Alojzija Stepinca 24

* Srednja strukovna škola Široki Brijeg je od siječnja 2024. godine smještena u prostorijama I. Osnovne škole u Klancu, a Gimnazija fra Dominika Mandića u prostorijama II. Osnovne škole na Lisama.

Visoko obrazovanje

U sastavu Sveučilišta u Mostaru djeluje Akademija likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu

Široki Brijeg			
Redni broj	Naziv i mjesto objekta	Kapacitet	Adresa
1.	Akademija likovnih umjetnosti	50	Kardinala A. Stepinca 16

1.16.4. Zdravstvene ustanove

Na području ŽZH ukupno su četiri Doma zdravlja. U sklopu Doma zdravlja je pored službi PZZ-a organizirana specijalističko-konzultativna zaštita i dijagnostičke službe, koje po općinama/gradovima funkcioniraju u različitom obimu.

Tablica 1.16.4. Zdravstvene ustanove u ŽZH

R.br	Naziv i mjesto objekta	Br. djelatnika /kapacitet	Adresa
Grude			
1.	Dom zdravlja Grude	90	Mate Bobana 6
	Ambulanta Drinovci	5	Drinovci
	Ambulanta Tihaljina	2	Tihaljina
	Ambulanta Sovići	2	Sovići
Ljubuški			
2.	Dom zdravlja Ljubuški	100	dr. Ante Vukšića 5 i 7
	Ambulanta Vitina	5	Vitina 187
Posušje			
3.	Dom zdravlja Posušje	150	Stjepana Radića 7
	Ambulanta Rakitno	6	Rakitno
	Ambulanta Vir	5	Vir
Široki Brijeg			
4.	Dom zdravlja Široki Brijeg	124	Jure Grubišića 11
	Ambulanta Kočerin	4	Kočerin bb
	Ambulanta Uzarići	5	Uzarići bb

1.16.5. Objekti namijenjeni za sport i kulturu**Tablica 1.16.5. Objekti namijenjeni za sport i kulturu**

R.br	Naziv i mjesto objekta	Kapacitet	Mjesto/adresa
Grude			
1.	Sportska dvorana Grude		Grude-Bili Brig
2.	Boćarski dom Grude		Grude
3.	Dvorana osnovne škole u Grudama		Grude
4.	Dvorana osnovne škole u Sovićima		Sovići
5.	Dvorana osnovne škole u Drinovcima		Drinovci
Ljubuški			
1.	Gradska športska dvorana	3.000	Ul. hrvatskih branitelja 26
Posušje			
1.	Sportska dvorana Osnovne škole u Posušju	100	Posušje
2.	Velika srednjoškolska dvorana u Posušju	1.000	Posušje
Široki Brijeg			
1.	Gradska športska dvorana	4.000	Pecara
2.	Dvorana Srednjoškolskog centra	400	Široki Brijeg
3.	Dvorana osnovne škole u Klancu		Široki Brijeg
4.	Dvorana osnovne škole na Kočerinu		Kočerin
5.	Dvorana osnovne škole u Biograticima		Biograci
6.	Športski centar "Đulić"		Široki Brijeg
7.	Športski centar "Musić"		Trn
8.	Športski centar "Pavković"		Zavoznik
R.br	Športski objekti otvorenog tipa	Kapacitet	mjesto
Grude			
1.	Nogometno igralište Elić-Luka	1.500	Grude
2.	Nogometno igralište „Boljava“	1.500	Drinovci
Ljubuški			
1.	Stadion Babovac IV.Brigade HVO S.Radića 5	3.000	Ljubuški
2.	Centar malih športova Hercega S.Kosače 19	1.200	Ljubuški
Posušje			

1.	Stadion "Mokri Dolac"	5.000	Mokri Dolac
Široki Brijeg			
1.	Stadion Pecara	8.000	Široki Brijeg
2.	Športsko-rekreacijsko središte "Josip Musa"	1.000	Mostarsko Blato
3.	Stadion Ljuti Dolac	1.000	Ljuti Dolac

1.16.6. Ostale građevine u kojima stalno ili povremeno boravi veći broj osoba

Tablica 1.16.6

	Ministarstva i Uprave	Adresa
Grude		
	Uprava civilne zaštite	dr. Franje Tuđmana 85
	Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata	Stjepana Radića bb
	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi	Stjepana Radića bb
	Zavod za zdravstveno osiguranje ŽZH	Trg Herceg-Bosne bb
	Služba za zapošljavanje ŽZH	Trg Herceg-Bosne bb
	Zavod za javno zdravstvo ŽZH	Fra Gabre Grubišića bb
Ljubuški		
	Ministarstvo unutarnjih poslova	IV.Brigade HVO S.Radića 11
	Ministarstvo financija	IV.Brigade HVO S.Radića 9
Posušje		
	Ministarstvo gospodarstva	Fra Andrije Kačića Miošića 2
	Ministarstvo prostornog uređenja, graditelj. i zaštite okoliša	Fra Andrije Kačića Miošića 2
Široki Brijeg		
	Ministarstvo pravosuđa i uprave	Stjepana Radića 37b
	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa	Stjepana Radića 37b

	Hoteli, ugostiteljski objekti i tržni centri	Kapacitet	Adresa
Grude			
	Hotel Otok	50 ležaja	Fra Gabre Grubišića 21
TC	Prodex Gorica		Gorica bb
	Motel Kiwi	50 ležaja	Ružići
	Hotel Kod Barića	10 soba	Dr. Franje Tuđmana 114
TC	SuperNova		Hrvatskih branitelja 21
Ljubuški			
	Hotel „Hum“	80	Nikole Šopa 2
	Hotel „Bigeste“	100	Hrvatskih branitelja 69
	Svadbeni salon OHIO	600	Jadranska cesta
	Svadbeni salon Antonela	600	Hrašljani 13
TC	TC Konzum		Hrvatskih kraljeva 34
TC	TC Namex		Hrvatskih branitelja 36
TC	TC Robot		A.G.Matoša 26
TC	TC Planinić		Sv. Leopolda Mandića 6
TC	TC FIS Ljubuski		Hrasljani bb
TC	TC Kerametal Ljubuški		Vitinska 34
TC	TC Namex Vitina		Vitina bb
Posušje			
	Svadbeni salon Bagušić	700	Blidinjska
	Svadbeni salon Viktorija	700	Blidinjska
	Svadbeni salon Stević	400	Rastovačko polje
TC	Trgovački Centar Oli	150	Južna obilaznica
TC	Trgovački centar Divna	150	Južna obilaznica
	Disko klub Gaudeamus	1.000	Posušje
	Kino dvorana Posušje	200	Posušje

Široki Brijeg			
	Hotel „Park“	50	Trg dr.Ante Starčevića
	Hotel „Đulić“	30	Kardinala A.Stepinca
	Svadbena salon „Jabuka“	700	Pobijenih franjevaca 12
	Svadbena salon „La Viva“	700	Trn-Zavoznik
	Svadbena salon „Sunce“	700	Knešpolje
TC	SMT prodajni centar		Varaždinska bb
TC	MEPAS d.o.o Široki Brijeg		Varaždinska bb
TC	MCI d.o.o Široki Brijeg		Varaždinska bb
TC	IVANKOVIĆ d.o.o Široki Brijeg		Visoka Glavica bb
TC	PODRAVKA d.o.o Široki		Varaždinska bb
TC	SJEMENARNA d.o.o Široki Brijeg		Fra D.Buntića 160a
TC	INTERPRESS d.o.o Široki Brijeg		Varaždinska bb
TC	Namex d. o. o. Široki Brijeg		Trnska cesta 123
TC	Namex d. o. o. Široki Brijeg		Stjepana Radića 37c

1.17. Pregled lokacija i građevina u kojima se obavlja utovar i istovar zapaljivih tekućina, plinova i drugih opasnih materija

Tablica 1.17.

Red.br.	Naziv benzinske pumpe	Mjesto	Adresa
1.	TIOIL d.o.o. Stara Bila	Ljubuški	Ulica hrvatskih branitelja 13
2.	TIOIL d.o.o. Stara Bila	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 2
3.	G-Petrol d.o.o.	Ljubuški	Veljaci 296
4.	PERIĆ d.o.o.	Ljubuški	Međugorska ulica 36
5.	MB IVANIĆ d.o.o.	Ljubuški	Hrašljani 4
6.	PRO GAS d.o.o. Proboj	Ljubuški	Proboj 77
7.	MINA d.o.o. Grude	Ljubuški	Klobuk 462
8.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo	Ljubuški	Ulica Hrvatskih kraljeva 67a
9.	ANTUNOVIĆ AGS d.o.o. Orašje BP Ljubuški	Ljubuški	Ulica A.G. Matoša 28
10.	K-BENZ d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Teskera 20
11.	AT KERAMETAL d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Ulica hrvatskih kraljeva 25
12.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autoput A1) – lijevo Zvirici 76
13.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo BP Kravice	Ljubuški	(Autoput A1) –desno Zvirici 77
14.	PERIĆ d.o.o. Vitina	Ljubuški	Vitina 483
15.	Unitrade d.o.o.	Ljubuški	Fra.N.Ivankovića 20
16.	T Oil-Auro d.o.o. BP Gorica	Grude	Gorica
17.	Dakma Oil d.o.o. BP Drinovci	Grude	Plavilo b.b.
18.	HIFA – PETROL d.o.o. Sarajevo	Grude	Sovići
19.	Gazprom	Grude	Dr. Franje Tuđmana 58
20.	Perišić d.o.o. BP2	Grude	Dr. Franje Tuđmana 122

21.	PERIŠIĆ d.o.o.	Grude	Blage Zadre 2
22.	GRAFOTISAK d.o.o. (BP)	Grude	Gojka Šuška 7
23.	Violeta d.o.o.	Grude	Dragićina
24.	Franck d.o.o. Sarajevo	Grude	Ružići
25.	KONCEPT STATION d.o.o.	Š. Brijeg	Privalj bb
26.	BAGARIĆ d.o.o.	Š. Brijeg	Visoka Glavica 4
27.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (B. crpka II Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Visoka Glavica 7
28.	TIOIL d.o.o. Stara Bila	Š. Brijeg	Trnska cesta 189
29.	G- PETROL d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Trnska cesta 8a
30.	PETROL BH OIL COMPANY d.o.o. Sarajevo	Š. Brijeg	Pobijenih franjevac 7
31.	Lukas TP Nakić d.o.o.	Š. Brijeg	Fra. Dominika Mandića 19a
32.	Feal d.o.o.	Š. Brijeg	Trnska cesta 146
33.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (Benzinska crpka I Š. Brijeg)	Š. Brijeg	Fra Didaka Buntića 55
34.	MEPAS d.o.o.	Š. Brijeg	Fra D. Mandića 1
35.	MIŠKIĆ BUS d.o.o.	Š. Brijeg	Buhovo
36.	ABC PETROL d.o.o. BP II	Š. Brijeg	Mokro bb
37.	ABC Petrol d.o.o.	Š. Brijeg	Stjepana radića 44
38.	Gudelj d.o.o.	Š. Brijeg	Provo b.b.
39.	Jozo-Benz d.o.o.	Š. Brijeg	Uzarići
40.	Vaske d.o.o.	Š. Brijeg	Ljuti Dolac
41.	ZDB d.o.o.	Š. Brijeg	Jare
42.	Zoimpex d.o.o.	Š. Brijeg	Knešpolje
43.	MIS BENZ d.o.o.	Posušje	Put za Batin
44.	LAGER d.o.o.	Posušje	Južna obilaznice
45.	BGL COMMERCE d.o.o.	Posušje	Put Imotskog
46.	HOLDINA d.o.o. Sarajevo (BP Posušje)	Posušje	Fra Grge Martića
47.	Hifa Petrol d.o.o. Posušje	Posušje	Čitluk bb
48.	TIOIL d.o.o. Stara Bila (BP Posušje)	Posušje	Ante Starčevića
49.	BAVIPP (BP Vican benz)	Posušje	Rastovača bb
50.	DRAVEL d.o.o. Posušje (Dragoja benz)	Posušje	Ante Starčevića bb
51.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. (BP I)	Posušje	Rakitno
52.	VERDIĆ COMMERCE d.o.o. (BP II)	Posušje	Vrpolje
53.	TONI BENZ d.o.o. Posušje	Posušje	Vir bb
54.	F1 d.o.o.	Posušje	Zagrebačka bb
55.	Binvest d.o.o.	Posušje	Čitluk

56.	Meggle d.o.o.	Posušje	Osrdak b.b.
57.	Šiš Prijevozi d.o.o.	Posušje	Rakitno

Tablični prikaz pravnih osoba koje skladište eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu:

R.b.	Naziv pravne osobe	Mjesto	Adresa skladišta
1.	KIWI – ŠPORT d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Hrašljani 8
2.	GEOMIB d.o.o. Ljubuški	Ljubuški	Crveni Grm 1
3.	PK Kamenolom	Grude	Cerov Dolac, Grude
4.	TIM – Z d.o.o. Široki Brijeg	Š. Brijeg	Studena Vrila, Posušje
5.	KTM - BRINA	Posušje	Studena Vrila, Posušje
6.	Rudnici Boksita	Š. Brijeg	Crne Lokve, Široki Brijeg
7.	RUDNICI BOKSITA	Posušje	Studena Vrila, Posušje

Na području ŽZH postoji punionica plina:

1. LIQUIVEX d.o.o. Ljubuški, Proboj 77 i 78.....2x 60 m³

1.18. Stanje poljoprivrednog i šumskog zemljišta

1.18.1. Pregled poljoprivrednih površina po katastarskim kulturama i klasama

Županija Zapadnohercegovačka, iako relativno male površine, ima značajna poljoprivredna zemljišta, na koje otpada 11,54 % ukupne površine ŽZH (15.127 ha). Oko 6.000 ha obradivih površina smješteno je u klimatskim povoljnim uvjetima s nadmorskom visinom manjom od 100 m. Prostorni razmještaj poljoprivrednih površina na prostoru Županije određen je primarno Imotsko-Bekijskim poljem s istoka, te Mostarskim blatom sa zapada.

Imotsko-Bekijsko polje je zatvorena dolina u kršu čija je površina cca 10.000 ha. Hercegovački dio poznat pod nazivom Bekijsko polje ima površinom od cca 5.400 ha i nadmorskoj visini između 250 m i 270 m/nm. Na sjevernom rubu polja nalazi se više vrela, dok se na jugoistočnom nalaze mnogi ponori.

Ljubuško polje ima površinu od 5.850 ha s prosječnom nadmorskom visinom od 120 m n.m. Mostarsko blato je zatvoreno krško polje, sa svih strana okruženo vapnenačkim brdima, s pravcem pružanja sjeverozapad-jugostok. Ukupna površina je 4.130 ha, od čega na područje koje je u sastavu Grada Širokog Brijega otpada 2.826 ha. Nadmorska visina kreće se od 220 do 245 m/nm.

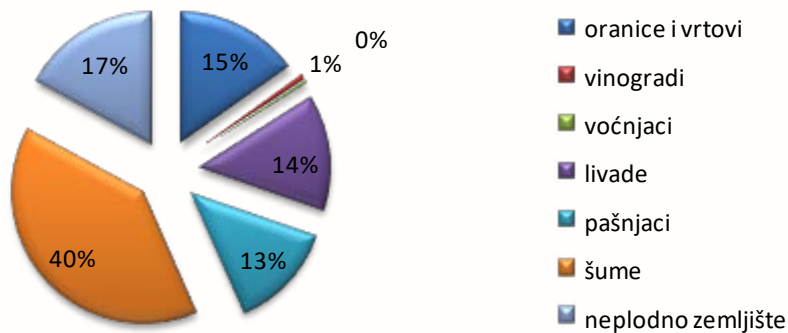
Na području ŽZH zemlja je u privatnom vlasništvu. Ako se izuzmu manje površine u Ljubuškom (Vinarija ima cca 150 ha, koja će pretvorbom sigurno dobiti titulara), sve ostale površine su privatno vlasništvo. Daljnja karakteristika ovog područja je sitan posjed isparceliran u velik broj parcela. Ranija istraživanja su pokazala da je prosječna veličina posjeda 3,0 ha, a veličina prosječne parcele je 0,2 ha.

Tablica 1.18.1. Struktura zemljišnih površina u ŽZH

Kategorija korištenja zemljišta	Površina prema katastru (ha)
Oranice i vrtovi	16.593
Voćnjaci	355
Vinogradi	732
Livade	15.620

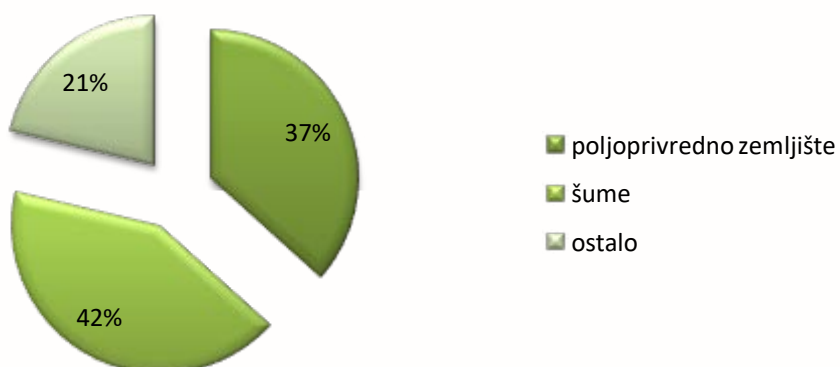
Pašnjaci	14.380
Šumsko zemljište	43.500
Neplodno zemljište	18.750

Kategorija korištenja zemljišta u ŽHŽ

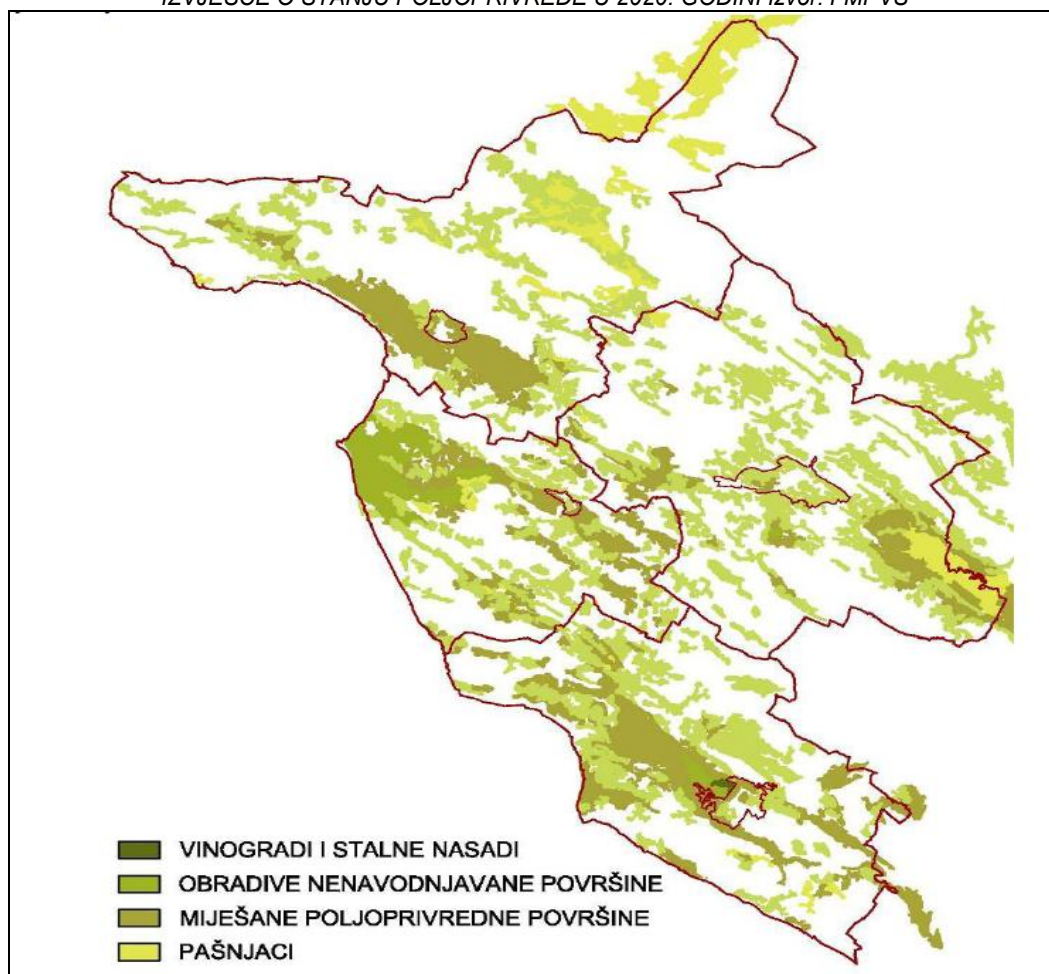
Grafikon 8. Kategorije korištenja zemljišta u ŽZH
Izvor: Prostorni plan ŽZH

Struktura korištenja zemljišta u ŽHŽ

Grafikon 9. Struktura korištenja zemljišta u ŽZH

IZVJEŠĆE O STANJU POLJOPRIVREDE U 2020. GODINI Izvor: FMPVŠ

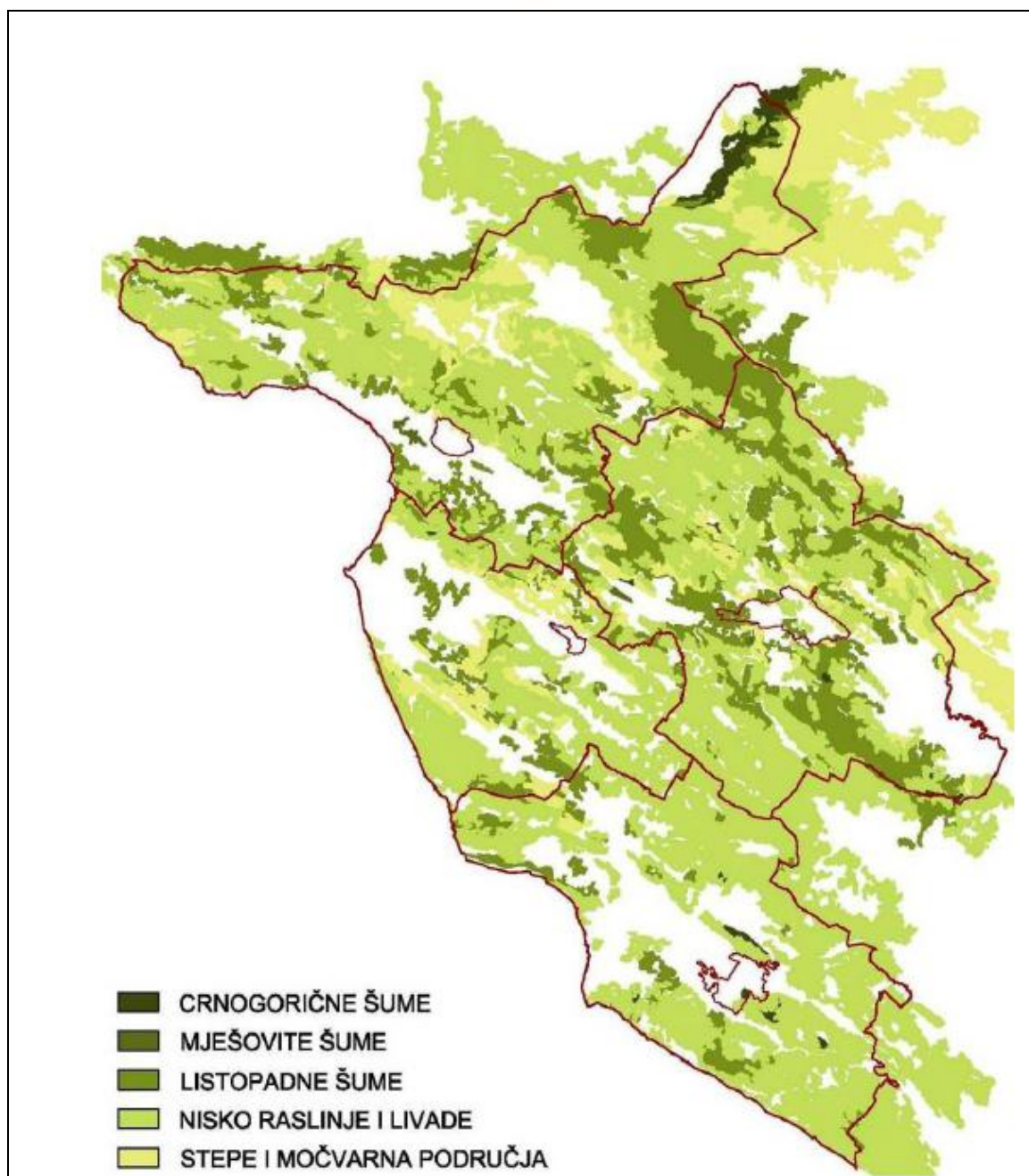
Slika 8. Poljoprivredne površine u ŽZH (Izvor: Prostorni plan ŽZH)

1.18.2. Pregled šuma po vrstama i stupnju ugroženosti od požara, kategorije šuma i stanje površina

Tablica 1.18.2

STRUKTURA POVRŠINA PO GAZDINSKIM KLASAMA I KATEGORIJAMA						
Šumske zajednice (gazdinske klase) visokih šuma	Šifra gazd. klasa	POSUŠJE	ŠIROKI BRIJEG	LJUBUŠKI	GRUDE	UKUPNO
Visoke šume bukve	1.100	1.674,40	909,3			2.583,70
Visoke šume jele, smrče i bukve	1.200	48,90				48,90
Visoke šume borova	1.300	125,90				125,90
Visoke šume munike	1.301	481,60				481,60
Šume bora krivulja	1.302	1.923,00				1.923,00
Ukupno visoke šume	1.000	4253,80	909,30			5163,10
Šumske kulture jele	3.100		5,10			5,10
Šumske kulture bijelog bora	3.200		15,60	252,50		268,10
Šumske kulture crnog bora	3.300	524,50	432,50	101,40	41,60	1.100,00
Šumske kulture bijelog i crnog bora	3.400	92,80				92,80
Šumske kulture ostalih vrsta četinarara	3.500			26,30		26,30
Ukupno šumske kulture	3.000	617,30	453,20	380,20	41,60	1492,30
Izdanačke šume bukve	4.100	2473,10	1024,70			3.497,80

Izdanačke šume hrasta kitnjaka	4.200	2007,70	646,70		239,90	2.894,30
Mješovite izdanačke šume	4.300	7.421,20	6428,80	1677,10	1.768,00	17.295,10
Goleti prekrivene lišćarskim vrstama	4.401	2145,10	2675,20	1472,90	1.553,60	7.846,80
Goleti prekrivene četinarski. vrstama	4.501	637,60				637,60
	4.000	14.684,70	10.775,	31.50,00	3561,50	32.171,6
Goleti sposobne za pošumljavanje	5.100	8.005,80	1.360,00	670,20	559,70	10.595,70
Goleti nepodesne za pošumljavanje	6.100	5,60	25,40		4,90	35,90
Površine nepodesne za gospodare.	6.200	412,30	74,50	8,80		495,60
Putovi, prosjeke i šumske čistine	6.300	138,70	24,60	19,40	14,70	197,40
	6.000	556,60	124,50	28,20	19,60	728,90
UKUPNO		28.118,2	13.622,4	4.228,6	4.182,4	50.151,6

Slika 9. Kartograf-šumske površine ŽZH (Izvor Prostorni plan Županije)

IZLOŽENOST PREMA STUPNJU OPASNOSTI-PODRUČJA VRLO VELIKE OPASNOSTI (I. stupanj)**Tablica 1.18.3. Posušje - Popis odjela**

Naziv gospodarske jedinice	Općina	Odjel	Odsjek	Površina ha	Gazd. klasa	Dob. razred	Pošumljeno
POSUŠJE	POSUŠJE	055	01	21,7	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	055	02	2,6	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	056	01	14,1	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	061	01	1,7	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	064	01	0,9	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	067	01	13,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	067	02	4,1	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	067	03	4,3	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	068	01	9,2	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	068	02	13,7	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	068	03	2,9	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	070	01	80,7	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	071	01	43,3	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	071	02	2,4	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	072	01	7,1	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	072	02	6,4	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	073	01	11,2	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	073	03	1,4	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	074	01	63,6	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	076	01	33,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	083	01	3,0	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	083	02	2,0	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	084	01	5,2	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	084	02	3,1	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	088	01	5,2	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	088	02	0,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	100	01	7,2	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	117	01	2,8	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	122	01	6,3	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	135	01	0,7	3300	1	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	143	03	0,9	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	143	04	0,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	148	01	34,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	149	01	1,6	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	154	01	11,8	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	183	01	6,9	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	186	01	4,8	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	188	01	37,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	188	02	2,2	3300	3	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	189	01	3,4	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	192	01	10,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	198	03	14,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	203/1	01	8,6	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	205	01	12,5	3300	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	055	03	6,4	3400	1	Ne
POSUŠJE	POSUŠJE	056	02	13,5	3400	1	Ne
POSUŠJE	POSUŠJE	073	02	5,0	3400	2	Da
POSUŠJE	POSUŠJE	075	01	45,0	3400	2	Da

POSUŠJE	POSUŠJE	076	02	22,9	3400	2	Da
---------	---------	-----	----	------	------	---	----

Široki Brijeg - Popis odjela

Naziv gospodarske jedinice	Grad	Odjel	Odsjek	Površina	Gazd. klasa	Dob. razred	Pošumljeno
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	011	02	4,0	3100	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	015	01	1,1	3100	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	094	01	9,6	3200	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	094	02	6,0	3200	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	004	03	8,9	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	013	02	4,4	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	019	01	0,9	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	019	02	0,7	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	019	03	0,9	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	021	01	0,8	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	032	01	2,9	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	046	01	3,2	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	046	04	1,8	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	047	01	27,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	048	01	4,3	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	052	01	4,8	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	068	01	1,9	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	069	01	11,6	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	072	01	2,3	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	073	01	0,8	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	081	01	23,3	3300	1	Ne
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	082	01	4,3	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	082	02	6,4	3300	1	Ne
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	092	01	14,3	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	095	00	8,2	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	106	01	4,5	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	106	02	2,8	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	107	01	21,6	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	108	01	0,8	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	127	01	16,2	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	127	02	6,9	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	134	01	6,3	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	134	02	10,2	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	144	01	30,6	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	145	01	2,6	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	146	01	14,4	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	146	02	1,2	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	146	03	2,7	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	146	04	3,3	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	146	05	1,5	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	148	01	15,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	148	02	3,5	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	148	03	6,9	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	155	01	12,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	155	02	1,7	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	156	01	9,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	157	01	2,9	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	157	02	4,8	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	169	01	2,7	3300	1	Da

ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	175	01	8,4	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	175	02	5,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	184	01	4,9	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	184	02	1,6	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	184	03	1,0	3300	1	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	196	01	11,0	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	197	01	25,7	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	197	02	30,4	3300	2	Da
ŠIROKI BRIJEG	ŠIROKI BRIJEG	198	01	26,7	3300	2	Da

Ljubuški - Popis odjela

Naziv gospodarske jedinice	Grad	Odjel	Odsjek	Površina	Gazd. klasa	Dob. razred	Pošumljeno
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	013	01	30,5	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	014	01	8,9	3200		Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	015	01	64,7	3200		Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	015	02	1,5	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	016	01	5,4	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	016	02	3,4	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	028	01	6,7	3200	1	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	030	02	8,9	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	032	01	1,0	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	081	01	1,8	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	082	01	23,8	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	083	01	5,1	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	083	02	1,8	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	083	03	0,9	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	084	01	10,6	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	084	02	1,1	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	084	03	2,1	3200	1	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	085	01	74,6	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	086	01	14,5	3200	1	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	088	01	117,2	3200	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	007	01	4,4	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	007	02	1,9	3300	3	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	012	01	5,0	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	021	01	19,9	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	022	01	14,2	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	030	01	10,9	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	058	01	10,3	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	059	01	34,8	3300	2	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	027	01	12,5	3500	3	Da
LJUBUŠKI	LJUBUŠKI	056	01	13,8	3500	3	Da

Grude - Popis odjela

Naziv gospodarske jedinice	Općina	Odjel	Odsjek	Površina	Gazd. klasa	Dob. razred	Pošumljeno
GRUDE	GRUDE	001	01	6,1	3300	2	Da
GRUDE	GRUDE	001	02	10,5	3300	2	Da
GRUDE	GRUDE	001	03	5,5	3300	2	Da
GRUDE	GRUDE	003	03	1,7	3300	2	Da
GRUDE	GRUDE	004	01	13,8	3300	2	Da
GRUDE	GRUDE	026	01	4,0	3300	2	Da

1.19. Pregled naselja, kvartova, ulica ili značajnih građevina koje su nepristupačne za prilaz vatrogasnim vozilima

Iz Procjena ugroženosti od požara općina i gradova, došlo se do podataka o naseljima, kvartovima, značajnijim objektima koja su nepristupačna za prilaz ili pristup vatrogasnim vozilima.

Svi gradovi/općine i naseljena mjesta na području ŽZH su dobro prometno povezana i pristupačna za vatrogasna vozila. Najveći problem predstavlja velika udaljenost pojedinih naselja od sjedišta vatrogasnih društava, te vatrogasci nisu u mogućnosti pravovremeno intervenirati.

Svi veći i značajniji gospodarski subjekti su za svoje objekte predvidjeli odgovarajuće vatrogasne pristupe i prilaze, kao i odgovarajuće površine za rad sa vatrogasnom tehnikom.

1.20. Pregled naselja, kvartova, ulica ili značajnih građevina u kojima nema dovoljno sredstava za gašenje požara

Iz Procjena ugroženosti od požara općina i gradova, došlo se do podataka o naseljima, kvartovima, značajnijim objektima u kojima nema dovoljno sredstava za gašenje požara;

Na području **općine Grude** nema dovoljno instaliranih vanjskih hidranata. Stanje u javnim objektima i mjestima okupljanja većeg broja osoba također nije na zadovoljavajućoj razini glede opremljenosti sa hidrantima i aparatima za početno gašenje požara. Svi veći i značajniji gospodarski subjekti imaju odgovarajuću opremu kako je predviđeno u projektnoj dokumentaciji.

Grad Ljubuški

Na području cijelog Grada (osim gospodarskih društava koji su za svoje potrebe osigurali dovoljno sredstava za gašenje početnih požara i velikih stambenih objekata koji su novogradnja - zgrada), nema dovoljno sredstava za gašenje požara.

Sljedeća naselja u **općini Posušje** nemaju vodu za gašenje požara većim dijelom godine, a posebno u sušnom ljetnom razdoblju, ako izuzmemo čatrnjske kapacitete, to su:

1. Sutina
2. Poklečani
3. Zagorje
4. VIR
5. Podbila i
6. Zavelim

U **Širokom Brijegu** naselja, kvartovi, ulice i zgrade uglavnom nemaju sredstava za gašenje početnih požara, dok značajnije građevine i poduzeća imaju sredstava za početno gašenje požara i izgrađenu hidrantsku mrežu.

1.21. Pregled sustava telefonske i radio veze upotrebljivih prilikom gašenja požara

JP „HT“ d.o.o. Mostar korisnicima na području Županije pruža širok raspon telekomunikacijskih usluga koje su povezane s fiksnom mrežom. Sve telefonske centrale su

povezane svjetlovodnim sustavima, za čije je realiziranje izgrađena kompletna svjetlovodna infrastruktura i osigurani zaštitni spojni putovi na svim trasama gdje je to bilo moguće.

Na području Županije pored mreže „HT Eronet“ uspostavljena je mobilna mreža i još tri operatera u BiH („BH Telecom“, Novotel i „M-Tel“).

Izravna komunikacija s profesionalnom vatrogasnom postrojbom je na broj 123 ili posredno preko operativnog centra civilne zaštite na broj 121

PROFESIONALNA VATROGASN POSTROJBA GRUDE	
Svemirko Mikulić	063/328-500
Tomislav Leko	063/701-777
PROFESIONALNA VATROGASN POSTROJBA ŠIROKI BRIJEG	
Dario Čuljak	063/368-322
PROFESIONALNA VATROGASN POSTROJBA POSUŠJE	
Dežurni telefon	039/681-123
Mario Čutura	063/ 375-579
PROFESIONALNA VATROGASN POSTROJBA LJUBUŠKI	
Dežurni telefon	039/831-826
Milan Tolić	063/688-713

1. <i>Vatrogasci</i>	<i>123</i>
2. <i>Policija</i>	<i>122</i>
3. <i>Operativni centar civilne zaštite</i>	<i>121</i>

1.22. Pregled operativnih centara civilne zaštite i profesionalnih vatrogasnih postrojbi koji se koriste u slučaju nastanka požara

Tablica 1.22. Pregled operativnih centara civilne zaštite i profesionalnih vatrogasnih postrojbi

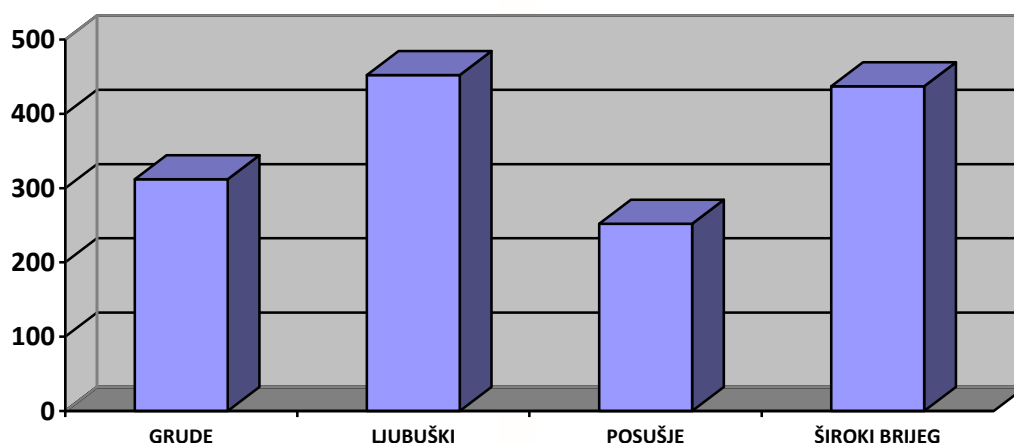
OC	Lokacija	telefon	Pokrivenost rada
Operativni centar CZ ŽZH	Grude	121	od 00 do 24,00
PVP Grude		123, 063 328 500	od 00 do 24,00
Operativni centar CZ	Ljubuški	121	od 08 do 16,00
OC PVP Ljubuški		123, 039 831-826*	od 00,00 -24,00
Operativni centar CZ	Posušje	121, 039 681 985	od 08 do 16,00
OC PVP Posušje		123	od 00 do 24,00
Operativni centar CZ	Široki Brijeg	121, 706-952 i 706-964	od 07 do 22,00
OC PVP Široki Brijeg		123, 703-086	od 00 do 24,00

*privatni brojevi dežurnih vatrogasaca/koji se dostavljaju u PVP i nadležnu PU.

1.23. Podaci o broju i vrsti požara u protekle tri godine (2022.-2024.)

Tablica 1.23. Pregled broja požara koji su nastajali u protekle tri godine po gradovima/općinama

Godina	GRUDE	LJUBUŠKI	POSUŠJE	ŠIROKI BRIJEG	Ukupno:
2022.	163	215	149	182	709
2023.	46	113	33	98	290
2024.	103	124	70	157	454
Ukupno:	312	452	252	437	1.453
					100 %

Grafikon 10. Pregled broja požara u ŽZH, period 2022.-2024.

Na poslovnim objektima je najčešće uzrok požara bio tehničke prirode (kvar na uređaju, dijelu postrojenja, instalaciji), dok je rijedak slučaj bila namjerna paljevina.

Na stambenim objektima (kuće, stanovi, vikendice...), zatim kioscima te pomoćnim objektima (štale, ostave, garaže, sušnice i dr.), najveći broj požara je izazvan nepažnjom, neodržavanjem instalacija i uređaja, nepažnjom u radu sa električnim trošilima u domaćinstvu, često zapaljenje dimnjaka i sl.

Požari na otvorenim prostorima (šume, voćnjaci, vinogradi, pašnjaci, nisko raslinje i sl.), najčešće su izazvani nepažnjom otvorenim plamenom.

A) STRUČNA OBRADA PODATAKA

2.1. Izgrađenost i povezanost naselja, gradova, zona, te šumskih površina glede uvjeta za širenje požara

Županija Zapadnohercegovačka se svojim smještajem u području regije Hercegovine, uz granicu s RH, nalazi na povijesno najpovoljnijem pravcu komunikacije od Dalmacije prema Mostaru i dalje prema središnjoj Bosni. Sjedište ŽZH Grad Široki Brijeg, zajedno s preostala dva općinska centra, Posušjem, Grudama i Gradom Ljubuški, formirali su se povijesno gledajući duž glavnih trgovačkih putova, na nižim područjima, gdje su reljefne karakteristike bile povoljnije za kretanje. Ostala se pak naselja formiraju u dolcima i poljima uz vrjednije obradive površine ili u brdskim područjima viših nadmorskih visina. Naselja na području ŽZH možemo podijeliti u tri glavna tipa temeljem njihove geneze i prostorne strukture:

- linearna naselja uz rubove prometnica, često s jedne strane uz rub brdskog područja, odnosno uz rub polja, dakle u kontaktnoj zoni krških predjela i obradivih poljoprivrednih površina;
- druga su polu zbijena naselja koja ne posjeduju velike okućnice i gravitiraju poljoprivrednim posjedima, a karakterizira ih prisutnost manjeg broja društvenih sadržaja;
- treća su raštrkana naselja koja karakteriziraju razbacana kućanstva unutar pripadajućeg mu poljoprivrednog područja.

U ovakvim naseljima su stambene zgrade pretežno prizemnice ili P+1, a smještene su kao samostojeći objekti na vlastitoj građevinskoj parceli, te udaljeni od ostalih susjednih građevina tako da se požar ne može prenijeti na susjednu građevinu.

Najveća koncentracija stanovništva je u naseljenim mjestima od 2.000 do 5.000 stanovnika, a takvih na području Županije ima 11. U općini Grude tri, gradu Ljubuškom četiri, općini Posušje i gradu Širokom Brijegu po dva naseljena mjesta, te uži gradski centar Široki Brijeg s preko 5.000 stanovnika.

Naselja gradskog tipa ispresijecana su prometnicama, čime su područja gradnje razbijena u manje prostorne komplekse četvrti, omeđene ulicama i trgovima koji su također i u funkciji sprečavanja prijenosa požara na širi građevinski prostor. Udaljenosti između građevina koje dijele ulični koridori dostatne su za sprečavanje prijenosa požara toplinskim zračenjem i plamenom, kao i prijenosom požara letom iskri i ugaraka, pošto se za vanjske fasade i krovne pokrove građevina u zonama gušće gradnje koriste nezapaljivi materijali.

Povezivanje centara unutar ŽZH i susjednih općinskih centara vrši se mrežom magistralnih, regionalnih i lokalnih cesta.

Zakon o Cestama Federacije BiH Javne ceste razvrstavaju na:

- AC – autoceste (u nadležnosti Javnog poduzeća "Autoceste Federacije BiH");
- BC – brze ceste (u nadležnosti Javnog poduzeća "Autoceste Federacije BiH");
- MC – magistralne ceste (u nadležnosti Javnog poduzeća "Ceste Federacije BiH");
- RC – regionalne ceste (u nadležnosti županijske uprave za ceste);
- LC – lokalne ceste (u nadležnosti općina i gradova).

Autocesta na Koridoru Vc dionica Bijača-Zvirovići, prolazi Županijom u duljini cca 8 km, od kojih je trenutno 4 km u fazi građenja. Na području ŽZH planirano je i izgrađeno čvorište, i to čvorište Zvirići, te granični prijelaz Bijača. Autocesta je projektirana s dva kolnika odvojena razdjelnim pojansom.

Županijom Zapadnohercegovačkom prolazi 176,973 km magistralnih cesta, 161,48 km regionalnih cesta i cca 450 km lokalnih cesta.

Povezanost naselja na području ŽZH je dobra i to asfaltiranim prometnicama dovoljne širine (šire od 3-5 metara) i odgovarajuće nosivosti za pristup vatrogasnih vozila do gotovo svih građevinskih objekata. Iznimku čine zaselci do kojih je slabija cestovna povezanost (uski brdski neasfaltirani i putovi), a zbog nepovoljne konfiguracije terena često nema mogućnosti osiguranja kraćih putova povezivanja između zaselaka (dovoljne nosivosti i širine za prolaz vatrogasnih vozila), čime se usporavanju vatrogasne intervencije.

Iz ovih razloga, vatrogasna postrojba PVP ili DVD-a mora preći dulji put do mjesta požara (npr. naselje Kašće udaljenom od središta grada 20,7 km u Ljubuškom, naselja Rasno, Crne Lokve područje djelovanja PVP Široki Brijeg, udaljenim od središta grada 17-25 km itd.) vrijeme intervencije je preko 15 minuta. Ali, u posljednjih 4-5 godine formirano je šest dobrovoljnih vatrogasnih društava na razini ŽZH, tako da ih je sada devet i od velike pomoći su PVP-ovima, tako da je i vrijeme intervencije skraćeno.

Širenje požara s poljoprivrednih površina na šumske moguće je u periodu ljetnih žetelačkih radova, nakon spaljivanja biljnog otpada, te u proljetnim mjesecima kada se priprema zemljište za obradu i obavlja spaljivanje njiva radi uništavanja poljskih štetnika, što može rezultirati prenošenjem požara na susjedne površine pa i na šumska područja. U ostalom periodu godine nema posebne opasnosti za širenje požara s poljoprivrednih površina na druge površine i građevine uz njih.

Što se tiče širenja požara sa šumskih površina, isto je moguće u proljetnom sušnom razdoblju u brdskim predjelima Županije i to u pravilu prizemnog šumskog požara kod kojeg gori suha trava i lišće. Pogodne površine za prijenos požara su zapuštena zemljišta uz šumska područja, obrasla u korov i visoku travu.

2.2. Izgrađenost prometnica za akciju gašenja požara

Na cijelom području ŽZH dobra je izgrađenost prometnica za potrebe akcija gašenja požara. Prometnice su dovoljne širine da se vatrogasna vozila po njima mogu slobodno kretati.

Širina kolnika magistralnih cesta je 6,0 -7,0 m, regionalnih do 5,0 m, a lokalne imaju širinu kolnika od 2,5-5,0 m.

Isto tako u većini naselja nema kvartova, ulica, odnosno značajnijih građevina nepristupačnih za prilaz vatrogasnim vozilima, s obzirom na postojeće širine i nosivost, odnosno radijuse zakrivljenosti prilaznih putova.

U gradskom, tj. užem urbanom dijelu Posušja ceste su dvosmjerne. U glavnoj gradskoj ulici fra Grge Martića koja je jednosmjerna dozvoljeno je parkiranje osobnih vozila, tako da je slobodna samo jedna prometna traka za promet vozila, pa tako i vatrogasnih vozila. U zimskim uvjetima, radi veličina snježnih nanosa, parkiranih vozila te, ako se uzme u obzir i konfiguracija terena može se utvrditi da su svi kvartovi u gradskoj zoni Posušja, pristupačni za pristup vatrogasnim vozilima.

U ostalim općinskim i gradskim centrima na području ŽZH, problemi su u ulicama s jednosmjernim prometom, gdje se jedan kolnički trak koristi za parkiranje vozila. Ovim načinom se sužava prohodnost prometnice ponekad i na širinu ispod 3 m, što je potreban minimum za prolaz vatrogasnih vozila.

Svi veći i značajniji gospodarski subjekti na području ŽZH, za svoje objekte su predvidjeli odgovarajuće vatrogasne pristupe i prilaze, kao i površine za operativni rad vatrogasnom tehnikom.

2.3. Učinkovitost izgrađene hidrantske mreže za gašenje požara

Vanjska hidrantska mreža na području ŽZH izvedena je najvećim dijelom nadzemnim hidrantima. Većina naselja je bez izvedenih hidrantskih mreža, pa se u njima u slučaju većeg požara potrebne količine vode mora osiguravati vatrogasnim vozilima, jer nije moguće nadopunjavanje vozila vodom iz hidrantske mreže.

Grude
Na području općine Grude nema dovoljno instaliranih vanjskih hidranata. Stanje u javnim objektima i mjestima okupljanja većeg broja osoba također nije na zadovoljavajućoj razini glede opremljenosti sa hidrantima.
Ljubuški
Na području grada Ljubuskog (osim gospodarskih društava koji su za svoje potrebe osigurali dovoljno sredstava za gašenje početnih požara), nema dovoljno hidranata.
Posušje
Naselja u općini Posušje koja nemaju vodu za gašenje požara većim dijelom godine, a posebno u sušnom ljetnom razdoblju ,ako izuzmemo čatrnjske kapacitete: Sutina, Poklečani, Zagorje, Vir, Podbila i Zavelim.
Široki Brijeg
Na području grada Širokog Brijega nema dovoljno instaliranih vanjskih hidranata. Većina naselja, kvartova, ulica i zgrade nemaju nikakvih sredstava za gašenje početnih požara.

Postojeća hidrantska mreža nije dovoljna, i ukazuje se potreba za izvođenjem iste u svim naseljenim mjestima, a koju je potrebno uskladiti sa važećim Pravilnikom o tehničkim normativima za vanjsku i unutarnju hidrantsku mrežu za gašenje požara („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 87/11). U cilju poboljšanja funkcionalnosti hidrantske mreže i prevencije početnog gašenja i širenja požara preporučuje se:

- izrada hidrantske mreže na prostorima gdje još ne postoji;
- postojeće hidrante koji ne udovoljavaju propisima i pravilima tehničke prakse, odnosno važećeg Pravilnika o tehničkim normativima za vanjsku i unutarnju hidrantsku mrežu za gašenje požara, sanirati i dovesti u ispravno stanje;
- obilježiti sve hidrante propisanim oznakama;
- ažurirati grafički pregled hidranata na terenu, tj. mapu hidrantske mreže;
- postojeću hidrantsku mrežu redovito održavati i ispitivati;
- cisterne i spremnike po naseljenim mjestima redovito čistiti, puniti vodom i u slučaju nužde koristiti kao izvore za snabdijevanje vodom;
- izvedbom nove vodovodne mreže obvezno izvesti i potreban broj hidranata;

2.4. Opasnost od nastajanja požara u građevinama gdje boravi veći broj osoba, industrijskim, skladišnim i drugim opasnim građevinama i lokacijama, odnosno zonama

Građevine u kojima se okuplja veći broj osoba

Na području ŽZH veći je broj građevina u kojima povremeno ili stalno boravi veći broj osoba, u kojima se uslijed požara može pojaviti panika ili može biti ugrožen veći broj osoba. Opasnosti za nastajanje požara u tim građevinama proizlaze iz djelatnosti koje se obavljaju, a prilikom kojih se koristi električna energija ili toplinska energija koja može uzrokovati požar. Vjerojatnosti za nastajanje požara u takvim građevinama povećavaju se s povećanjem broja osoba u njima, te se u takvim uvjetima moraju poduzeti dodatne preventivne mjere. Preventivne mjere koje treba poduzimati mogu se podijeliti u dvije grupe i to: Preventivni pregled uređaja i prostora u građevinama prije održavanja manifestacija u njima (nogometni stadioni, sportske dvorane, kino dvorane), ili češći pregledi ispravnosti uređaja i opreme u građevinama gdje kontinuirano boravi veći broj osoba (zdravstvene ustanove i domovi umirovljenika, te škole i slične ustanove).

Vatrogasno dežurstvo za vrijeme održavanja manifestacija kada se okuplja veći broj osoba u prostorima ili na cijelom prostoru građevine, te provođenje vatrogasnih vježbi na objektima gdje stalno boravi veći broj osoba.

Ustanove u kojima borave slabo pokretne ili nepokretne osobe na području Županije, u kojima se prilikom vatrogasne intervencije mora posebnu pozornost pridati evakuaciji osoba zbog njihove ugroženosti produktima gorenja, a to su: Starački dom Ljubuški, Dom za stare i nemoćne „Sveti Josip radnik“, Starački dom Grubišić u Šipovači (kapacitete za 20 štićenika pokretnih i nepokretnih) Starački dom u Grudama i Starački dom u Širokom Brijegu (Trn).

U ostalim građevinama u kojima se okuplja veći broj ljudi ne okupljaju se osobe slabe pokretljivosti ili nepokretne osobe, te se u slučaju požara osobe mogu same evakuirati iz ugrožene građevine na siguran prostor.

U pojedinim građevinama u kojima se povremeno okuplja veći broj osoba za vrijeme priredbi potrebno je organizirati vatrogasno dežurstvo s vatrogasnim vozilima i vatrogascima, tako da se svaki mogući požar koji bi mogao izazvati paniku zbog dima ugasi u svom početku i time spriječi zadimljenje prostora. Građevine u kojima bi se u vrijeme pojedinih manifestacija mogao okupiti veći broj osoba, te se u tim slučajevima treba predvidjeti vatrogasno dežurstvo su npr.: Športska dvorana u Grudama, Gradska športska dvorana Ljubuški, Gradska športska dvorana „Pecara“ (Široki Brijeg), Nogometni stadion „Pecara“ u Širokom Brijegu, Nogometni stadion „Mokri Dolac“ u Posušju.

Građevine u kojima se drže veće količine zapaljivih i opasnih tvari

Na području ŽZH veći je broj građevina u kojima se uskladištavaju zapaljive, eksplozivne, plinovite ili druge opasne tvari, koje mogu biti ugrožene požarom ili mogu uzrokovati požar (eksploziju), nabrojane u poglavlju A točka 1.6. Požar ili eksplozija može nastati kod nepravilnog rukovanja s tim tvarima ili uslijed kvara na uređajima i opremi, koja je u neposrednoj blizini opasnih tvari. Posebnu pozornost prilikom požara na tim građevinama mora se pridati zaštiti vatrogasaca glede odabira potrebnog sredstva za gašenje te zaštitne odore i uređaja koje treba koristiti u vatrogasnoj intervenciji

Naftni derivati i druge zapaljive tekućine

U ŽZH najzastupljenije zapaljive tekućine su naftni derivati (nabrojane u poglavlju A točka 1.11.). Za gašenje požara naftnih derivata i drugih zapaljivih tekućina vatrogasna postrojba mora na intervenciju izići s vatrogasnim vozilom koje ima mogućnost proizvoditi srednje tešku ili iznimno tešku pjenu za gašenje. Ovo znači da vatrogasna postrojba kada izlazi na požar objekta u kojem se drže naftni derivati mora izlaziti s vozilom koje ima rezervoar s pjenilom i međumješalicu pjenila i vode, te uređaje za proizvodnju pjene (mlaznice 200 ili 400 l/min, topovi za pjenu).

Zapaljivi plin

Za gašenje požara na prostorima gdje je prisutna eksplozivna atmosfera plina sa zrakom ili se može očekivati prisutnost eksplozivne atmosfere, nužno je da vatrogasna postrojba na mjestu intervencije utvrdi eksplozimetrom koje su koncentracije plina u zraku. Ako su one oko donje granice eksplozivnosti, prilikom gašenja potrebna je posebna pozornost, te zabrana ulaska vatrogasnih vozila u ugrožen prostor. Pomoću raspršenog mlaza ili prisilnom ventilacijom mora se nastojati razrijediti eksplozivnu atmosferu da bi se moglo započeti s vatrogasnom intervencijom

Otrovne tvari

Za gašenje požara na mjestima gdje se nalaze otrovne opasne tvari kao što su klor i amonijak, potrebna je stručna pomoć osoblja koji neposredno rade s tim tvarima, kako bi se izbjegle neželjene posljedice u vatrogasnoj intervenciji za same vatrogasce. U gašenju požara klora ili amonijaka kao sredstva za gašenje koriste se raspršena voda i prah uz uporabu uređaja za zaštitu dišnih puteva (maske) s odgovarajućim filterima

Eksplozivne tvari

Eksplozivne materije se masovnije ne koriste na području ŽZH, osim u kamenolomima i rudniku Boksita, što je pod stalnim stručnim nadzorom i ne predstavlja nikakvu opasnost u širem smislu s gledišta nastanka i širenja požara. Vlasnici skladišta gospodarskog eksploziva (u manjim količinama) su: Rudnici boksita d.o.o. Posušje – skladište eksploziva u Studenim Vrilima, te KTM BRINA d.o.o. Posušje – skladište eksploziva u Vinjanima, skladište eksploziva Geomib d. o. o. u Ljubuškom, KIWI-Šport d.o.o.

Za gašenje požara u prostorima gdje se skladište eksplozivi za gospodarsku uporabu potrebno je voditi brigu da ova vrsta eksploziva može u masi eksplodirati. S tim u svezi gašenje požara skladišta u kome se nalaze eksplozivne tvari zbog sigurnosti gasitelja treba se obavljati uz pomoć stručne osobe koja neposredno radi na skladištenju eksplozivnih tvari, kako bi se izbjegle neželjene posljedice u vatrogasnoj intervenciji za same vatrogasce.

2.5. Opasnost od nastajanja požara u određenim šumskim i poljoprivrednim područjima

Struktura korištenja zemljišta na području ŽZH, prema podacima Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za 2020. godinu u postocima iznosi; poljoprivredno zemljište (37 %), šume (42%), ostalo (21 %).

U cilju protupožarne preventive i gašenja požara izrađen je Plan zaštite šuma od požara u skladu sa Zakonom o šumama Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 8/13, 11/17, 6/20 i 19/22) i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 65/09 i 77/25).

Prikaz stupnjeva ugroženosti od požara po rejonima

Rajon	Stupanj opasnosti	
	I	II
Grude	41,6 ha	4.140,8 ha
Ljubuški	512,2 ha	3.716,4 ha
Posušje	617,3 ha	27.501,3 ha
Široki Brijeg	453,2 ha	13.169,2 ha
Ukupno:	1.624,3 ha	48.527,7ha

PODRUČJA VRLO VELIKE OPASNOSTI – I. stupanj (Šumske kulture jele, bijelog bora, crnog bora ukupne površine 1.624,3 ha)

PODRUČJE VELIKE OPASNOSTI – II. stupanj (Sve ostale površine šuma i šumskih zemljišta ukupne površine 48.527,7 ha)

Planom zaštite šuma od požara poduzete su slijedeće mjere:

- Za sve državne šume i šumska zemljišta izvršena je procjena opasnosti od požara;
- Uspostavlja se požarničko-čuvarska i dojavna služba;
- Uspostavlja se motrilačka služba
- Osigurava se i osposobljava interventna skupina radnika;
- Uspostavlja se i održava šumski red;
- U cilju edukacije pučanstva provode se promidžbene aktivnosti;
- Utvrđuju se nadležnosti i obveze kod dojava i gašenja požara.

Područje Županije Zapadnohercegovačke je podijeljeno na 14 čuvarskih rejonu u svrhu čuvanja šuma, a na svakom rajonu je postavljen čuvar šuma.

U periodu povećane opasnosti od požara na području Oštrc-Tribistovo, općina Posušje, uspostavlja se motrilačko-dojavna služba zbog velike površine šumskih (borovih) kultura na tom području (Lugarski rajon Tribistovo).

INTERVENTNA GRUPA

Formiranje i osposobljavanje interventne grupe podrazumijeva obuku šumskih radnika i opremanje potrebnom opremom za sječu stabala i izradbu protupožarnih prosjeka, a u svrhu izgradnje protupožarnih prosjeka za zaustavljanje daljnjeg širenja požara.

“Šumsko-gospodarsko društvo ŽZH” d.o.o. Posušje će putem ugovora osigurati interventnu skupinu za izradu prosjeka, a nalog za djelovanje interventne grupe izdaje ravnatelj “Šumsko-gospodarskog društva ŽZH” d. o. o. Posušje na zahtjev zapovjednika na terenu.

Kako je poljoprivredna površina dominantna na području ŽZH, na njima se u proljetnom periodu mogu očekivati požari koje izazivaju vlasnici poljoprivrednog zemljišta ili slučajni prolaznici (paljenje suhe trave, spaljivanje njiva radi uništavanja nametnika). Ovi požari uglavnom ne šire se velikom brzinom te ne stvaraju veliku materijalnu štetu, ali je problem na rubnim područjima između poljoprivrednog i šumskog zemljišta gdje se požari s poljoprivrednog mogu prošiti na šumsko zemljište.

2.6. Opasnost pri transportu i prijevozu opasnih tvari i određivanje područja na kojima se takva opasnost očekuje

Zapaljive tekućine – motorna goriva u tranzitu, prevoze se preko područja ŽZH (skoro svim cestovnim pravcima) svakodnevno. Ovi transporti se trebaju odvijati sukladno Zakonu o prometu i transportu zapaljivih tekućina.

Svako vozilo kojim se prevoze opasne tvari mora imati opremu za zaštitu od tih tvari, a sukladno Europskom sporazumu o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR).

2.6.1 Vrste opasnih tvari i načini ugrožavanja

<i>Vrsta opasnih tvari</i>	<i>Način ugrožavanja</i>	<i>Klasa po ADR-u</i>
aluminijev fosfid (otrov I. skupine otrovnosti)	akutno i kronično trovanje	6
amonijak (bezvodni)	akutno trovanje parama, korozivni učinak, eksplozija	2
bezolovni motorni benzin	snažan požar, narkotično djelovanje	3
dizel gorivo	eksplozija, trovanje produktima požara	3
dušična (nitrarna) kiselina	akutno i kancerogeno trovanje dušikovim oksidima u požaru, korozivni učinak	8
Eksplozivi	eksplozija, korozivni učinak	1
Kisik	ubrzani metabolizam, akutno trovanje	2
Kerozin	narkotično djelovanje, trovanje produktima požara	3
loživa ulja	eksplozija, trovanje produktima požara	3
Mazut	eksplozija, trovanje produktima požara, fotokemijski učinak	3
natrijev peroksid	ubrzani metabolizam, kronično trovanje	5
pesticidi	kancerogeni, akutni i otrovni produkti požara, alergeni	6
razne kiseline	akutno i kancerogeno trovanje u požaru, korozivni učinak	8
UNP	eksplozija ili požar, narkotično djelovanje	2

2.6.2. Područja djelovanja vatrogasnih postrojbi u slučaju akcidenta s opasnim tvarima

Opasnost pri transportu naftnih derivata očekuje se na magistralnim i regionalnim cestama, za potrebe opskrbe gorivom benzinskih postaja i skladišta. Pored navedenog, za potrebe pojedinih korisnika obavlja se transport ukapljenog naftnog plina, klora, amonijaka, tekućeg kisika, a za potrebe obavljanja gospodarske djelatnosti u kamenolomima i prijevoz privrednog eksploziva u skladišta, te iz skladišta prema radilištima odnosno kamenolomima.

Područja na kojima se može očekivati opasnost od požara ili eksplozije su mjesta istovara ili utovara opasnih tvari u prijevozna sredstva (skladišta eksploziva, naftnih derivata i drugih opasnih tvari) ili iz prijevoznih sredstava na mjesta potrošnje ili uskladištenja za potrošnju (benzinske postaje, peradarske farme, kotlovnice raznih pravnih subjekata i sl.).

2.7. Opasnost na instalacijama za distribuciju električne energije

2.7.1. Distribucija električne energije

Na elektroenergetskim postrojenjima u distribuciji električne energije izvori su opasnosti sljedeći: dalekovodi, transformatori, visokonaponski uređaji, elektromotori, kompresorska postrojenja, akumulatorska postrojenja i ljudska nepažnja.

Dalekovodi

Dalekovodi mogu uzrokovati požare na raslinju na trasama gdje dalekovodi prolaze. Požari mogu nastati zbog iskrenja koje nastaje zbog kratkog spoja, preopterećenja na električnoj mreži te zbog prekida vodiča na dalekovodima radi kvara ili elementarnih nepogoda. Potrebno je redovito održavati zaštitne uređaje na dalekovodima kao i održavati trase dalekovoda, tj. održavati raslinje ispod trase dalekovoda tako da se u slučaju kvara i iskrenja ne može dogoditi požar na raslinju na trasi dalekovoda.

Transformatori

Zbog veće količine ulja koje se nalazi u transformatoru postoji mogućnost nastanka požara radi nepravilnog rada transformatora, proboja izolacije, neispravne zaštite, neredovitog održavanja i kontrole. Količina ulja u transformatoru ovisi o snazi i vrsti transformatora. Protupožarne uređaje transformatora treba kontrolirati i održavati prema Tehničkim propisima za specijalnu zaštitu elektroenergetskih postrojenja, uputama i pravilnicima za održavanje

Visokonaponski uređaji

U postrojenju postoji cijeli niz uređaja kod kojih postoji mogućnost nastanka požara radi nepravilnog rada, proboja izolacije, neispravne zaštite, atmosferskih neprilika, nepravilnog rukovanja i održavanja. U nekim uređajima (sklopke, mjerni transformatori, strujni transformatori) postoje manje količine ulja te postoji mogućnost zapaljenja istog. Kako bi se spriječilo eventualno nastajanje požara potrebno je kontrolirati rad uređaja, a posebnu pozornost posvetiti rukovanju uređajima.

Elektromotori

Elektromotori kao izvor opasnosti od požara mogu biti radi preopterećenja, nepravilnog održavanja, neispravne zaštite, proboja izolacije i ostalog. Radi toga potrebno je obratiti pozornost održavanju i kontroli elektromotora.

Kompresorska postrojenja

U kompresorskom postrojenju postoji mogućnost nastanka eksplozije koja je često popraćena požarom. Do eksplozije dolazi radi neispravnih kontaktnih manometara, propusnih i sigurnosnih ventila. Zbog toga je potrebno obratiti pozornost kontroli i održavanju kompresorskog postrojenja.

Akumulatorska postrojenja

Prilikom rada akumulatora, posebice prilikom punjenja dolazi do razlaganja elektrolita i do razvijanja plina koji s okolnim zrakom tvori eksplozivnu smjesu. Do eksplozije i požara može doći pri unošenju otvorenog plamena, pušenja i unošenja užarenih predmeta. Zbog toga je potrebno obratiti pozornost kontroli i održavanju akumulatorskog postrojenja.

Ljudska nepažnja

Ljudski su čimbenici u postrojenju uvijek potencijalni izazivači kvarova praćenih požarom, ukoliko se ne pridržava pogonskih uputa i upozorenja te nepravilno rukuje postrojenjem. Posebne opasnosti mogu nastati prilikom većih i dužih poslova remonta, godišnjih pregleda uređaja itd.

2.7.2. Elektroenergetski sustav u ŽZH

Opasnost za nastajanje požara na elektroenergetskom sustavu ŽZH može se podijeliti na dva dijela, a to su pogoni za proizvodnju i pogoni za distribuciju električne energije.

U pogonima za proizvodnju električne energije u kojima se iskorištava hidro potencijal rijeke Tihaljine (HE "Peć Mlini"), slivovi rijeka Lištice i Ugrovače (HE "Mostarsko blato" i MHE „Buk“), opasnosti za nastajanje požara mogu se očekivati na energetskim postrojenjima visokog i niskog napona (transformatori, generatori, visokonaponska rasklopišta).

Distribuciju električne energije do potrošača obavlja distributer: JP „Elektroprivreda HZ HB“ d. d. Mostar –DP Jug.

Opasnosti za nastajanje požara mogu se očekivati na energetskim transformatorima svih naponskih nivoa, a pogotovo onih u transformatorskim stanicama gdje su instalirani transformatori većih snaga (TS 110/35 kV). U slučaju kvarova na transformatorima može doći i do zapaljenja transformatorskog ulja, čija količina ovisi o snazi transformatora (više snage - više ulja). S obzirom na prisutnost određenih mjera zaštite (prenaponska, nadstrujna, dozemna...), te s obzirom na mjesta i načine ugradnje, eventualni požar na energetskim transformatorima ne ugrožava susjedne građevine.

Intervencija vatrogasaca na elektroenergetskim građevinama mora biti uz suradnju odgovornih osoba distributera i prvenstveno sa sredstvima za gašenje požara klase B. Zapovjednici vatrogasnih postrojbi na području kojih se nalaze značajniji elektroenergetski objekti, a to su; PVP općine Grude (za TS 110/35/10 kV Grude), PVP grad Ljubuški (za TS 110/35/10 (20) Ljubuški), PVP općine Posušje (za TS 110/35/10 Posušje i TS 35/10 kV Blidinje), PVP Široki Brijeg (za TS 110/2 x 10/10 kV Š. Brijeg)

Prijenos električne energije na visokom naponu obavlja se pretežno zračnom mrežom (dalekovodi), naponima od 10 do 110 kV, ali županijskim područjem djelomično prolaze i dalekovodi 220 i 400 kV.

2.8. Opasnost koja proizlazi iz dotrajalosti građevina, tehnologija ili instalacija za razvod energenata

Opasnosti koje proizlaze iz dotrajalosti građevina vezane su u pravilu na stare i trošne građevine, gdje nastajanje požara proizlazi i iz uporabe električne energije. U vrijeme postavljanja električnih instalacija u takvim građevinama ista je koristila samo za rasvjetu i mali broj trošila, a s povećanjem broja električnih aparata porasla je i potrošnja, dok su presjeci kabela ostali isti. Zbog neprimjerene zaštite (krpani, predimenzionirani osigurači) u ovim slučajevima dolazi do zagrijavanja vodiča i zapaljenja njihove izolacije, te često zapaljenja i gorivih tvari u tavanskim dijelovima građevina.

Za kućanstva nema obveze periodičnih pregleda ispravnosti električnih instalacija, pa je velik broj ovih instalacija izvan kontrole, zašto su one i čest razlog za pojave požara.

Opasnosti koje proizlaze iz obavljanja pojedinih tehnoloških procesa prvenstveno su prisutne u onim tehnologijama gdje se radi sa zapaljivim tekućinama, eksplozivnim tvarima, otvorenim plamenom ili se obavlja transport energenata (opasne tvari, plin, električna energija...). Mjere zaštite na takvim mjestima osiguravaju se kroz primjenu građevinskih, tehničko-tehnoloških, organizacijskih i drugih mjera, međutim nadzor nad njihovom primjenom mora se pojačati učestalijim periodičkim pregledima i ispitivanjima, te kontrolama od strane inspeksijskih službi, pogotovo tamo gdje se potencijalno opasniji tehnološki procesi nalaze unutar zona stanovanja.

Gradnju potencijalno opasnih tehnoloških procesa mora se predviđati unutar posebnih gospodarskih zona, tj. izvan područja stambene gradnje, uz primjenu svih onih mjera kojima se opasnosti od požara na takvim tehnologijama smanjuju na minimum.

2.9. Opasnost iz razloga neizgrađenosti cesta ili njihove nedovoljne širine za gašenje požara vatrogasnim vozilima

Javne ceste koriste vatrogasne postrojbe za pristup nastalim požarima, eksplozijama i prometnim nesrećama gdje se traži njihova intervencija.

Magistralne i regionalne ceste na području ŽZH pokrivene su asfaltnim kolnikom propisane nosivosti koja omogućuje uporabu vatrogasnih vozila i tehnike s osovinskim pritiskom od 100 kN. Širina je kolnika magistralnih cesta 6,0 - 7,0 m, regionalnih cesta 5,00 m, a lokalne ceste širine 2,5 - 5,0 m, što omogućava prometovanje vatrogasnih vozila i tehnike.

Za vatrogasne pristupe mogu se koristiti površine:

- kolnika javnih prometnica,
- kolnika pristupnih putova do građevine,
- kolnika prolaza kroz građevinu,
- pločnika i trgova predviđenih za pješake,
- sve ostale površine na terenu čija nosivost omogućuje prolaz i rad vatrogasnih vozila.

Vatrogasni prilaz (ravni), ako se koristi za jednosmjerno kretanje vatrogasnih vozila, mora biti najmanje širine 3,00 m. Kada se vatrogasni prilaz koristi kao prolaz kroz građevinu, slobodan prolaz (profil) mora iznositi najmanje 3,00 x 4,00 m.

Širina površine planirane za operativni rad vatrogasnih vozila postavljenih paralelno s vanjskim zidovima građevine treba biti najmanje:

- 5,5 m za građevine visine do 40 m,
- 7,0 m za građevine visine iznad 40 m

Širina površine planirane za operativni rad vatrogasnih vozila postavljenih okomito na vanjski zid građevine treba biti najmanje 5,5 m, njena dužina minimalno 11 m, a udaljenost od zida najviše 1 m. Razmak površine za operativni rad vatrogasnih vozila, od podnožja građevine tj. od vanjskih zidova građevina, može iznositi najviše:

- 12 m za građevinu visine od 16 m
- 6 m za građevine više od 16 m.

Površina za operativni rad vatrogasnih vozila mora biti u jednoj ravlini s dopuštenim maksimalnim nagibom od 10% u bilo kojem smjeru površine.

ŽZH je pokrivena mrežom cestovnih prometnica (magistralnih, regionalnih, lokalnih, nerazvrstanih), a pristupi glavnim područjima naseljenosti, te industrijskim pogonima su zadovoljavajući, međutim pristupačnost do svih područja izgrađenosti za vatrogasna vozila nije zadovoljavajući.

Neizgrađenost vatrogasnih puteva, neodržavanje postojećih, nemogućnost prilaza određenim područjima naseljenosti iz više smjerova..., faktori su koji usporavaju vatrogasnu intervenciju, a kašnjenje u gašenju požara za posljedicu mogu imati: njegovo proširenje, potrebu za angažiranjem većih snaga u ljudstvu i tehnici kod gašenja, te veće materijalne štete.

Skraćivanjem vremena od dojava do početka gašenja mnogo se može pridonijeti smanjivanju šteta uzrokovanih požarom. Uz pravovremen odziv vatrogasaca na intervenciju i njihovu odgovarajuću tehničku opremljenost (izuzimajući okolnosti prometne preopterećenosti), faktor koji će utjecati na vrijeme dolaska do mjesta požara kvaliteta je cestovne infrastrukture. Međutim, za brzu vatrogasnu intervenciju nije dostatno osigurati samo cestovni prilaz do određene građevine, već ovisno o etažnosti građevine moraju se osigurati i odgovarajuće površine za operativni rad, koje trebaju omogućiti brzo postavljanje u funkciju vatrogasnih vozila te ostale tehnike. Dakle, nedovoljno pridavanje pozornosti izvedbi i osiguranju vatrogasnih pristupa može bitno umanjiti učinkovitost vatrogasaca u intervenciji. Vatrogasne pristupe, prilaze i površine za operativni rad vatrogasnih vozila, treba izvoditi sukladno Pravilniku o uvjetima za vatrogasne pristupe i prolaze za stambene i druge zgrade i objekte i za sve prostore koji se smatraju građevinama („Službene novine F BiH“, broj: 8/12).

2.10. Funkcionalnost sustava veza za opažanje i gašenje požara

2.10.1. Opis stanja

JP „HT“ d.o.o. Mostar korisnicima na području ŽZH pruža širok raspon telekomunikacijskih usluga koje su povezane s fiksnom mrežom. Sve telefonske centrale su povezane svjetlovodnim sustavima, za čije je realiziranje izgrađena kompletna svjetlovodna infrastruktura i osigurani zaštitni spojni putovi na svim trasama gdje je to bilo moguće.

Na području ŽZH pored mreže „HT Eronet“ uspostavljena je mobilna mreža i još tri operatera u BiH („BH Telecom“ i „M-tel“ i „Novotel“).

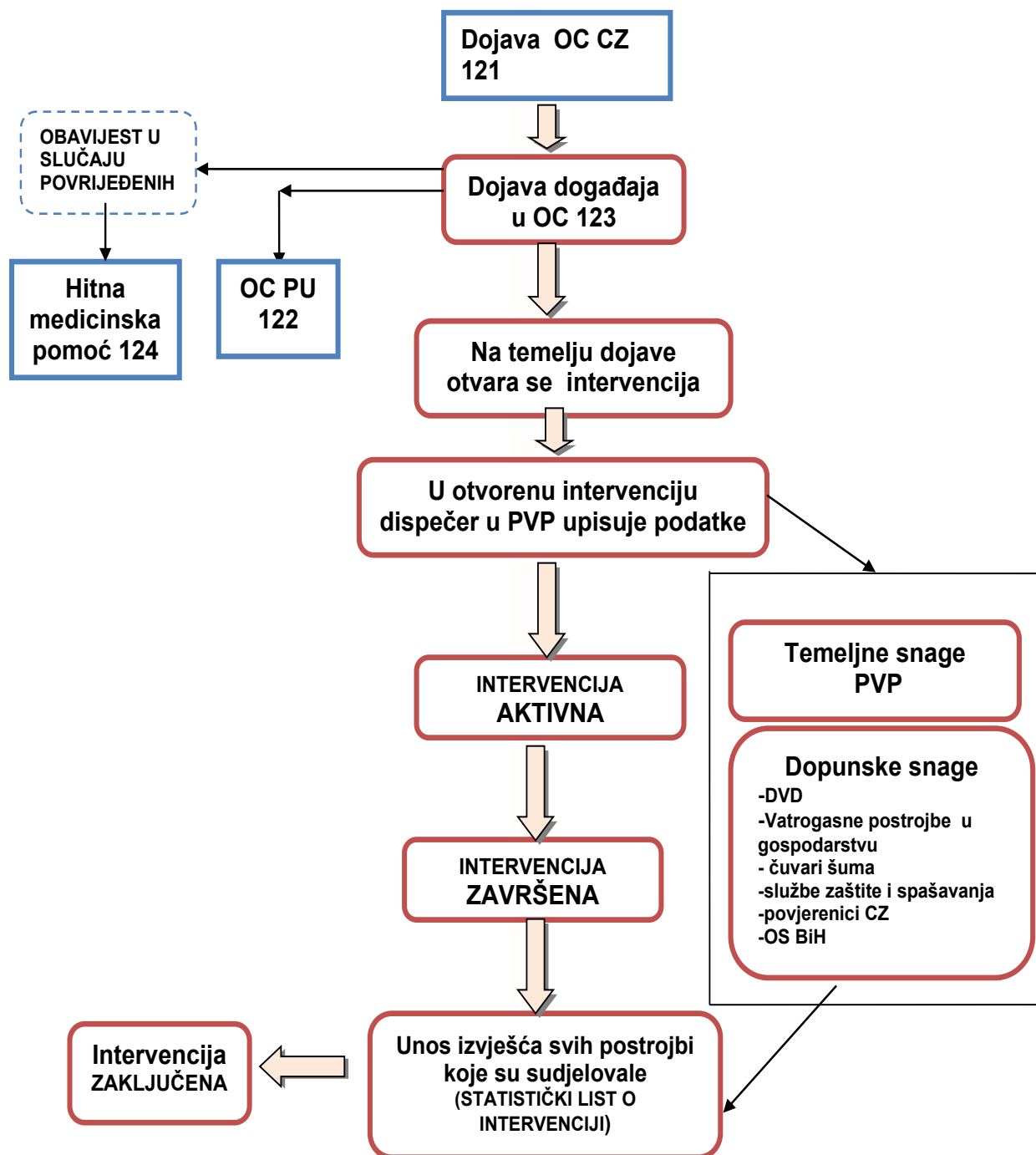
Profesionalne vatrogasne postrojbe imaju uspostavljen sustav radio veza na području Županije koje se mogu koristiti za dojavu požara, uzbunjivanje vatrogasaca, organiziranje akcije gašenja požara i druge intervencije.

Građani se obavještavaju o nastanku požara putem sredstava javnog informiranja.

Opis pregleda sustava telefonskih i radio veza uporabljivih kod gašenja požara nalazi se u poglavlju 1.21.

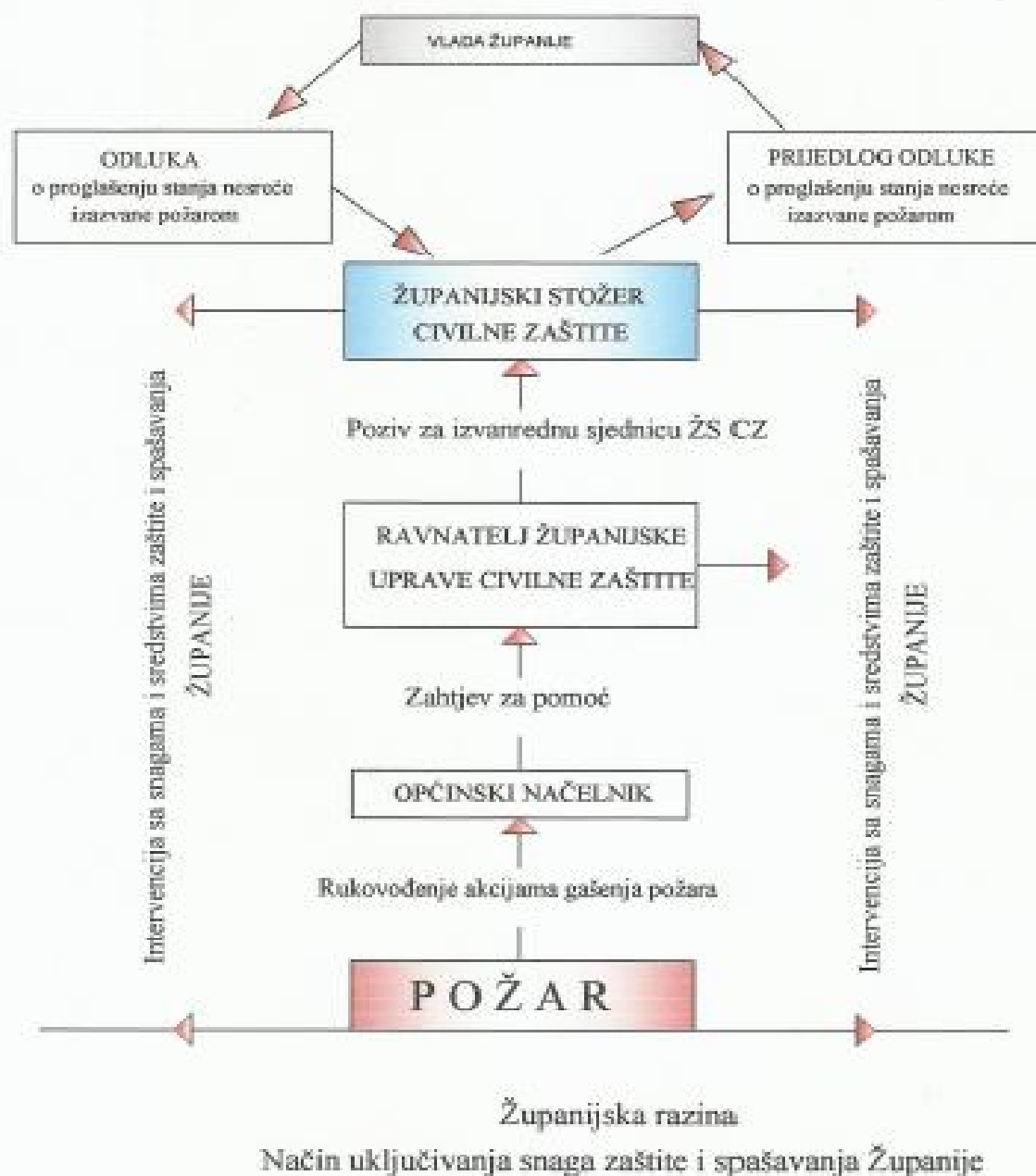
2.10.2. Uzbunjivanje u slučaju požara na otvorenom prostoru ili prometne nesreće

Izravna komunikacija s profesionalnom vatrogasnom postrojbom je na broj 123 ili posredno preko Operativnog centra civilne zaštite na broj 121.

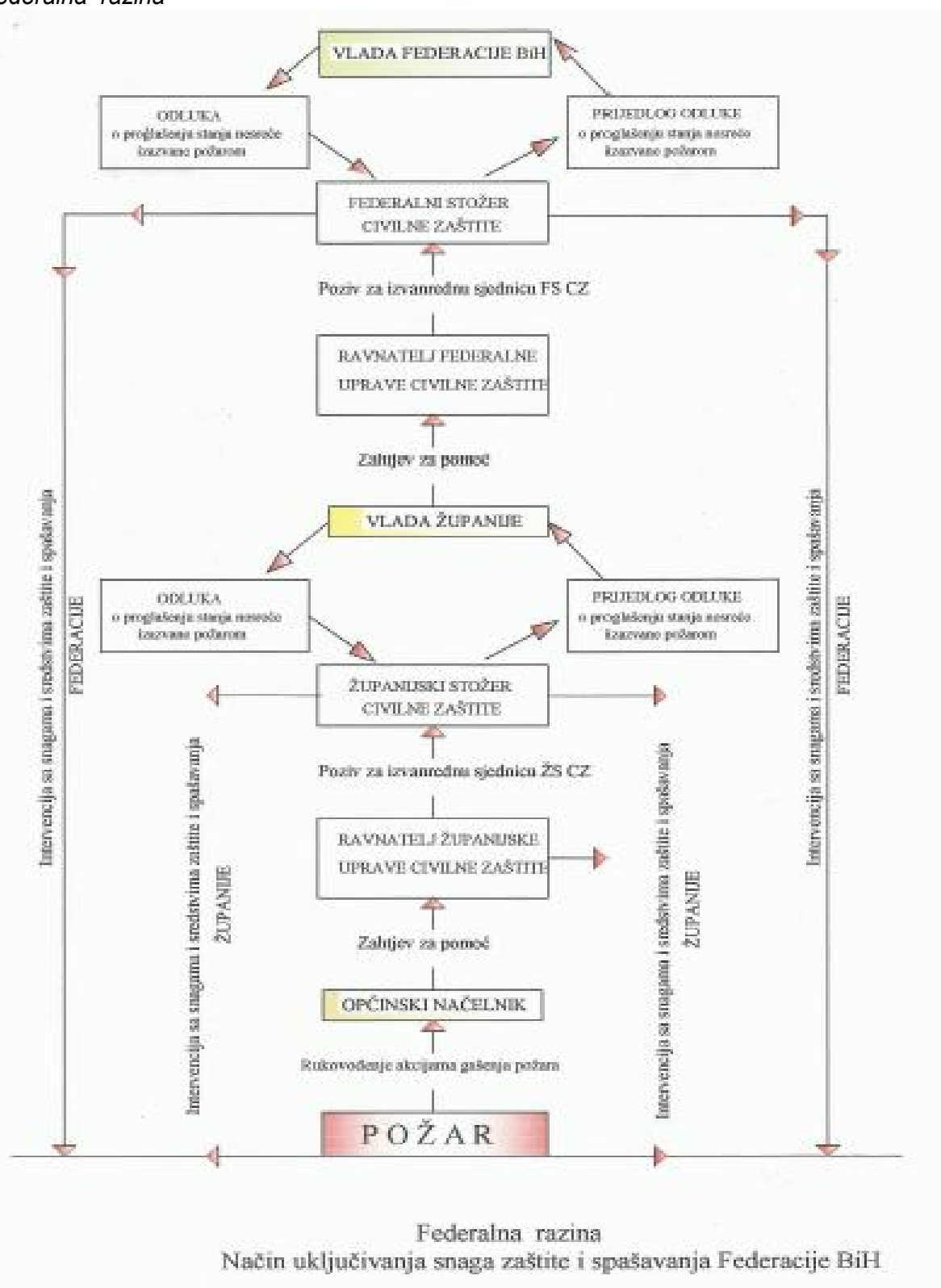

2.10.3. Način uključivanja snaga zaštite i spašavanja

Županijska razina

Federalna razina

2.11. Brojnost i osposobljenost pučanstva za gašenje požara

Temeljem Programa obuke zaposlenika u pravnim osobama, državnoj upravi i upravnim tijelima u oblasti zaštite od požara („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 59/10), predviđeno je osposobljavanje sljedećih osoba:

- zaposleni u pravnim osobama te zaposleni u državnoj upravi i u upravnim tijelima jedinica lokalne i županijske uprave.

Planom zaštite od požara gradova, odnosno, općina mogu se utvrditi kategorije pučanstva koje su obvezne proći osposobljavanje, a nisu obuhvaćene gore navedenim Programom.

Obveze osposobljavanja ne odnosi se na:

- osobe koje se profesionalno bave poslovima zaštite od požara
- osobe osposobljene za dobrovoljne vatrogasce.

Od obveze osposobljavanja mogu se izuzeti osobe mlađe od 15 godina i starije od 60 godina (muškarci), odnosno, 55 godina (žene).

2.12. Prijevoz snaga za gašenje požara

Potreba za prijevozom većeg broja gasitelja na požare može se očekivati samo na otvorenom prostoru, odnosno na prostoru šuma.

U dobrovoljnim i profesionalnim vatrogasnim postrojbama na području Županije ukupno je 13 navalnih vozila, 9 autocisterni, 6 kombi i 4 interventna vozila. Prosječna starost navalnih vozila je oko 35 godina. Vlada ŽZH je u 2018. godini za sve četiri profesionalne postrojbe nabavila po jedno interventno vozilo.

Na području ŽZH je ukupno 42 profesionalna i 123 dobrovoljna vatrogasca.

2.13. Djelotvornost zdravstvene zaštite i prehrane gasitelja na većim požarima

Na području ŽZH su četiri doma zdravlja u sklopu kojih postoji organizirana hitna medicinska služba s 24-satnim dežurstvom.

S obzirom da se u akcijama gašenja požara i spašavanja mogu očekivati i ozljeđivanja koja za prvu pomoć znače I. stupanj hitnosti (teški prijelomi, opekotine, reanimacija...), medicinsku pomoć treba pružiti u vremenu 3 do 5 minuta po nastalom događaju.

Stoga je važno u slučaju većih požara, gdje se očekuje angažiranje većeg broja gasitelja, odnosno postrojbi, na požarištu unaprijed osigurati pripravnost hitne službe s najmanje jednim timom i sanitetskim vozilom.

Za slučaj eventualnog stacionarnog liječenja ozlijeđenih kod gašenja požara, smještajni kapaciteti i tehničke mogućnosti pruža SKB Mostar.

U vrijeme izrade ove Procjene, ŽZH nema sklopljenih Ugovora s tvrtkom koje mogu pružati opskrbu hrane i pića na području ŽZH za vrijeme većih akcija gašenja požara. U proteklih nekoliko godina Crveni križ ŽZH, te općinske i gradske organizacije crvenog križa pružale su navedenu pomoć.

2.14. Broj profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi

Na području ŽZH djeluje:

1. Profesionalna vatrogasna postrojba Grude,
2. Profesionalna vatrogasna postrojba Ljubuški,
3. Profesionalna vatrogasna postrojba Posušje,
4. Profesionalna vatrogasna postrojba Široki Brijeg.

Pored navedenih profesionalnih postrojbi, na području ŽZH djeluju dobrovoljne vatrogasne postrojbe:

- DVD Gorica, Grude
- DVD Mokro, Široki Brijeg
- DVD Kočerin, Široki Brijeg
- DVD Tihaljina, Grude
- DVD Rakitno, Posušje
- DVD Jare, Široki Brijeg
- DVD Trebižat, Ljubuški
- DVD Ljuti Dolac, Široki Brijeg
- DVD Crnač, Široki Brijeg
- U pravnoj osobi Violeta d. o. o. Grude u 2025. godini formirana je vatrogasna postrojba, odnosno vatrogasni sektor Violeta d. o. o. sa 15 vatrogasaca koji su položili ispit za dobrovoljnog vatrogasca.

Prema rasporedu i brojnosti vatrogasnih postrojbi može se konstatirati da su vatrogasne snage na području ŽZH sposobne ugasiti svaki požar. Formiranjem novih dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi, a sada ih je devet u ŽZH, dolazak do mjesta požara (građevine, otvorenog prostora) u ŽZH u vremenu dok isti nije poprimio ozbiljne razmjere je u razumnom roku (oko 15 minuta od trenutka dojave), ali problem se javlja kada su u pitanju intervencije u noćnim satima kada je dolazak na intervenciju duži iz razloga što još uvijek nije organizirana treća smjena u pojedinim profesionalnim vatrogasnim postrojbama. Opremljenost vatrogasnih postrojbi još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini.

Prema načinu organiziranja, na područjima jedinica lokalne samouprave imamo sljedeće oblike organiziranja vatrogasnih postrojbi:

GRUDE
U sklopu općinske službe za gospodarstvo, inspekcijske poslove i civilnu zaštitu djeluje Profesionalna vatrogasna postrojba Grude. PVP Grude broji devet vatrogasaca. Dragovoljno vatrogasno društvo Gorica ima 11 dobrovoljnih vatrogasaca, a DVD Tihaljina 12 dobrovoljnih vatrogasaca. U pravnoj osobi Violeta d. o. o. osnovana je vatrogasna postrojba, odnosno vatrogasni sektor Violeta d. o. o. sa 15 dobrovoljnih vatrogasaca.
LJUBUŠKI
U sklopu gradske službe za civilnu - protupožarnu zaštitu djeluje Profesionalna vatrogasna postrojba Ljubuški koja broji devet vatrogasaca, Na području Grada Ljubuškog postoji Dobrovoljno vatrogasno društvo Trebižat sa 15 dobrovoljnih vatrogasaca.
POSUŠJE
U sklopu općinske službe za civilnu zaštitu i gospodarstvo formiran je Odsjek za civilnu

zaštitu, vatrogastvo, motrenje i uzbunjivanje u sklopu kojega djeluje Profesionalna vatrogasna postrojba Posušje koja broji 10 vatrogasaca. Na području Općine Posušje djeluje i DVD Rakitno sa 13 dobrovoljnih vatrogasaca.

ŠIROKI BRIJEG

U sklopu gradske službe za civilnu zaštitu djeluje Profesionalna vatrogasna postrojba Široki Brijeg sa 14 vatrogasaca. U središtu grada je smješten vatrogasni dom (Zoričevina) u ulici Bana Jelačića bb. Na području grada djeluje pet dobrovoljnih vatrogasnih društava i to: Mokro sa osam, Kočerin sa 24, Jare sa 14, Ljuti Dolac sa devet i Crnač sa 17 dobrovoljnih vatrogasaca.

Organiziranost civilne zaštite u gradovima i općinama u ŽZH u posljednjih nekoliko godina podignuta je na puno veću razinu. Ali, još uvijek sve jedinice lokalne samouprave nemaju samostalnu službu civilne zaštite, ali su sve vatrogasne postrojbe i vatrogasci u sklopu općinskih/gradskih službi/odsjeka.

B) PRIJEDLOG ORGANIZACIJSKIH I TEHNIČKIH MJERA

3.1. Organizacijske mjere

Županija Zapadnohercegovačka organizira zaštitu od požara na svom području, vodi brigu o uspješnom provođenju i poduzima mjere za unapređivanje zaštite od požara.

Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11), sukladno sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 64/09 i 77/25), propisan je sadržaj i način izrade Procjene ugroženosti od požara ŽZH, kao i postupak usklađivanja, ažuriranja i čuvanja procjene ugroženosti od požara. Usvojena Procjena ugroženosti od požara podliježe obveznoj analizi najmanje jednom godišnje.

Nadležnost: Uprava civilne zaštite ŽZH, nadležne općinske/gradske službe CZ

3.1.1. Ustroj vatrogasnih snaga

Sukladno izračunu o potrebnom broju vatrogasaca iz Procjena ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija za gradovi i općine trebaju osigurati potreban broj operativnih vatrogasaca.

Za svakog profesionalnog vatrogasca potrebno je osigurati komplet osobne zaštitne opreme. Osigurati ostalu opremu pripadnicima vatrogasnih postrojbi, posebno odijela za zaštitu od visokih temperatura, odijela za zaštitu od krutih, tekućih i plinovitih kemikalija i aparate za zaštitu dišnih organa.

Za potrebe vatrogasnih postrojbi potrebno je osigurati odgovarajuća spremišta za vatrogasna vozila i tehniku sa zagrijavanjem prostora vatrogasnog spremišta kako bi u hladnijim (zimskim) uvjetima mogli brzo i učinkovito djelovati. Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati objekti za smještaj profesionalnih i dragovoljnih vatrogasnih postrojbi i vatrogasnih postrojbi pravnih osoba i minimum materijalno tehničkih sredstava potrebnih za održavanje opreme i sredstava tih postrojbi ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 107/12);

Nadležnost: općinske/gradske službe CZ, načelnik/gradonačelnik

3.1.2. Osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih i dragovoljnih vatrogasaca

Temeljem članka 22. Zakona, profesionalni i dragovoljni vatrogasci u vatrogasnoj postrojbi moraju posjedovati tjelesnu i duševnu sposobnost i moraju biti osposobljeni za obavljanje vatrogasnih poslova. Profesionalne i dragovoljne vatrogasce uvježbavati kako bi se uspješno aktivirali u slučaju požara temeljem Pravilnika o programu i načinu provedbe teorijske nastave i praktičnih vježbi u vatrogasnim postrojbama i Uredbom o sadržaju, uvjetima, načinu i programu polaganja ispita u oblasti vatrogastva ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 8/11).

Nadležnost: Uprava civilne zaštite ŽZH, nadležne općinske/gradske službe CZ, vatrogasne postrojbe

3.1.3. Vođenje evidencije

Vođenje evidencije o požarima i statistike sukladno s Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencija u vatrogasnim postrojbama ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 55/11);

Nadležnost: Profesionalne vatrogasne postrojbe gradova i općina

3.2. Tehničke mjere
3.2.1. Vatrogasna oprema i tehnika
Opremanje vatrogasnih postrojbi opremom i tehnikom obaviti sukladno Pravilniku o minimumu tehničke opreme i rok korištenja, te opreme i sredstava za vatrogasne postrojbe („Službene novine F BiH“, broj: 104/12). Neophodna je nabava navalnih vatrogasnih vozila s pogonom 4x4 i s odgovarajućom opremom.
<i>Nadležnost: općinska/gradska služba civilne zaštite, načelnik/gradonačelnik</i>
3.2.2. Sredstva veze, javljanja i uzbunjivanja
Za učinkovito i uspješno djelovanje vatrogasaca od trenutka uzbunjivanja, početka intervencije, lokaliziranja i gašenja požara, potrebno je osigurati dovoljan broj stabilnih, mobilnih i prijenosnih radio uređaja za potrebe vatrogasnih postrojbi.
<i>Nadležnost: općinska/gradska služba civilne zaštite, načelnik/gradonačelnik</i>
3.3. Mjere u pravnim osobama
Pravne osobe dužne su svojim općim aktom, a u skladu sa vrstom djelatnosti koju obavljaju i procesom rada, urediti pitanja koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje zaštite od požara u svojim objektima. Za provođenje preventivnih mjera zaštite od požara moraju rasporediti zaposlenika koji je obavezan položiti ispit za protupožarnu zaštitu po posebnom propisu pred nadležnom komisijom.
Pravne osobe koje do sada nisu izradile opći akt, odnosno Pravilnik o zaštiti od požara, isti moraju što prije izraditi.
<i>Nadležnost: pravne osobe</i>
U svim pravnim osobama gdje postoji opasnost od požara i eksplozija, kao i građevinama i prostorima gdje se okuplja ili boravi veći broj ljudi, obvezno izraditi procjenu ugroženosti od požara i plan evakuacije.
<i>Nadležnost: pravne osobe</i>
Pravne osobe su dužne osigurati vatrogasnu postrojbu ili na drugi način osigurati zaštitu od požara u kojima se proizvode, prerađuju, distribuiraju ili skladište zapaljive, eksplozivne i ostale opasne tvari, u kojima zbog toga postoji povećana opasnost od požara ili eksplozija sukladno Pravilniku o uvjetima, osnovama i kriterijima za razvrstavanja građevina u kategorije ugroženosti od požara.
<i>Nadležnost: pravne osobe</i>
Provoditi obuku najmanje jedanput u dvije godine po Programu obuke zaposlenika u pravnim osobama, državnoj upravi i upravnim tijelima u oblasti zaštite od požara („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 59/10).
<i>Nadležnost: pravne osobe, tijela uprave</i>
Vlasnici i korisnici spremnika za uskladištavanje upaljivih tekućina i plinova obavezni su se pridržavati Zakona o zapaljivim tekućinama i plinova, Zakona o prijevozu opasnih tvari.
<i>Nadležnost: pravne osobe</i>
Pravne osobe moraju se pridržavati propisanih uvjeta za obavljanje redovite kontrole stabilnih sustava za dojavu i gašenje požara, električnih i gromobranskih instalacija, instalacija u protueksplozijskoj “Ex” izvedbi, uređaja za odvod dima i topline, protupožarnih zaklopki, sustava za detekciju plinova, sustava za zaštitu od statičkog elektriciteta, strojeva s povećanim opasnostima, posuda pod tlakom, aparata za početno gašenje požara i dr.
<i>Nadležnost: pravne osobe</i>

Prilazi do uređaja i opreme za gašenje požara, manipulativne površine za rad vatrogasaca i putovi za evakuaciju, odnosno, spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom moraju biti uvijek čisti i prohodni.

Nadležnost: pravne osobe, vlasnici i korisnici građevina

3.4. Urbanističke mjere

Kod rekonstrukcije starih građevina i izgradnje novih osigurati prostor za nesmetan pristup vatrogasnih vozila i tehnike. Moraju se zadovoljiti uvjeti za vatrogasne prilaze i pristupe do građevine kako bi se vatrogasnoj tehnici omogućio dohvat otvora na vanjskim zidovima radi spašavanja osoba i gašenja požara propisani su Pravilnik o uvjetima za vatrogasne pristupe i prolaze za stambene i druge zgrade i objekte i za sve prostore koji se smatraju građevinama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 70/12);

Nadležnost: općinske/gradske službe, pravne osobe, ovlašteni projektanti

Redovito održavanje, rekonstrukcija postojećih magistralnih cesta, te projektiranje novih dionica.

Nadležnost: Javnog poduzeća "Ceste F BiH";

Održavanje regionalnih cesta i obnova kolnika sukladno godišnjim programima.

Nadležnost: Uprava za ceste ŽZH;

Održavanje lokalnih cesta, asfaltiranje i obnova kolnika.

Nadležnost: općinska/gradska tijela prema Odluci općinskih/gradskih vijeća

Sustavno poduzimati potrebne mjere da prometnice i javne površine budu uvijek prohodne radi nesmetane intervencije, te da zadovoljavaju stupanj nosivosti.

Nadležnost: općinske/gradske službe, pravne osobe

Upravitelji, vlasnici i korisnici zgrada dužni su redovito provoditi vizualnu kontrolu opreme za gašenje požara u zidnim hidrantima te omogućiti ispitivanje unutarnje hidrantske mreže za gašenje požara. Upravitelji i vlasnici zgrada dužni su redovito provoditi vizualni pregled postojanja aparata za gašenje požara, kao i propisanu kontrolu aparata. Upravitelji zgrada dužni su redovito provoditi kontrolu i ispitivanje nužne rasvjete (panik).

Nadležnost: upravitelji zgrada, vlasnici i korisnici građevina

3.5. Mjere zaštite posebno ugroženih građevina i prostora

3.5.1. Industrijske građevine

Pri projektiranju i izgradnji industrijskih građevina sukladno prostorno-planskoj dokumentaciji i lokacijskoj dozvoli osigurati vatrogasne pristupe, optimalan razmještaj građevina uvažavajući pri tom posebne zahtjeve tehnološkog procesa, požarno opterećenje i vatrootpornost nosive konstrukcije, i sve druge preventivne mjere zaštite od požara.

Nadležnost: pravne osobe, ovlašteni projektanti

3.5.2. Skladišta

Pri projektiranju i izgradnji skladišta potrebno je pridržavati se odrednica Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 23/11).

Nadležnost: pravne osobe, ovlašteni projektanti

3.5.3. Građevine za javnu uporabu

Pri projektiranju i izgradnji objekata za javnu uporabu potrebno je pridržavati se odrednica Pravilnik o zaštiti od požara građevina za javnu uporabu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 86/11).

Nadležnost: pravne osobe, ovlašteni projektanti

3.5.4. Mjere zaštite od požara na građevinama za proizvodnju i prijenos električne energije

Kod održavanja elektropostrojenja posebno obratiti pozornost na redovitu zamjenu transformatorskog ulja, kontroliranje i dopunjavanje ulja, zamjenu dotrajalih dijelova u trafostanicama novim i pravilno dimenzioniranim dijelovima.

Kod dalekovoda za prijenos električne energije obvezno je redovno čistiti zaštitni pojas ispod dalekovoda i „kruga“ trafostanica od suhe trave i korova, kao i prosjeke za dalekovode u predjelu šuma.

Tijekom redovitog pregleda i održavanja građevina za prijenos i distribuciju električne energije posebnu pozornost obratiti na:

- stanju izolatora, odvodnika prenapona i vodiča
- kvalitetu i podešenosti zaštite vodova
- zategnutosti vodiča između stupova.

Nadležnost: JP Elektroprivreda HZ HB-DP Jug

U sklopu redovitog održavanja elektroenergetskih građevina i postrojenja potrebno je:

- uskladiti zaštitnu opremu i provjeriti njenu funkcionalnost,
- provjeriti funkcionalnost i ispravnost svih upravljačkih i signalnih krugova i opreme.

*Nadležnost: JP Elektroprivreda HZ HB-DP Jug,
pravne osobe koje posjeduju elektroenergetske građevine i postrojenja*

3.5.5. Gromobranske instalacije

Redovito održavati gromobransku instalaciju, obavljati propisane redovite preglede i ispitivanja, a dobivene rezultate uvoditi u za tu svrhu propisanu dokumentaciju. Oštećene i neispravne dijelove instalacije zamijeniti novim.

Nadležnost: pravne osobe, vlasnici i korisnici građevina

3.6. Mjere vezane uz količinu i potrebni tlak vode za gašenje

Za gašenja požara potrebno je osigurati minimalno potrebne količine vode i tlak u hidrantskoj mreži, sukladno Pravilniku o tehničkim normativima za vanjsku i unutarnju hidrantsku mrežu za gašenje požara („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 87/11);

Postojeću hidrantsku mrežu redovito održavati i ispitivati. Izraditi mapu javnih hidranata na području općine/ grada koja mora biti dostavljena Službama civilne zaštite i profesionalnim vatrogasnim postrojbama;

Nadležnost: općinske/gradske službe i pravne osobe koje se bave navedenom djelatnošću

3.7. Mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i otpada na otvorenom prostoru

Putem sredstava informiranja emitirati upozorenja za sve sudionike i obveznike provođenja zaštite od požara, prvenstveno za vlasnike šumskih površina, vlasnike i korisnike poljoprivrednog zemljišta, stanovnike naselja seoskog karaktera koji se pretežno bave poljoprivrednom djelatnošću, te organizirati sastanke sa šumarskim i poljoprivrednim inspektorima, te inspektorima zaštite od požara MUP-a, a sve u cilju poduzimanja potrebnih mjera, kako bi se opasnost od nastajanja i širenja požara smanjila na najmanju moguću mjeru.

Nadležnost: gradska/općinska služba civilne zaštite, nadležne inspekcije

Postaviti i uredno održavati i po potrebi obnavljati znakove upozorenja i zabrane (zabrana loženja vatre, pušenja, kampiranja, zabrana ulaza vozila i osoba u šume, opasnosti od požara) na rubovima šuma uz ceste koje prolaze šumom ili uz šumu .

Nadležnost: „Šumsko-gospodarsko društvo ŽZH“

Člankom 30. Zakona o šumama („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 8/13, 11/17, 6/20 i 19/22) je propisano:

(1) U šumama i na šumskom zemljištu kao i na drugom zemljištu na udaljenosti manjoj od 300 m od ruba šume nije dozvoljeno loženje otvorene vatre.

(2) Svako loženje otvorene vatre na udaljenosti većoj od 300 m od ruba šume mora biti prijavljeno Županijskoj upravi civilne zaštite odnosno službi civilne zaštite i zaštite od požara jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji šuma i šumsko zemljište nalazi.

(3) Izgradnja i rad tvornica i drugih objekata koji rade sa otvorenim plamenom je zabranjena na udaljenosti manjoj od 300 metara od ruba šume.

(4) Izuzev od stavka (1) ovog članka, vatra u šumama i na šumskom zemljištu može se ložiti samo na mjestima određenim i obilježenim od strane Uprave, uz pridržavanje propisanih uvjeta i mjera sigurnosti.

(5) U šumama i na šumskim zemljištima namijenjenim za izletišta, u dane blagdana i druge neradne dane, Uprava je obvezna osigurati dežurnu čuvarsku službu.

Nadležnost: Šumsko-gospodarsko društvo ŽZH, Županijska uprava za šume, Uprava civilne zaštite ŽZH i MUP ŽZH

Temeljem članka 41. stavak 1. Zakona o šumama („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 8/13, 11/17, 6/20 i 19/22), Županijska uprava za šume dužna je osigurati neposrednu zaštitu šuma od požara putem čuvarske službe.

Nadležnost: Županijska uprava za šume

3.7.1. Odgovornost za provedbu mjera zaštite šuma utvrđene Planom zaštite šuma od požara ŽZH

Funkcioniranje požarničko-čuvarske i dojavne službe

Nadležnost: Ministarstvo gospodarstva ŽZH, Županijska prava za šume

Funkcioniranje motrilačke službe i osiguranje interventne grupe

Nadležnost: Šumsko-gospodarsko društvo ŽZH

D) PROCJENE UGROŽENOSTI OD POŽARA OPĆINA/GRADOVA

Sastavni dio Procjene ugroženosti od požara ŽZH su: Procjene ugroženosti od požara gradova Široki Brijeg i Ljubuški i općina Posušje i Grude.

Pregled izrađenosti Procjene ugroženosti od požara u gradovima i općinama u ŽZH

OPĆINA/GRAD	PROCJENU IZRADILA:	GODINA IZRADE PROCJENE
Općina Grude	Tehnozaštita d. o. o.	2021.
Grad Ljubuški	Tehnozaštita d. o. o.	2021.
Općina Posušje	Tehnozaštita d. o. o.	2021.
Grad Široki Brijeg	Tehnozaštita d. o. o.	2021.

E) ZAKLJUČAK

Vatrogasna djelatnost stručna je i humanitarna djelatnost, koja aktivno sudjeluje u provedbi protupožarne preventive, gašenju požara, spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom i eksplozijom, te pružanju tehničke pomoći u prometnim nesrećama i nezgodama, ekološkim i drugim nesrećama.

I.

Okosnicu vatrogastva u ŽZH čine:

1. *Profesionalna vatrogasna postrojba Grude*
2. *Profesionalna vatrogasna postrojba Ljubuški*
3. *Profesionalna vatrogasna postrojba Posušje,*
4. *Profesionalna vatrogasna postrojba Široki Brijeg,*

Pored navedenih profesionalnih postrojbi, na području Županije djeluju i dobrovoljne postrojbe:

- DVD Gorica, Grude
- DVD Mokro, Široki Brijeg
- DVD Kočerin, Široki Brijeg
- DVD Tihaljina, Grude
- DVD Rakitno, Posušje
- DVD Jare, Široki Brijeg
- DVD Trebižat, Ljubuški
- DVD Ljuti Dolac, Široki Brijeg
- DVD Crnač, Široki Brijeg
- U pravnoj osobi Violeta d. o. o. Grude formirana je vatrogasna postrojba, odnosno vatrogasni sektor Violeta d. o. o. sa 15 vatrogasaca koji su položili ispit za dobrovoljnog vatrogasca.

Da bi što uspješnije i učinkovitije mogli odgovoriti na požarne i druge potencijalne ugroze, potrebno je kontinuirano usavršavanje i provođenje vježbi pripadnika vatrogasnih postrojbi, te opremanje sukladno Pravilniku o minimumu tehničke opreme i sredstava.

U proteklom periodu, došlo je do pomaka u nabavi vatrogasne opreme, sredstava i tehnike, za vatrogasne postrojbe na području ŽZH, te ulaganja u razvoj i učinkovitost vatrogasnog sustava, ali to još nije niti približno dovoljno.

Također je vidljivo iz Procjena ugroženosti od požara za gradove i općine u ŽZH, da je broj dobrovoljnih vatrogasaca znatno porastao u posljednjih nekoliko godina i sada ih je preko stotinu. Porastao je i broj profesionalnih vatrogasaca, te trenutno na području ŽZH djeluju 42 profesionalna vatrogasca, ali je to još uvijek nedostavno za obavljanje njihovih poslova koji bi se trebao odvijati neprekidno u smjenama od 0 do 24 sata. Procijenjeno je da bi trebalo postojeće profesionalne vatrogasne postrojbe popuniti s još minimalno 14 profesionalnih vatrogasaca, te i dalje nastaviti i raditi na osposobljavanju i uključivanju dobrovoljnih vatrogasaca.

Prema preporuci CFPA za zemlje članice Europske unije, te za ostale koje optimiziraju svoje standarde sa europskim utvrđeno je da je za svakog tisućitog stanovnika potrebno osigurati jednog vatrogasca. Prema ovoj preporuci, općine i gradovi u ŽZH imaju ukupno dovoljan

broj profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca, ali je njihova opremljenost još uvijek na niskoj razini, ali općine i gradovi nemaju dovoljan broj profesionalnih vatrogasaca za neprekidan rad.

II.

U posljednjih nekoliko godina vidljivi su pomaci u organiziranosti civilne zaštite i vatrogastva u gradovima i općinama u ŽZH. U gradovima Ljubuški i Široki Brijeg civilna zaštita je samostalna služba, a u općinama Grude i Posušje civilna zaštita se nalazi u okviru službe gospodarstva.

Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, obveza jedinica lokalne samouprave da imaju zasebnu službu civilne zaštite, a temeljem Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva obveza općina i gradova je da vatrogasne postrojbe budu dijelom službe civilne zaštite, kao što i jeste slučaj u ŽZH.

III.

U protekle tri godine (2022.—2024.) na području ŽZH zabilježene su 1.453 vatrogasne intervencije. U narednom razdoblju je potrebno kroz različite promidžbene aktivnosti pučanstvo dodatno upozoravati na nužnost odgovornog i savjesnog ponašanja pri korištenju otvorenog plamena (u građevinama i na vanjskom prostoru šuma i nisko raslinje), te redovitog održavanja električnih, gromobranskih i drugih instalacija, a posebice u kućanstvima, gdje nema inspekcijskih nadzora, kao na primjeru javnih i poslovnih građevina i otvorenog prostora (šuma ...).

IV.

Nadležna tijela iz područja zaštite okoliša i šume trebaju izraditi i donijeti planove za zaštitu od požara zaštićenih područja prirode i kulturno – povijesnog naslijeđa, organizirati i provoditi preventivne mjera zaštite od požara na tim područjima.

V.

Veliki su problemi i nemogućnost učinkovitog gašenja požara na otvorenim prostorima na području ŽZH (naročito pogranični dio sa RH), bez uporabe zračnih snaga (helikoptera i kanadera), te općine/gradovi i ŽZH putem Federalne uprave civilne zaštite i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine traži pomoć Oružanih snaga BiH i međunarodnu pomoć.

Procedure angažiranja zračnih snaga, a u svrhu bržeg odgovora i pomoći na ugroženom i požarom zahvaćenom prostoru, je dosta složena i najčešće nastanu velike štete uzrokovane požarom dok se dobije odobrenje za uporabu zračnih snaga. U tom smjeru u požarnoj sezoni 2025. godine veoma uspješno je proveden pilot-projekt iznajmljivanja Air-Tractora za ŽZH, Hercegovačko-neretvansku i Herceg-bosansku županiju.

VI.

Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu na razini Federacije BiH regulirano je područje zaštite od požara i vatrogastva, ali međutim Pravilnici doneseni temeljem Zakona, razvlašćuju Županije u području nadzora u provođenju mjera zaštite od požara, te je stoga neophodno donošenje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva na razini ŽZH, koji će uskladiti odnos svih aktera u sustavu zaštite i spašavanja. U tijeku je izrada ovog Zakona, te je realno očekivati da ćemo ovaj Zakon dobiti u 2026. godini.